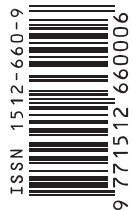

ISSN 1512-6609

Glasnik

Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini

9-10

Sarajevo

septembar-oktobar 2020.

VOL. LXXXII • Str. 419-636

U ovom broju pišu:

Vernes Menzilović • Adis Sultanović • Maksuda Muratović • Nadir Dacić
Azra Lojić • Jusuf Džafić • Hikmet Karčić

| Sadržaj

Kulturna baština

- 425-444 **Vernes Menzilović** • Monumentalna arhitektura u Sarajevu u XV i XVI stoljeću
- 445-460 **Adis Sultanović** • Mektebi i mektebska nastava 1946/47. godine na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu
- 461-468 **Maksuda Muratović** • El-Kindi kao začetnik moderne metode dešifriranja
- 469-478 **Nadir Dacić** • Pljevaljski muftija Derviš-ef. Šećerkadić (1871-1943)

Eseji

- 479-488 **Azra Lojić** • Islam - život pun smisla: Na marginama Frankleove logoterapije

Studije

- 499-512 **Jusuf Džafić** • Državne plate i primanja u doba Muhammeda, a.s., hzr. Ebu Bekra i hzr. Omera
- 513-522 **Hikmet Karčić** • Krvavi tragovi - 7. SS dobrovoljačka brdska divizija *Prinz Eugen* - pokolji Bošnjaka u Košuticama i Orašlju 12. jula 1943. godine.

Službeni dio

525-534 Aktivnosti Ustavnog suda

535-549 Aktivnosti Vijeća muftija

551-592 Aktivnosti Rijaseta

593-635 Dekreti

فهرست

تراث ثقافي

- ٤٤٤-٤٢٥ **ورنس منزلوفيتش** • الهندسة المعمارية في سرايفو في القرنين الخامس عشر والسادس عشر
- ٤٦١-٤٤٥ **آدس سلطانوفيتش** • الكتابيب والدراسة فيها في الفترة ما بين ١٩٤٦-١٩٤٧م في منطقة المفوضية الإقليمية للأوقاف والمعارف في غوراجدا
- ٤٦٨-٤٦١ **مقصودة مراتوفيتش** • الكندي بمشابهة رائدا في ما يخص المناهج الحديثة لفك الشفرات
- ٤٧٨-٤٦٩ **نادر داتسييتش** • مفتي ناحية بليفليا درويش أفندي شكرقاضييتش

مقالات

- ٤٨٨-٤٧٩ **آزرا لوييتش** • الإسلام عيشة لها معنى كامل (على حواشي المعالجة بالمعنى لصاحبها Frankl)

دراسات

- ٥١٢-٤٨٩ **يوسف جافيتش** • الأجر والرواتب الحكومية في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم ثم عهد أبي بكر وعمر رضي الله عنهما
- ٥٣٣-٥١٣ **حكمت كارتشيتش** • آثار دامية للكتيبة الألمانية SS Princ Eugen - المجازر على بشائقة قريتي كوشوتيتسا وأورشليا في اليوم ١٢ من العام ١٩٤٣م

رسميات

نشاطات المحكمة الدستورية	٥٣٤-٥٢٥
لجنة المفتين للمشيخة الإسلامية	٥٤٩-٥٣٥
نشاطات الرئاسة	٥٩٢-٥٥١
قرارات التوظيف والعزل عن الوظيفة	٦٣٥-٥٩٣

| Contents

Cultural Heritage

- 425-444 Vernes Menzilovic • Monumental Architecture in Sarajevo in the 15th and 16th Centuries
- 445-460 Adis Sultanovic • Maktabs and Maktab Classes 1946/47 in the Area of the District Waqf-Ma'arif Commission in Gorazde
- 461-468 Maksuda Muratovic • Al-Kindi as the Originator of the Modern Deciphering Method
- 469-478 Nadir Dacic • Mufti of Pljevlja Dervis-ef. Secerkadic (1871-1943)

Essays

- 479-488 Azra Lojić • Islam - A Life Full of Meaning (On the Margins of Frankl's Logotherapy)

Studies

- 489-512 Jusuf Dzafic • State Salaries and Incomes in the Time of Muhammad, a. s., Hadhrat Abu Bakr and Hadhrat Umar
- 513-522 Hikmet Karcic • Bloody Traces of the 7th SS Volunteer Mountain Division "Prince Eugene": Massacres of Bosniaks in Kosutice and Orasje on July 12, 1943.

The Official Part

525-534	Activities of the Constitutional Court
535-549	Activities of the Council of Muftis
551-592	The Activities of Riyasat
593-635	Decrees

Monumentalna arhitektura u Sarajevu u XV i XVI stoljeću

Vernes Menzilović MA

uposlenik muzeja grada zenice
ernes_menzil@hotmail.com

Sažetak:

Uloga vakufskih objekata u razvitku gradskih sredina bila je nemjerljiva. Dolaskom Osmanlija na naše prostore dolazi do naglog razvoja urbanih sredina, a zadužbine koje su gradili vakifi ostavit će pečat toga vremena. Ovi objekti od općedruštvenog značaja bili su urbani kostur za razvoj gradova. Svojim izgledom, stilom i idejnim rješenjima isticali su se nad ostalim gradskim objektima. Autor u ovom radu, na osnovu njemu dostupne literature i izvora, prati izgradnju monumentalnih objekata u Sarajevu u XV i XVI stoljeću, te nastoji da one najznačajnije i najimpresivnije izdvoji u ovom radu. To je bio period najvećeg urbanog razvoja i izgradnje osmanskog perioda u Sarajevu.

Ključne riječi: monumentalna arhitektura, potkupolne džamije, tekija, bezistan, medresa, hanikah, hamam, biblioteka, tašlihan, vakufi.

Uvod

Od osnivanja 1462. god. pa do kraja XVI st. Sarajevo je izraslo u jedan od najvećih gradova na Balkanu, a već do kraja XV st. bilo je administrativni, kulturni i privredni centar Bosanskog sandžaka. Pod osmanskom upravom u Sarajevu izrastaju mnogi objekti monumentalne arhitekture, koje čine urbani kostur grada. Monumentalna arhitektura predstavlja građevine vjerskog, društvenog, kulturnog ili obrazovnog značaja koja

su služila općem dobru stanovništva. To su građevine koje su ostavile veliki pečat i simbol osmanske uprave u Sarajevu, a ističu se svojom *monumentalnošću*, tj. veličinom u odnosu na druge objekte, orijentalnim stilom i novim rješenjima u arhitekturi. Ta monumentalna zdanja građena su od tvrdog materijala, dok su zgrade za stanovanje, dućani, pa čak i saraji visokih dostojanstvenika građeni od trošnog materijala, podizanih u znaku prolaznosti svega ovozemaljskog.

Upravo ovim Osmanlije su na simboličan način željeli pokazati kako objekti za dobrobit naroda (vakufi) trebaju da budu trajni, iz razloga što se time čini dobro djelo i pomaganje ljudima a i jedan je od osnovnih temelja islama. Nastanak vakufa u Bosni i Hercegovini povezan je s uspostavljanjem sistema državne vlasti na osnovu Šerijata. U periodu širenja Osmanske države osnovnu brigu države predstavljala su vojska i uprava, dok je rješavanje krupnih društvenih pitanja, kulturno-prosvjetnih, socijalnih i svih drugih bilo prepušteno privatnoj inicijativi, uglavnom ustanovi vakufa. Može se reći da je uloga vakufa, naročito u ranijem osmanskom periodu bila u toj mjeri značajna da se razvitak gradova ne može odvojeno ni razmatrati od historijske uloge vakufa. Vakufski objekti raznih namjena, u kojima je bio koncentriran sav vjersko-prosvjetni, kulturni i privredni život muslimana, činili su urbane kosture svih gradova.

Postanak i razvoj Sarajeva

Grad Sarajevo je osnovan na području tadašnje župe Vrhbosne. Srednjovjekovna župa Vrhbosna spominje se prvi put u povelji Bele IV iz 1244. god.¹ Osmanlije su zauzeli župu Vrhbosnu prvi put 1416. god. koju su ubrzo izgubili, ali su je ponovo osvojili 1436. god.² Prema popisu ovog područja, koji su Osmanlije izvršili prvi put 1455. god. kao utvrđeni grad u župi Vrhbosni spominje se samo Hodidjed.³ Prema tome, u srednjem vijeku nije postojao grad Vrhbosna. U župi Vrhbosni bilo je više otvorenih trgova, od kojih je najznačajniji bio Vrhbosna, a kada je tačno osnovano

1 Behija Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, Svjetlost, Sarajevo, 1996, str. 24 (Dalje: B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*).
2 Hamdija Kreševljaković, *Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave*, Tipografija, Zagreb, 1927, str. 15. (Dalje: H. Kreševljaković, *Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave*).
3 Hodidjed je tada imao Dizdara i posadu od 23 vojnika.

ovo naselje još se ne zna. Prvi put se spominje 1436. god. Ova varoš je najvjerojatnije propala prije 1462. god. jer se te godine u Vakufnami Isabega Ishakovića spominje pod imenom Atik Varoš – Stara Varoš. Sigurno je da se radi o istom lokalitetu jer trgovište je sinonim s mađarskom riječi varoš. Vrhbosna (stara varoš, staro trgovište) nalazilo se pokraj potoka Koševo.⁴

Na današnjoj Bentbaši prema Bašćaršiji nalazilo se srednjovjekovno selo Brodac, oko kojeg su bile ziratne zemlje stanovnika tog sela. Isa-beg je tom stanovništvu oduzeo tu zemlju i dao im zemlju u selu Hrančić – Hrasnica. Kako je stara varoš propala, u njenoj blizini, na zemljištu koje je Isa-beg Ishaković⁵ oduzeo osnovano je Sarajevo, pa je zbog toga Sarajevo u početku, pored turskog naziva Saray-ovasi ili samo Saray, nazivano i Trgovište, dok se u dubrovačkim izvorima sve do sredine XVI st. javlja pod imenom Vrhbosna. Nastanak Sarajeva vezan je dakle za dolazak Osmanlija, a osnove budućeg šehera i glavnog grada Bosanskog sandžaka, kasnije ejaleta, postavio je Isa-beg Ishaković.

Najstariji i najznačajniji izvor za proučavanje nastanka Sarajeva i njegovog ranijeg razvoja je Vakufnama Isabega Ishakovića iz 1462. god. Ta godina se uzima kao godina osnivanja Sarajeva. U tom dokumentu Sarajevo se naziva kasabom, a da bi jedno naselje dobilo status kasabe bilo je potrebno da ima džamiju i naselje oko te džamije, kao i trg, tj. postojanje čaršije i održavanja sedmičnog pazarnog dana. Što se tiče građevne djelatnosti na području današnjeg Sarajeva prije 1462. god. može se reći da je tu podignut dvor (saraj) po kome će novo naselje dobiti ime i mesdžid koji je podigao 1457. god. Isa-beg Ishaković. Ovaj mesdžid koji je formalno poklonio sultanu Mehmedu II Fatihu⁶ kasnije je pretvoren u džamiju – Careva džamija, i to je bila državna džamija.⁷

4 B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, str. 25.

5 Isa-beg Ishaković bio je od 1439. god., s malim prekidima (1443-1444), krajišnik skopskog krajišta. Od 1464. do 1470. Isa-beg je bio sandžak-beg Bosanskog sandžaka. Iza sebe je ostavio niz zadužbina u raznim mjestima Osmanskog carstva. Njegovim zadužbinama na obalama Miljacke započelo je, zapravo, urbano formiranje Sarajeva.

6 Sultan Mehmed II Fatih (1451-1481) bio je jedan od najznačajnijih osmanskih sultana. On je sa svojom vojskom lično boravio u Bosni i osvojio je 1463. godine.

7 B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, str. 29; Omer Nakičević, *Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV-XVII vijeka*, (Sarajevo, Mostar, Prusac), Fakultet islamskih nauka, Sarajevo 1999, str. 34 (Dalje: O. Nakičević, *Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV-XVII vijeka*).

Prostor na kome će biti izgrađeno Sarajevo bio je veoma povoljan za izgradnju ovog naselja. U prvom redu tu su bili razvijeni geopolitički i hidrografski uvjeti. Tako se ovaj grad razvija u orijentalno-muslimanskom tipu. Sarajevo se u osmaskom periodu dijelilo na dva osnovna urbana dijela: dio stambenih četvrti – mahala i dio privredne djelatnosti grada, koncentriran u čaršiji, čije je temelje postavio Isa-beg Ishaković, a kasnije svojim monumentalnim djelom razvio Gazi Husrev-beg.⁸

Monumentalna arhitektura u Sarajevu u XV i XVI stoljeću

Dolaskom Osmanlija na prostoru današnjeg Sarajeva počinju da se grade monumentalni objekti kao što su: džamije, hanovi, bezistani, karavan-saraji, mostovi i dr. i bili su najčešće vakufi i služili kao opća dobra stanovništva, ne samo Sarajeva, nego i ljudima koji su privremeno boravili u Sarajevu (trgovci, siromašni...). U XV i XVI st. podignut je veliki broj takvih objekata, a prvi čovjek koji je počeo da podiže takve objekte bio je Isa-beg Ishaković, koji je bio utemeljitelj grada.

Isa-beg Ishaković i prve monumentalne građevine u Sarajevu

Isa-beg Ishaković bio je krajišnik skopskog krajišta od 1439. do 1463, kome je pripadalo i Bosansko krajište, a od 1464. do 1470. bosanski sandžak-beg. Godine 1457. Isa-beg Ishaković podiže prvi objekat monumentalne arhitekture, a to je dvor (saray), zatim mesdžid (koji je poslije pretvoren u Carevu džamiju) i tu je nastalo prvo muslimansko naselje. Drugo naselje na području Sarajeva, o kome postoje pisani dokumenti, nastalo je na Bentbaši, na teritoriji srednjovjekovnog sela Brodca. Tu je Isa-beg Ishaković podigao tekiju koja se sastojala od tri kuće, jedne stajе, jednog ograđenog dvorišta (harema) i ostalog što joj treba i za svog života uvakufio je i zavještao s tim da služi kao tekija (zavija) i konačište siromašnim muslimanima koji su učenici, sejjidi, ratnici i putnici namjernici. Isa-beg je također podigao most na rijeci Miljacki⁹ i odredio

⁸ B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, str. 33.

⁹ Ovaj most bio je od drveta i nije bio trajan, na njegovom mjestu Gazi Husrev-beg podigao je ćupriju od kamenog materijala.

da za njegovo održavanje služi petnaest aršina (zemljišta) s oba kraja mosta s gornje i donje njegove strane i zavještao ga (most) onima koji će preko njega prelaziti, kao pravovaljan i na Šerijat u zasnovan vakuf i kao valjanu zadužbinu koja će do vijeka trajati.¹⁰

Pored tekije, počelo se formirati novo naselje, podizanjem hana odnosno karavan-saraja, s mnogim dućanima postavio je i osnove privrednog centra, a mostom omogućio povezivanje najstarijeg naselja oko Careve džamije s novim privrednim centrom na drugoj obali. Isa-beg je onda počeo s izgradnjom vodovoda i hamama (javnih kupatila). Isa-begov han koji se zvao Kolobara (bio je to veliki han sa četrdeset soba, a mogao je primiti 400 putnika i 35 konja), a izgledao je ovako: centralno dvorište ovog hana kao i kod svih drugih hanova velikim dijelom podvlačilo se pod sprat na kolonadi hrastovih stupova i činilo je neku vrstu trijema, gdje su se za kišnog i snježnog vremena otovarali i tovarili konji.

Sa sve četiri strane dvorišta bili su dućani, magaze i podrumi za konje. Na prizemlju su bile staje, prostorije za ostavu, a na drugom spratu sobe za stanovanje. Tu se također nalazila i abdesthana i kupaona. Po sobama za konačište jedini namještaj činile su sećije i ćilimi. Han je imao poseban vodovod i česme a uz česmu je bio bunar. Ovaj han je izgorio u požaru 1937. god.¹¹

Isa-beg je na Bentbaši pored tekije uvakufio hamame i mlinove, dućane i mnogobrojna zemljišta u Sarajevu i okolini. Ove zadužbine opisuje 1660. god. Evlija Čelebija ovako: „Pokraj Miljacke, nalazi se kao u rajskoj bašči, na lijepu mjestu, mevlevijska tekija, simahana sa hodnicima i od sedamdeset do osamdeset derviških i musafirskih sobica, sa divanhanom, imaretom, musafirhanom i kuhinjom.“ Na glavnom trgu Isa-beg je položio temelje privrednom centru (čaršiji) podizanjem hana (karavan-saraja) i brojnih dućana okolo hana. Zidine ovog hana sačuvale su se do danas. To je inače najstariji sačuvani objekat starog Sarajeva. Ovaj han je služio ne samo kao karavan-saraj, nego i kao prvi sarajevski bezistan. Oko njegovog glavnog ulaza formirala se i čaršija bazerdžana

10 Hazim Šabanović, *Dvije najstarije vakufname u Bosni*, POF II/1951, Sarajevo, 1952, str. 17-18 (Dalje: H. Šabanović, *Dvije najstarije vakufname u Bosni*).

11 Hamdija Kreševljaković, „Han Kolobara“, *Novi Behar*, XI (1937-1938), str. 202-206 (Dalje: H. Kreševljaković, *Han Kolobara*).

(profesionalni trgovci) i to je jedna od najstarijih čaršija u Sarajevu, te se prozvala Baščaršijom (glavna, centralna čaršija).¹²

Tekije

Veliki značaj za izgradnju objekata monumentalne arhitekture imali su i derviši, koji su gradili zavije (tekije). Među prvim građevinama u Sarajevu bila je upravo tekija. Tekije su služile kao prenočišta i gostinjac za putnike. Glavni upravitelj tekije, šejh, dobivao bi komad državne zemlje i tu bi osnovao tekiju. Obradujući dobivenu zemlju, derviši su podmirivali troškove održavanja tekije. Najranije podignuta tekija, poslije navedene Isa-begove, na području Sarajeva nalazila se najvjerovatnije kod Alipašine džamije. Tu je prolazio drum, koji se zvao Gaziler Yolu – Put heroja, te se po tome tekija zvala Gaziler. Ovu tekiju je podigao Hasan-beg.¹³

Značaj bosanskih sandžak-begova za razvoj Sarajeva

Objekti monumentalne arhitekture u Sarajevu počeli su da se izgrađuju brže nakon što je 1463. god. osnovan Bosanski sandžak, a sjedište tog sandžaka postalo Sarajevo. Prvi objekat podignut poslije propasti Bosanskog kraljevstva, bio je mesdžid Mehmed-bega Minetovića¹⁴, prvog Bosanskog sandžak-bega. Sljedeći poznati objekti koji se podižu u Sarajevu su zadužbine Bosanskog sandžak-bega Bali-bega Malkočevića (1475-1476). On je na Bistriku podigao mesdžid, žensku banju i most preko Bistričkog potoka.¹⁵ Bosanski sandžak-beg Ajas-beg (1476-1477) podigao je mesdžid, mekteb (niža vjersko-prosvjetna ustanova) i hamam.¹⁶

Bosanski sandžak-beg Skender-paša koji je bio namjesnik u prekidima od 1477. do 1505, podigao je mesdžid, oko kojeg je nastala jedna od sarajevskih mahala. On je kroz ovaj kraj, tačnije preko Vratnika, Ploče

12 Alija Bejtović, *Stara sarajevska čaršija juče, danas i sutra*, Geodetski zavod za zaštitu i uređenje spomenika kulture, Sarajevo, 1969, str. 17 (Dalje: A. Bejtović, *Stara sarajevska čaršija juče, danas i sutra*).

13 B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, str. 32.

14 Više o prvim mesdžidima Sarajeva vidjeti u: Sejfidin Kemura, *Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe*, Sarajevo, 1910. (Dalje: S. Kemura, *Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe*).

15 Vladislav Skarić, *Sarajevo i njegova okolina od najstarijih vremena do Austro-ugarske okupacije*, Bosanska pošta, Sarajevo, 1937, str. 43 (Dalje: V. Skarić, *Sarajevo i njegova okolina od najstarijih vremena do Austro-ugarske okupacije*).

16 B. Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, str. 34.

i Mlina, proveo jedan rukavac Mošćanice, čime je znatno doprinio urbanom razvitku cijelog kraja iznad Kovača i na Vratniku, jer na tom području nije bilo dovoljno vode.¹⁷ Također, on je podigao u periodu od 1499. do 1505. zadužbine u jugozapadnom dijelu Sarajeva, čime je udario temelje novom dijelu grada i čaršiji. On je tu podigao tekiju nakšibendijskog reda, do nje imaret (javna kuhinja), a na drugoj obali Miljacke preko puta tekije veliki dvor za sebe, zatim karavan-saraj s jedanaest dućana, te most koji je povezivao njegove zadužbine na dvije obale Miljacke. O ovim građevinama nemamo mnogo konkretnijih informacija jer ih osmanski defteri tako spominju.¹⁸

Početak XVI st. u Sarajevu se razvija unutarnja organizacija, kada grad počinje doživljavati veliki prosperitet, on postaje jedan od najvećih gradova na Balkanu. Početkom XVI st. Firuz-beg je sagradio medresu sjeverno od Baščaršije, a zatim je podigao i banju i oko nje više dućana.¹⁹ Međutim, ovi objekti su izgorjeli u požaru 1697. godine. Razvitak Sarajeva povezan je s naglim širenjem osmanske vlasti, te se podižu nove monumentalne građevine kao i znatan broj komunalnih, privrednih i prosvjetnih objekata.

Sarajevske džamije

Ideologija osmanske feudalne klase bio je islam, stoga su Osmanlije u svim osvojenim mjestima među prvim objektima podizali upravo džamiju. Sve džamije, pa tako i naše, karakterizira centralni unutrašnji prostor – orta u kojem se izravno na tlima i ćilimima obavlja bogoslužje. U sredini prednjeg zida tog prostora je mihrab, polukružna niša gdje stoji imam kad predvodi vjernike pri zajedničkoj molitvi. U desnom prednjem uglu je minber – u vidu uzdignutog jednokratnog stubišta s uskim prolazom. Uz lijevi podbočni zid je ćurs, s kojeg se drži propovijed na materinskom jeziku, a u pozadini prostora duž čitave širine ili samo u jednoj polovini tzv. mahfil – omanji prostor na kamenim ili drvenim

17 Hamdija Kreševljaković, *Vodovodi i gradnje u starom Sarajevu*, Gradska šteditonica općine grada, Sarajevo, 1939, str. 66-67 (Dalje: H. Kreševljaković, *Vodovodi i gradnje u starom Sarajevu*).

18 V. Skarić, *Sarajevo i njegova okolina od najstarijih vremena do Austro-ugarske okupacije*, str. 44-46.

19 Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela II (Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini 1463-1878)*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991, str. 9 (Dalje: H. Kreševljaković, *Izabrana djela II*).

stupovima, gdje za vrijeme klanjanja stoji mujezin. To su glavni i jedini elementi unutrašnjeg prostora svake džamije. Na vanjskim stranama nalazi se nešto uzdignuta sofa ili trijem, koji služi kao zaklon od oborina a i za obavljanje molitve. Džamije redovno opasuje dvorište – harem s povisokim zidom okolo. U sredini tog prostora je šadrvan ili negdje u uglu obična česma s vodom za umivanje. Munara je prislonjena uz desnu stranu džamije.²⁰

Kupolne džamije

Tokom XV i XVI stoljeća u Sarajevu je sagrađeno preko 100 džamija. Pored njihove osnovne uloge kao sakralnih i kulturno-prosvjetnih objekata, džamije su predstavljale i centre mahala koje su nosile imena osnivača džamije. Bili su to visoki funkcioneri osmanske vlasti, bogati trgovci i zanatlije, kao i drugi građani Sarajeva. Većina tih ljudi, pa i visokih funkcionera, bili su porijeklom iz Bosne, a neki su bili i u rodbinskim vezama sa carskom kućom. Kao i ostali objekti islamske arhitekture, džamije su građene kao zadužbine pojedinaca.

U XV i XVI stoljeću počinju da se grade kupolne džamije na prostoru Balkana. Usvajanjem elemenata seldžučko-perzijskih i bizantijske kupolne građevine stvoren je novi tip džamije. Prva kupolna džamija bila je Alaedin-begova džamija u Bursi izgrađena 1326. god., Hadži Ezbekova u Izniku (1333), Bajezita I u Mudurnu (1382), Bajezita II u Jedrenu (1484)... Do sredine XV st. iz Jedrena, a kasnije i iz Carigrada ovaj tip džamije se brzo proširio i po našim krajevima, pa tako i prije pada Carigrada u osmanske ruke bila je izgrađena i kupolna džamija u Bitolju 1435. god.²¹

Prva kupolna džamija u Sarajevu

Najstarija kupolna džamija u Sarajevu, a ujedno i u Bosni i Hercegovini, nalazi se na Baščaršiji u nekadašnjoj mahali Isa-begove džamije. Podignuta je 1526. a podigao ju je kao svoju zadužbinu Muslihudin Mustafa

²⁰ Alija Bejtović, *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini*, POF III-IV, Veselin Masleša, Sarajevo, 1953, str. 243-245 (Dalje: A. Bejtović: *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini*).

²¹ Andrej Andrejević, *Islamska monumentalna umetost XVI veka u Jugoslaviji (potkupolne džamije)*, SANU, Balkanološki institut, Beograd 1984, str. 46-53 (Dalje: A. Andrejević, *Islamska monumentalna umetost XVI veka u Jugoslaviji (potkupolne džamije)*).

Čekrekčija. Pored džamije je bio harem koji je ostavljen u namjenu za mezarje (groblje, greblje) pa je tu ukopan i Muslihudin. Ova džamija spada u red manjih kupolastih džamija na našem prostoru. Centralni molitveni prostor ima izgled nepravilnog kvadrata (10,30 X 10,55m). Ovaj prostor zaklapaju neobično niski masivni zidovi kod kojih se oslonci trompi javljaju već na visini od 3,05m, dok su tjemena njihovih čeonih lukova na 5m od tla. Unutrašnjost džamije škrto osvijetljavaju četiri kupolna prozora, koji su neobično postavljeni na dijagonalama osnovnih kubusa, iznad ugaonih trompi, kao i po tri prozorska otvora na svakom od zidova. Minaret se nalazi na sredini jugozapadnog zida. Trijem Čekrekčije džamije nikada nije bio pokriven kupolama i sada njega čini drvena nadstrešnica, koja se dvoetažno diže na kamenim sofama. Međutim, s ulazne strane i trijem i sjeveroistočni natkriveni prostor koji se danas nadovezuje na njega, zaklanjaju mnogobrojni prizidani dućančići. Cijela džamija zidana je grubo priklesanim kamenom. Brižljivo je obrađen samo kamen kojim je izgrađen minaret.²²

Pored ove džamije izgrađene su i druge kupolne džamije u XVI st. u Sarajevu, kao što su: Gazi Husrev-begova džamija (1531), Hadim Ali-paše (1560), Ferhad-bega Vukovića-Desisalića (1561), Husein Šahin-paše (1577).

Zadužbine Gazi Husrev-bega

Najznačajniji period u urbanom razvitku Sarajeva u osmansko doba je XVI stoljeće i to se smatra zlatnim dobom ovoga grada, što pokazuju i sačuvani dokumenti kao i spomenici materijalne kulture te svjedočenja putopisaca. Od 1521. do 1541. godine na položaju bosanskog sandžak-bega bio je Gazi Husrev-beg.²³ Njegova uloga za izgradnju Sarajeva bila je ogromna, te se s pravom smatra najznačajnijom ličnošću ovoga grada iz tog vremena. On je učinio Sarajevo šehrom.²⁴

22 A. Andrejević, *Islamska monumentalna umetost XVI veka u Jugoslaviji (potkupolne džamije)*, str. 28-30.

23 Behija Zlatar, *Gazi Husrev-beg*, Bemust, Sarajevo, 2010, str. 201 (Dalje: B. Zlatar, *Gazi Husrev-beg*).

24 Šeher je veće otvoreno gradsko mjesto naseljeno isključivo ili pretežno muslimanskim stanovništvom sa više džamija i drugih ustanova koje karakteriziraju veća muslimanska naselja: medrese, mektebi, tekije, hamami, bezistani, karavan-saraji i slično. Svaki šeher na Balkanu razvio se iz kasabe.

Gazi Husrev-begova džamija

Gazi Husrev-begova džamija izgrađena je krajem ljeta 1531. godine. Jedna je od najznačajnijih islamskih građevina u Bosni i Hercegovini, koja se po svojim arhitektonskim vrijednostima, razigranom osnovom, višekupolnim sistemom i smjelim konstruktivnim rješenjem, izdvaja od svih potkupolnih džamija građenih kod nas. Prostor za namaz Gazi Husrev-begove džamije pokriven je kupolom (raspona 13 m i visine 26 m), dok proširenja sa strane pokrivaju male kupole. Ova proširenja zovu se tetime i imaju posebne ulaze, a služile su za prijem putujućih derviških redova. Mihrab je pokriven polukupolom. Njen graditelj je bio Adžem Esir Ali, Perzijanac, i u to vrijeme glavni arhitekt Osmanskog carstva. On je u gradnji ove džamije primijenio ranoistanbulski stil, koji daje pečat prepoznatljivosti čitavom ostvarenju. Vrata džamije su drvena i vrlo lijepo su urađena, a iznad njih se nalazi dželi-nesh pismom ispisan tarih u kome je uklesana i godina gradnje džamije. Kamena plastika i stalaktitni ukrasi integralni su dio općih vrijednosti džamije, a arabeska nastala po ugledu na prvobitnu poslije pohoda Eugena Savojskog (1697) bila je uništena.

Obnovljena je 1762, ali je izgorjela 1879. i ponovo obnovljena 1886. godine. Gazi Husrev-begova džamija bila je i ostala jedna od najznačajnijih osmanskih građevina u Bosni. Sa šadrvanom, mektebom, abdesthanom, turbetima i Gazi Husrev-bega i Murad-bega Tardića, haremom, muve-kithanom s munarom visokom 45 m i Sahat-kulom²⁵ dominira čaršijom i čini njen središnji i najveći kompleks. Ovaj kompleks je svojim vjekovnim postojanjem utjecao na graditeljske aktivnosti svih okolnih prostora, ulica i mahala.²⁶

25 Sahat-kule su visoke i vitke zgrade kvadratne osnove zidane od kamena a pokrivene šatorastim krovom. Na zapadnoj strani Begove džamije u pročelju imareta stoji četvrtasta vitka kula, koja s visinom doseže šerife munare džamije. Pri vrhu ove kule smješten je sahat koji se vidi sa sve četiri strane kroz prozore. Ne zna se tačno kada je podignuta Sahat-kula, jer se ne spominje u Gazijinim zakladnicama. Najstariji spomen o njoj nalazimo u jednom djelu Čatiba Čelebije, turskog geografa prve polovine XVII st. Tu on, između ostalog, kaže da kod Husrev-begove džamije ima sahat sa zvonom. Pri navali princa Eugena 1697. god. stradala je Sahat-kula, ali je popravljena. Ponovo je stradala 1831. god., a popravljena 1832. god. Enes Kujundžić, *Islamski kalendar i astronomija*, El-Kalem, Sarajevo, 1991, str. 222-228 (Dalje: E. Kujundžić, *Islamski kalendar i astronomija*).

26 Andrej Andrejević, *Islamska monumentalna umetost XVI veka u Jugoslaviji (potkupolne džamije)*, str. 30-32.

Medresa i biblioteka

Nasuprot džamije sagrađena je medresa Kuršumlija i uz nju biblioteka. Neki su tvrdili da je medresa djelo najvećeg osmanskog graditelja Mimara Sinana, ali u popisu građevina koje je ovaj arhitekt podigao nema ovog objekta. Stoga je najvjerovatnije projektant medrese, kao i džamije, Adžem Esir Ali. Izgrađena je 1537. god., a Husrev-beg ju je posvetio svojoj majci Seldžuki, po čemu je medresa dobila i ime Seldžukija, ali ju je narod prozvao Kuršumljom, zbog olovnog pokrivača, koji je bio izuzetno skupocjen i kvalitetan za to vrijeme.²⁷ Medresa je klasičnog rješenja po kome su medrese građene, s centralnim atrijem oko koga su trijemovi sa stupovima, te dvanaest učionica i deršana (sala za predavanja). Objekat je građen od kamena, a svaka učionica pokrivena je kupolom i ima vlastiti kamin i odžak. Nad glavnim ulazom u medresu nalazi se kamena ploča na kojoj je uklesan natpis veoma lijepo urađen, oivičen cvjetovima i arabeskama:

“Ovu građevinu podiže za one koji traže nauku, a za ljubav Boga koji uslišava molbe, Gazi Husrev-beg, zapovjednik boraca za vjeru, (On je) izvor dobročinstva, ponos pravednih. Fejzur-rob joj reče hronostih: Stjecište dobrih, dom savršenih ljudi.”

Hanikah

U blizini medrese Gazi Husrev-beg je podigao i Hanikah – poseban tip medrese gdje se izučava mistična filozofija. Hanikah je pripadao redu halvetija, čiji sljedbenik je bio i sam Husrev-beg.²⁸ Po svojoj arhitekturi Gazi Husrev-begov hanikah je veoma zanimljiv objekat s 15 prostorija orijentiranih na trijem dvorišta u kojem je bio šadrvan, s kolonadom vitkih stupova ovo je jedinstven objekat u Sarajevu. U tim prostorijama nekada su boravili derviši, dok se u centralnoj prostoriji – semhani obavljao zikr. Pored toga, hanikah je imao i nusprostorije: kuhinju, nužnike, kupaonicu. Hanikah je više puta stradao u požarima, ali uvijek

²⁷ B. Zlatar, *Gazi Husrev-beg*, str. 127.

²⁸ Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela I*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991, str. 304-308 (Dalje: H. Kreševljaković, *Izabrana djela I*).

je obnavljan. Nedavno je hanikah ponovo obnovljen i danas služi kao objekat za određene kulturne i vjerske manifestacije, izložbeni prostor i slično.²⁹

Hamam

Iz sredstava ovog velikog vakifa sagrađen je i hamam, do danas jedini sačuvan, od sedam koliko ih je nekada bilo u Sarajevu. Gazi Husrev-begov hamam izgrađen je između 1537. i 1539. god. Nekada je imao dva odjeljenja, muško i žensko, koja su bila iste veličine. Ispred tih odjeljenja nalazio se pretprostor natkriven velikom kupolom, u kome se nalazio lijep vodoskok. Tu je bilo više manjih prostorija u kojima su se posjetioci pripremali za kupanje i odmarali poslije kupanja. Iz prednje prostorije ulazilo se u drugu u kojoj je bila nešto viša temperatura, a koja se zvala kalpaluk. Najveća prostorija bila je mejdan, prekrivena kupolom, iz koje se ulazilo u tri manje prostorije predviđene za kupanje, također presvođene kupolama. U sobama za kupanje nalazila su se korita u koja je tekla topla i hladna voda iz zidova. Svjetlost u ove prostorije prodirala je kroz otvore na kupolama. Iza sobe za kupanje nalazio se rezervoar s toplom vodom. Poslije kupanja ljudi su se odmarali i pili kahvu u čošku koji se nalazio ispred prostorije zvane šadrvan.³⁰ Hamam je izgubio svoju funkciju poslije Prvog svjetskog rata, da bi bio adaptiran u ekskluzivni noćni bar poslije Drugog svjetskog rata.³¹

Bezistan i Tašlihan

Pored hamama bili su Bezistan i Tašlihan. Tašlihan je izgrađen 1543. god., bio je pokriven bačvastim svodom. Teško oštećen u požaru 1697. god. a poslije požara 1879. nije obnovljen, a porušen je 1912. Postoje ostaci u bašti hotela "Evropa". Tašlihan se po svom konstruktivnom rješenju razlikovao od drugih karavan-saraja u Bosni. To je bila zgrada na sprat, građena od kamena. Građen je oko četvrtastog dvorišta, opasan nizom

²⁹ B. Zlatac, *Gazi Husrev-beg*, str. 130.

³⁰ A. Bejtović: *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini*, str. 259.

³¹ Više o hamamima vidjeti u: Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela III (Banje, vodovodi, hanovi i karavansaraji)*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991, str. 19-40 (Dalje: H. Kreševljaković, *Izabrana djela III*).

dućana, s velikom štalom, magazama u prizemlju i sobama na katu za noćenje. U njegovom dvorištu bio je veoma lijep sebilj s više česmi, pored kojeg je na stupovima podignuta mala džamija.³²

Bezistan je sagradio Gazi Husrev-beg ili jedan od njegovih mutevelija. Udaljen je pedesetak metara od Begove džamije. Bezistan (arap. riječ *bezz* i perzijski nastavak *stan* – mjesto gdje se bez ili platno prodaje) građen je od kamena i presveden kupolama ili bačvastim svodovima. Osnovica im je bio pravougaonik ili kvadrat. Zidovi su im bili debeli metar i više. Kupole se oslanjaju na zidove i debele stupove. Iznad svakog stupa je po jedna manja kupola. Danas 2/3 ove zgrade je uništeno, dok je preostali dio u dobrom stanju. Pri gradnji ova dva objekta pored domaćih majstora učestvovali su i dubrovački, na zahtjev građana Sarajeva. Bezistan je bio u obliku pravougaonika 106 x 19,5. Kroz bezistan vodi dugi pokaldrmljeni hodnik, a s obje njegove strane nižu se dućan do dućana, a ukupno je bilo 52 dućana. U bezistan se ulazilo s ulice kroz četvera vrata.³³

Gazi Husrev-beg je podigao i niz humanitarnih ustanova, imaret³⁴ i musafirhanu³⁵ u prvom redu, zatim više privrednih objekata od kojih samo u sarajevskoj čaršiji preko 200 dućana. Iz sredstava njegovog vakufa podignut je i čuveni Morića han, prva bolnica u Sarajevu, te niz drugih objekata. Morića han je po svojoj veličini (44,5 x 38,5 m) posebno značajan. Izgrađen je iz Gazi Husrev-begovog vakufa. Unutrašnje dvorište opasuju u prizemlju štale i magaze, a na katu dva reda soba nanizanih duž pokaldrmisanog hodnika. Ime mu datira od prve polovine XIX stoljeća po tadašnjem zakupniku Mustafa-agi Moriću i njegovom sinu Ibrahimu. Jedan je od rijetkih hanova koji je sačuvan do danas – restauriran je i služi kao poslovni i ugostiteljski objekat.³⁶

32 H. Kreševljaković, *Izabrana djela II*, str. 18.

33 H. Kreševljaković, *Izabrana djela I*, str. 308.

34 Imaret je sagrađen 1530. god., a to je kuhinja u kojoj se sprema ručak za učenike medrese, službenike vakufa i siromašne putnike.

35 Musafirhana je zgrada u kojoj je svaki siromašni putnik mogao dobiti potpuno besplatan konak.

36 Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela III*, str. 256-265.

Zadužbine Rustem-paše

Da se u XVI stoljeću naglo razvila trgovina najbolji je dokaz tome što se izgrađuje i treći bezistan, nastao odmah iza Husrev-begovog. Dovršen je 1551. god. Podignut je preko puta Mehmed-begova (sin Isa-bega) i to na njegovoj južnoj strani u neposrednoj blizini Kolobare. Od svog postanka zove se Bursa bezistan. Sagrađio ga je Rustem-paša, koji je bio rodom iz Sarajeva ili od njegove najbliže okoline. Da ostavi spomen u svome zavičaju, sagrađio je i veliki kameni most preko Željeznice na Ilidži, a prema njemu, uz lijevu obalu te rijeke veliki han. Han i bezistan učinio je evlijadet vakufom i odredio da se od njihovih prihoda uzdržava spomenuti most. Kako se Rustem-paša bavio i trgovinom, proizvodio je u Bursi svilu, koja se u prvo doba prodavala u ovom bezistanu i po tome je upravo ovaj bezistan prozvan Bursa bezistan.³⁷

Zgrada Bursa bezistana je pravougle osnovice i presveden je sa šest velikih kupola 7 metara u promjeru, koji se opire na zidove i dva stupa (2,30 x 2,75) i dvije male kupole iznad stupova. Dug je 29, a širok 20 metara. Tlo je oko sva četiri zida uzdignuto za 25 cm. Između tih uzdičuća je pokaldmrljeni hodnik, a na njima su bili dućani koje su dijelile drvene pregrade. I stropovi dućana bili su od daske. Licem ove zgrade, kao i kod Husrev-begova bezistana, nizaio se sa sve četiri strane dućan do dućana. Godine 1659. ovdje je boravio Evlija Čelebija, te opisuje ovaj bezistan ovako: *Ima vrlo lijep tvrd, kupolama prekriven bezistan. U njemu ima svakovrsne skupocjene indijske, arapske, perzijske, poljske i češke robe. Ovamo donose na tovarnim konjima bezbrojnu različitu skupocjenu robu na prodaju, Dubrovnik i Velika Venecija.* Godine 1878. u Bursa bezistanu bilo je 36 dućana.³⁸

Poznate sarajevske džamije XVI stoljeća

Na krajnjem zapadu starog Sarajeva (danas na Marijin-dvoru) izgrađena je polovinom XVI st. džamija Šejha Magribije. Iako pokrivena četvorovodnim krovom, ona u svojoj unutrašnjosti ima koritasti svod od

37 H. Kreševljaković, *Izabrana djela I*, str. 312; O. Nakičević, *Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV-XVII vijeka*, str. 39.

38 H. Kreševljaković, *Izabrana djela II*, str. 14.

kasetiranih bojenih daščica. Ispred džamije je trijem sa drvenim stupovima na kamenim legarama i kapitelima i s kamenim, dok se kamena munara izgrađena na masivnom postolju isticala svojom vitkošću. Teško je oštećena tokom agresije 1992/95.

Zadužbina bosanskog sandžak-bega Ferhad-bega Vuković-Desisalića je džamija Ferhadija, sagrađena 1561. Jedna je od rijetkih sarajevskih džamija u kojoj se sačuvala zidna dekoracija iz XVI stoljeća. Ferhad-beg je porijeklom iz poznate sarajevske porodice Vuković-Desisalić, čiji su članovi bili ugledne ličnosti u društvenom i privrednom životu grada. Uz džamiju je Ferhad-beg podigao i mekteb, imaret i česmu. Danas se sačuvala samo džamija i okolo nje manje greblje u kome su sahranjivani predstavnici janjičarskog odžaka, čije se sjedište nalazilo u blizini ove džamije, na mjestu gdje je danas katedrala.

Ali-pašina džamija, zadužbina velikog vezira, budimskog beglerbega, bosanskog sandžak-bega, sagrađena je 1561. godine, u vrijeme kad je osmanska građevinska djelatnost bila u punom procvatu. Mnogi historičari umjetnosti s pravom je ubrajaju među najljepše kupolaste džamije na našim prostorima. Zidana od kamenih klesanih kvadera, presvedena jednom kupolom, s munarom veoma lijepo ukrašenom stalaktitima, ova džamija djeluje veoma skladno. Tehnika zidanja, debljina zidova te kamene sofe ukazuju i na prisustvo primorskih majstora u njenom građenju.

Careva je podignuta 1566. godine po nalogu sultana Sulejmana na mjestu prve sarajevske džamije koju je još 1457. godine podigao Isa-beg. Današnje zdanje džamije pripada standardnom tipu jednodostorne kupolne džamije s trijemom. Veoma vitka i visoka munara od 47 metara ubraja se među najljepše u Bosni i Hercegovini, a lijepo izrađeni mihrab i minber, te slikarski motivi nastali još u XVI stoljeću upotpunjuju enterijer ove džamije.

Među najljepše džamije po svojoj arhitekturi spada džamija Divan-katiba Hajdara, poznatija kao Bijela džamija. Sagrađio je između 1536. i 1545. godine Gazi Husrev-begov sekretar (divan katib) hadži Hajdar. Po red vitke munare, na ovoj džamiji se ističu i vanjske sofe koje su na sprat.

Međutim, najbrojnije su one džamije sa drvenom munarom, koje su ostale u sjenci monumentalnih zdanja. Ali i ove džamije su također značajne, bez obzira na to što u arhitektonskom pogledu nisu zapažene. Kao centri mahala one su imale značajnu funkciju i „izvanredno se uklapaju u ambijent mahale“. Jedna od ljepših sarajevskih džamija, za čiju munaru Kemura kaže „da je bila tako lijepa i majstorski napravljena, da joj u Sarajevu nije bilo slične“, bila je džamija Hadži Alije Bakrbabe, poznatija kao džamija na Atmejdanu. Inače, na prostoru Atmejdana nekada se nalazila i biblioteka, medresa, česme, hipodrom, a danas od tih objekata nije sačuvan nijedan.³⁹

Ostali objekti izgrađeni u XVI stoljeću

Početkom XVI stoljeća sagrađena je Stara pravoslavna crkva na Varoši, u Latinluku je postojala katolička, a krajem istog stoljeća nastala je i prva sinagoga – II Kal Grandi, u kompleksu zvanom Sijavuš-pašina daira sve na stotinjak metara udaljene od najznačajnijih sarajevskih džamija.

Od spomenika koji su služili prometu i trgovini, svojom smjelom konstrukcijom i arhitekturom osobito se ističu kameni mostovi ili ćuprije, kojih i danas ima po mnogim našim rijekama i rječicama. Najveći dio tih starih osmanskih mostova na našim prostorima građen je veoma solidno od kamena tesanca, na jakim stupovima u riječnom koritu i svi su prema sredini manje ili više uzdignuti radi bržeg otjecanja vode s puta.⁴⁰

Značajni mostovi u Sarajevu su: Most Isa-bega Ishakovića (Careva ćuprija), Skender-pašina ćuprija, Latinska ćuprija, Čobanija, Ćumurija, Šeher Ćehajina...⁴¹ Najznačajniji most u Sarajevu je Kozija ćuprija na Miljacki na starom Carigradskom drumu, koja i danas stoji potpuno očuvana i koja se prvi put spominje kod mletačkog putopisca Katarina Zenoa 1550. god.⁴²

Sarajevo je dobilo prvi vodovod još sredinom XV stoljeća, a znatno je proširen tokom XVI. Grad je bio poznat i po velikom broju česmi (krajem osmanske vladavine bilo ih je 156), šadrvana, sebilja, koji su pored

39 S. Kemura, *Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe*, str. 169-170.

40 A. Bejtić: *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini*, str. 273.

41 H. Kreševljaković, *Izabrana djela III*, str. 229-240.

42 A. Bejtić: *Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini*, str. 273.

toga što su grad opskrbljivali vodom, doprinosili i ljepšem izgledu grada. Česme su građene kao zadužbine pojedinaca. Narodna predaja kaže da je bolje sagraditi česmu nego džamiju. Zidane od kamena s kamenim koritima, često s uklesanim tarihom, sarajevske česme svojom ljepotom i ambijentom u kojem su podizane u sjenci visokih stabala, džamijskih zidova ili pak samostalno postavljene, skladno uklopljene u ambijent mahale opjevane su u mnogim pjesmama.⁴³ Tako najpoznatiji sarajevski pjesnik s kraja XVI i početka XVII stoljeća Nerkesija pjeva o svome rodnom gradu:

„Tu se čovjeku čini da može dugo živjeti, jer na hiljadu mjesta po Sarajevu teku česme iz vrela neumrlosti.“

Zaključak

U doba Osmanlija Sarajevo je od male kasabe postalo šehar. Počinje se razvijati u XV stoljeću u dolini, duž rijeke Miljacke i po okolnim brdima, a svoj najveći procvat doživljava u XVI stoljeću. „Cvijet među gradovima“ kako ga nazvaše u dokumentima, u to doba postaje jedan od najvećih gradova na Balkanu, i svakako najznačajniji i najveći grad Bosanskog sandžaka, kasnije ejaleta. Podizanjem zadužbina Isa-bega Ishakovića, počela je i urbana izgradnja Sarajeva. Poslije Isa-bega i mnogi drugi namjesnici, predstavnici feudalne klase, bogatiji trgovci i zanatlije, podizanjem raznih objekata vjerskog, društvenog, ekonomskog, kulturnog karaktera, utjecali su da Sarajevo, posebno tokom XVI stoljeća, kada nastaju i najznačajnija arhitektonska ostvarenja osmanskog doba, postane najveći i najznačajniji grad u Bosni i jedan od najvećih na Balkanu.

Centar grada sačinjavala je čaršija, sjedište zanata i trgovine, s mnogobrojnim dućanima i monumentalnim građevinama islamske arhitekture, u kojoj se cijeli dan posluje i trguje. Stambeni dio grada razvijao se po okolnim padinama idući od čaršije na sve strane. Poseban značaj u urbanom razvitku Sarajeva imali su vakufi. Brojni legatori, predstavnici feudalne klase, bogati trgovci i zanatlije, kao i drugi građani ulagali su svoja materijalna dobra u izgradnju grada. Svojim ličnim imetkom, katkada stečenim i na ratnim poprištima, podizali su džamije, bezistane,

43 H. Kreševljaković, *Izabrana djela III*, str. 136-139.

hamame i druge objekte. U ovom periodu nastaju i najznačajnija arhitektonska ostvarenja osmanskog perioda. Najmnogobrojniji objekti podizani u ovo doba su džamije.

Pored njihove osnovne uloge kao sakralnih i kulturno-prosvjetnih objekata, one su predstavljale i centre mahala, koje su nosile imena osnivača džamija. Bili su to visoki funkcioneri osmanske vlasti, bogati trgovci i zanatlije, kao i drugi građani Sarajeva. Većina tih ljudi pa i visokih funkcionera bili su porijeklom iz Bosne, a neki su bili i u rodbinskim vezama sa carskom kućom. Jedan od razloga što je XVI stoljeće zlatno doba Sarajeva svakako je i pojava Gazi Husrev-bega na ovim prostorima. Ovaj najpoznatiji bosanski sandžak-beg učinio je da Sarajevo od kasabe postane šehar, grad sa sto džamija, pet medresa, šest hamama, tri bezistana, šest tekija, nekoliko biblioteka, više mostova, hanova i karavan-saraja, s mnogobrojnim dućanima. Pored građevina sakralnog i prosvjetnog karaktera u Sarajevu su u XV i XVI st. podignuti i razni objekti privrednog, saobraćajnog i društvenog značaja. Od objekata društvenog i zdravstvenog značaja podignuto je nekoliko imareta, musafirhana, vodovoda, hamama i više česama. Cijelo XVI st. bilo je doba općeg prosperiteta grada Sarajeva. To je i doba i njegovog općeg kulturnog procvata, doba u kome su njegovi stanovnici prihvatanjem islama prihvatili i tekovine islamske kulture, prilagođavajući je istovremeno ovim prostorima.

Izvori i literatura

Izvori

- Hazim Šabanović, Dvije najstarije vakufname u Bosni, *Prilozi za orijentalnu filologiju* II/1951, Sarajevo, 1952.

Literatura

- Alija Bejtić, Spomenici osmanlijske arhitekture u Bosni i Hercegovini, *Prilozi za orijentalnu filologiju* III-IV, Veselin Masleša, Sarajevo, 1953.
- Alija Bejtić, *Stara sarajevska čaršija juče, danas i sutra*, Geodetski zavod za zaštitu i uređenje spomenika kulture, Sarajevo, 1969.
- Andrej Andrejević, *Islamska monumentalna umetost XVI veka u Jugoslaviji (potkupolne džamije)*, SANU, Balkanološki institut, Beograd, 1984.

- Behija Zlatar, *Gazi Husrev-beg*, Bemust, Sarajevo, 2010.
- Behija Zlatar, *Zlatno doba Sarajeva*, Svjetlost, Sarajevo, 1996.
- Enes Kujundžić, *Islamski kalendar i astronomija*, El-Kalem, Sarajevo, 1991.
- Hamdija Kreševljaković, „Han Kolobara“, *Novi Behar*, XI (1937-1938), Islamska štamparija, Sarajevo, 1938.
- Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela I*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991.
- Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela II (Esnafi i obrti u Bosni i Hercegovini 1463-1878)*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991.
- Hamdija Kreševljaković, *Izabrana djela III (Banje, vodovodi, hanovi i karavansarajji)*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1991.
- Hamdija Kreševljaković, *Sarajevska čaršija, njeni esnafi i obrti za osmanlijske uprave*, Tipografija, Zagreb, 1927.
- Hamdija Kreševljaković, *Vodovodi i gradnje u starom Sarajevu*, Gradska štationica općine grada, Sarajevo, 1939.
- Omer Nakičević, *Arapsko-islamske znanosti i glavne škole od XV-XVII vijeka*, (Sarajevo, Mostar, Prusac), Fakultet islamskih nauka, Sarajevo, 1999.
- Sejfudin Kemura, *Sarajevske džamije i druge javne zgrade turske dobe*, Sarajevo, 1910.
- Vladislav Skarić, *Sarajevo i njegova okolina od najstarijih vremena do Austro-ugarske okupacije*, Bosanska pošta, Sarajevo, 1937.

ورنس منزلوفيتش

الهندسة المعمارية في سرايفو في القرنين الخامس عشر والسادس عشر

إن دور المباني الموقوفة في تطور المدن لا تقاس قيمته. فبمجيئ الأتراك العثمانيين إلى أنحائنا حدث تطور سريع للأوساط الحضارية فيها وقد خلفت الأوقاف التي أنشأها أصحابها الواقفون طابعاً مميزاً لتلك الأزمنة. وقد كونت هذه المباني، والتي لها أهمية اجتماعية عامة، هيكلًا عظيمًا لتطور المدن. وتتبع المؤلف في هذه المقالة إنشاء المباني الضخمة بسرايفو في القرنين الخامس عشر والسادس عشر بالإشارة الخاصة إلى ما هو الأهم والأكثر انطباعاً من بينها. وتمثل هذه الفترة فترة أكبر التطور الحضاري والمعماري بسرايفو في العهد العثماني كله.

Vernes Menzilovic

Monumental Architecture in Sarajevo in the 15th and 16th Centuries

Summary

The role of waqf facilities in the development of urban areas was immeasurable. With the arrival of the Ottomans in our region, there was a rapid development of urban areas, and endowments-waqfs built by wāqifs will leave the mark of that time. These buildings of general social importance were the urban skeleton for the development

of cities. In this paper, the author follows the construction of monumental buildings in Sarajevo in the 15th and 16th centuries and tries to single out the most significant and impressive ones. It was the time of the greatest urban development and construction of Sarajevo in the Ottoman period.

Mektebi i mektebska nastava 1946/47. godine na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu

Mr.sc. Adis Sultanović

imam u miz sarajevo, doktorand na fakultetu islamskih nauka u sarajevu
sultanadis@gmail.com

Sažetak

U prvom dijelu ovog rada analizirane su društveno-političke prilike poslije Drugog svjetskog rata u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini, koje su značajno utjecale na društveni položaj, organizaciju i rad Islamske zajednice. U drugom dijelu rada sagleđano je stanje mekteba i mektebske nastave 1946/47. godine, na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, s posebnim fokusom na mualimski rad u mektebima spomenutog povjerenstva.

Ključne riječi: *Goražde, sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo, mekteb i mualim.*

Uvod

Komunistička vlast je po završetku Drugog svjetskog rata 1945. godine, u novoformiranoj državi Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji (FNRJ), odnosno u Narodnoj Republici Bosni i Hercegovini (NR BiH), provodila ateizaciju društva i marginalizaciju vjerskih zajednica

nastojeći ograničiti njihovu djelatnost isključivo na vjerske poslove i objekte.¹ Strogu kontrolu nad vjerskim zajednicama i potiskivanje religije u privatnu sferu vlast je opravdavala činjenicom da se vjerske zajednice nalaze pred ozbiljnim dilemama prilagođavanja društvenoj stvarnosti. Islamska zajednica je u postratnim godinama svoj rad obnavljala u nepovoljnim okolnostima - kao što su ogromna razaranja vjerskih objekata, opljačkana imovina, razbijanje organizacije na terenu i sl.² - što se drastično odrazilo na njenu organizaciju i rad na terenu.³ Tokom Drugog svjetskog rata mnogi vjerski objekti, među kojima su i mektebi, bili su oštećeni ili skroz uništeni, zbog čega je u praksi bilo onemogućeno ili otežano održavanje i pohađanje mektebske nastave - održavala se pretežno u privatnim kućama. Zbog toga su mnoga djeca i omladina ostali bez mogućnosti pohađanja mektebske nastave.

Komunistička vlast u BiH rad mekteba odobrila je tek 4.6.1946. godine, ali pod uvjetom da „pohađanje mekteba traje do upisa djece u osnovnim školama“.⁴ To je u praktičnom smislu značilo početak zabrane rada mekteba, ukoliko se uzme u obzir da je veliki broj djece bio školske dobi i nije imao pravo pohađati mektebsku nastavu. Uredbom o mektebima iz 1939. godine, mektebi su na području Ulema-medžlisa u Sarajevu bili podijeljeni na: mektebi-ibtidaijje, sibjan-mektebe i sezonske mektebe.⁵ Prema tome, mektebi-ibtidaijje su bili zastupljeni pretežno u gradovima, u modernijim zgradama, a nastava se održavala po „određenom planu i po izvjesnoj pedagoškoj metodi. Predavali su obrazovaniji mualimi po udžbenicima cijelu školsku godinu.“ Sibjan-mektebi su bili pretežno „po manjim mjestima i većim selima, u kojima se nije predavalo po naročitom planu i pedagoškom sistemu. Nastava je trajala preko cijele školske godine a predavali su mualimi sa osrednjom stručnom spremom.“

1 Više u: Radmila Radić, *Država i verske zajednice 1945-1970*, knjiga I i II, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd, 2002.

2 Denis Bećirović, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme avnojevske Jugoslavije (1945-1953)*, Bošnjačka nacionalna zajednica za Grad Zagreb, Županija Zagreb i MIZ Zagreb, Zagreb-Sarajevo, 2012, str. 451-452.

3 Opširnije o stanju Islamske zajednice poslije Drugog svjetskog rata u: D. Bećirović, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme avnojevske Jugoslavije (1945-1953)*; R. Radić, *Država i verske zajednice 1945-1970*, knjiga I i II.

4 A BiH, KVPBiH, kut. 1, broj 84/46, Opstojnost mekteba i mektebske nastave, 28.06.1946, str. 1.

5 ARIZBiH, UM-2-2100/1946, Nastavni program za mektebe na području sarajevskog Ulema-medžlisa; i „Uredba o mektebima“, *Glasnik IVZ Kraljevine Jugoslavije*, br. 5-6, 1939, str. 168-169.

Sezonski mektebi su bili „po udaljenim selima i naseljima u kojima se nastava održavala uglavnom za vrijeme zimske sezone, dok ne nastupe poljski radovi“.⁶ U postratnim godinama, imami - mualimi su vjersku obuku obavljali u teškim uvjetima, uz neznatnu pomoć džematlija koji su i sami bili u teškom materijalnom položaju, većina njih. Pored toga, ovo je period kada su su i džamijski i mahalski imami, kao i mualimi, od strane Uprava državne bezbjednosti (UDB-a) i organa unutrašnjih poslova zastrašivani, hapšeni, suđeni na višegodišnje robije sa gubljenjem građanskih prava ili, pak, na smrt pod optužbom za kolaboraciju s neprijateljima u toku rata ili za oportunistički stav prema komunističkoj vlasti.⁷

Lokalni organi Islamske zajednice kroz Ustav IVZ Kraljevine Jugoslavije iz 1936. godine

U nastojanju da bolje razumijemo djelovanje Islamske zajednice u BiH, posebno u prvim godinama poslije Drugog svjetskog rata, neophodno je osvrnuti se na njenu organizaciju na lokalnom nivou.⁸ Napomene radi, u Islamskoj zajednici u BiH je sve do 26.8.1947. godine na snazi bio Ustav IVZ Kraljevine Jugoslavije iz 1936. godine, u kojem se kao prvi organ spominje džematski medžlis, „koji vodi poslove džemata“, a među kojima su i oni vezani za vjerskoprosvjetne aktivnosti: „potpomaže verske i verskoprosvetne službenike svoga džemata (...); izvršuje odluke i naloge starijih verskih i vakufsko-mearifskih organa i tela; nadzire verske i verskoprosvetne autonomne zgrade, kao i druge objekte. (čl. 44, st. 3, 4 i 5)⁴⁹

Sljedeći organ je sresko vakufsko-mearifsko povjerenstvo koje je Ustavom definirano kao „versko-prosvetni i vakufsko-imovinski organ uprave Islamske verske zajednice u srezu.“ U djelokrug sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva spadalo je više poslova, a oni koji su vezani za

6 Izvještaj Ulema-medžlisa o njegovom radu od 1. septembra 1949. do 1. juna 1950. godine“, *Glasnik VIS u FNRJ*, god. I, br. 4-7, 1950, str. 176.

7 Dženita Sarač-Rujanac, *Odnos vjerskog i nacionalnog u identitetu Bošnjaka od 1980. do 1990. godine*, Institut za istoriju, Sarajevo, 2012, str. 37; Katrin Boeckh, „Vjerski progoni u Jugoslaviji 1944-1953, staljinizam u titoizmu“, *Journal of Contemporary History*, god. 38, br. 2, 2006, str. 428.

8 U ovom radu smo se u najznačajnijoj mjeri koristili arhivskim dokumentima iz 1946-1947. godine, koji se nalaze u Arhivu IZ u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu, kao i Arhivu BiH, Komisija za vjerska pitanja BiH.

9 Muhamed Salkić, *Ustavi Islamske zajednice*, El-Kalem, Sarajevo, 2001, str. 137.

vjersko-prosvjetne aktivnosti na terenu su: „čini predloge o imenovanju, platama, nagradama i odsustvima vakufsko-mearifskih i verskih službenika svoga sreza (...)“; „bdi nad tim da se plan nastave u svim verskim autonomnim vakufsko-mearifskim zavodima propisno izvršuje“; „javlja Ulema-medžlisu i preko Ulema-medžlisa državnim vlastima, kad dozna da se ne drži osnova Islamske verske nastave u javnim školama i zavodima; određuje svoje izaslanike koji će prisustvovati završnim ispitima u svim verskim autonomnim i drugim vakufsko-mearifskim zavodima njegova područja. (čl. 51, stav 8, 9, 10 i 11)“¹⁰

Obilazak mekteba i inspekciju nastavnog rada u mektebima na području sresko vakufsko-mearifskog povjerenstva obavljao je, po pravilu, glavni imam, kojeg je Ulema-medžlis birao između džematskih imama određenog prostora. (čl 77)¹¹ Pojašnjenja radi, Ustavom je propisano da Ulema-medžlis za svaki džemat postavlja po jednog džematskog imama (čl. 70), koji je zadužen za: „sve verske dužnosti u glavnoj džamiji svoga džemata; predaje veronauku u mektebima i verskim autonomnim školama svoga područja; vodi matice rođenih, umrlih i venčanih muslimana u svome džemata; održava vazu-nasihate u džamiji i van džamije među džematlijama. (...) (čl. 72)“¹²

U namjeri da se implementiraju obaveze džematskih imama, glavnom imamu su propisani sljedeći poslovi: „da najmanje jedanput u godini mora obići i pregledati celokupni rad džematskih imama svoga područja; da pregleda sve džamije i druge verske ustanove u poverenom mu području; da pregleda nastavu i čitav rad u mektebima i, po mogućnosti, prisustvuje godišnjim ispitima; da, kada ga odredi Ulema-medžlis za svoga izaslanika, pregleda rad veroučitelja u državnim, osnovnim, građanskim i stručnim školama (...); da o svakom pregledu podnosi izvještaj Ulema-medžlisu, a svake godine celokupni izvještaj o svome radu sa statističkim podacima svoga područja i dr. (...) (čl. 79, st. 1, 2, 3, 4 i 7)“¹³

10 M. Salkić, *Ustavi Islamske zajednice*, str. 138-140.

11 M. Salkić, *Ustavi Islamske zajednice*, str. 150.

12 M. Salkić, *Ustavi Islamske zajednice*, str. 148-149.

13 M. Salkić, *Ustavi Islamske zajednice*, str. 150.

Mektebi, broj djece i muallimi na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu 1946/47. godine

Rješenjem sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva Goražde, br. 932/47 od 03.04.1947. godine, džematski imam Zufer-ef. Bešlić,¹⁴ imao je zadatak da pregleda nastavu islamske vjeronauke u svim mektebima i školama na području spomenutog povjerenstva,¹⁵ shodno čemu je, u periodu mjeseca maja i u prvoj polovici mjeseca juna, 1947. godine, obišao sve područne mektebe. Tom prilikom detaljno je pregledao nastavni rad u istim i uočio kako kaže, „razne okolnosti i poteškoće naših mualima u selu“, o čemu je 20.6.1947. godine, sačinio opsežan izvještaj za Ulema-medžlis u Sarajevu.

Na početku spomenutog izvještaja prezentirani su statistički podaci o mektebima, broju djece i mualimima: „Na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu u školskoj 1946/47. godini radilo je 13 mekteba i 14 mualima. Većina mekteba, njih 11, su bili dvorazredni - sibjan mekteb i mektebi-ibtidaiija. U mektebima je upisano 383 muške i 447 ženske djece - ukupno 830 muslimanske djece. Od tog broja su do 15.6.1947. godine ostala 742 redovna učenika i to: muških 304 i ženskih 438.“¹⁶

Prema podacima iz izvještaja, najviše djece - 143, bilo je upisano u mektebi-ibtidaiiju u Goraždu, a najmanje - 21, u sibjan-mektebu u

14 Zufer-ef. Bešlić, mostarski (hercegovački) muftija, rođen je 8. februara 1909. godine u Goraždu. Sin je muderrisa hafiza Muhamed-ef. Bešlića. Gazi Husrev-begovu medresu u Sarajevu je završio 1933. godine. Nakon toga radio je kao džematski imam, hatib i muallim u Goraždu od 1934. do 1950. Za člana Ulema-medžlisa u Sarajevu biran je 1950. Obnašao je funkciju vjerskoprosvjernog referenta, a od 1958. godine i fetva-emina. Radio je na osnivanju mekteba i osavremenjivanju vjeronauke. U septembru mjesecu 1950. održana je osnivačka skupština Udruženja ilmijje na kojoj je izabran za prvog predsjednika. Kada je 1960. ukinut Ulema-medžlis, postavljen je za glavnog imama (muftiju) za Hercegovinu sa sjedištem u Mostaru. Na toj dužnosti ostao je skoro do pred smrt. Vršio je i administrativne poslove u svom uredu i bio hatib glavne, Karadžo-begove džamije u Mostaru. Umro je 21. januara 1976. godine. <https://ilmijija.ba/istaknuti-alimi/>, pristupljeno 15.04.2020.

15 Islamska vjeronauka u školama je od nove vlasti, 12.05.1945., okvalificirana kao neobavezna, a zabranjena je u decembru 1951. Interesantno je primijetiti da u školskoj 1946/47. godini na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu nije bilo inspekcije islamske vjeronauke u školama, jer „nije bilo nijedne škole u kojoj se predavala islamska vjeronauka.“ ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 1.

16 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 1-2.

Mašićima. Međutim, „tokom školske godine 88 djece je napustilo mekteb“, što, prema ef. Bešliću „nije bilo do mualima, nego do dječijih roditelja, siromaštva i slabih materijalnih prilika, poratne negativne okolnosti, koje smo preživjeli do dana oslobođenja naše zemlje.“¹⁷

Br.	Mekteb	Mjesto	Razred		Ukupno	Mualim		
			1.	2.				
1.	Mektebi-ibtidaijja	Goražde	1a: 70		28	42	70	Bešlić Zufer
2.	Mektebi-ibtidaijja	Goražde	1b: 32	41	19 12	13 29	73	Korjenić Ahmed
3.	Dvorazredni mekteb	Mravinjac	50	19	20 9	30 10	69	Turulja Salih
4.	Dvorazredni mekteb	Bogušići	65	15	25 5	40 10	80	Tanjo Jusuf
5.	Dvorazredni mekteb	Podberić	20	20	9 7	11 13	40	Fejzić Hasan
6.	Dvorazredni mekteb	Rešetnica	22	20	8 9	14 11	42	Agović Mehmed
7.	Dvorazredni mekteb	Vranjačići	43		19	24	43	Djana Osman
8.	Dvorazredni mekteb	Poratak	43		20	23	43	Rašidović Hasan
9.	Dvorazredni mekteb	Podšemihovo	20	31	9 11	11 20	51	Pljevljak Rašid
10.	Dvorazredni mekteb	Vranići	42	24	19 8	23 16	66	Džebo Smajl
11.	Dvorazredni mekteb	Kreči	30	46	13 20	17 26	76	Hodžić Ramadan
12.	Dvorazredni mekteb	Zavodišta	20	23	8 9	12 14	43	Korda Hasan
13.	Sibjan-mekteb	Mašići	21		7	14	21	Mašić Husejn
14.	Dvorazredni mekteb	Osječani	25		10	15	25	Turković Adil
SVEGA:	503	239	304	438	742			

Tabela 1, Mektebi, broj djece i mualimi na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu 1947.

Mektebska nastava na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu 1946/47. godine

Mektebske prilike poslije Drugog svjetskog rata u Bosni i Hercegovini razlikovale su se od mjesta do mjesta, od sela do sela - u neposrednoj zavisnosti od stanja infrastrukture, pedagoške sposobnosti mualima, te odnosa lokalnog muslimanskog stanovništva prema vjeri i vjerskoj

¹⁷ ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 1.

pouci. U prilog tome su podaci iz izvještaja o pregledu rada u mektebima na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, od 30.4.-15.6.1947. godine.

Prvi mekteb koji je inspiciran od Zufera-ef. Bešlića, 30.4.1947. godine, bio je u Mravinjcu. Govoreći o radu ovog mekteba poslije Drugog svjetskog rata, ef. Bešlić je konstatirao da se mektebska nastava pored mektebske zgrade odvijala u privatnoj kući u selu i to cijele godine, „jer tomu nisu rade prosvjetne vlasti u Goraždu iako je Vakufska direkcija baš sa tim uvjetom odobrila izdavanje mekteba za školu.“¹⁸ Opisujući vjersko-prosvjetne prilike, kazao je da mualim Turulja Salih nastavu održava u jednoj osrednjoj sobi privatne kuće u tom selu, „koja nije mogla zadovoljiti higijensko-zdravstvene uslove methodsko-pedagoške nastave“. Međutim, i pored svega toga, „redovnih učenika je imao 69, a djeca su odraslija, prirodno bistra, sjedila za vrijeme nastave na podu, inače su uredna. Kod nastavnika sam zapazio prilično okretnosti u predavanju i volju za izgrđivanjem, iako je početnik u nastavi. Opća ocjena mualima je: vrlo dobar“ - zaključio je ef. Bešlić.¹⁹

Mektebska nastava u sibjan-mektebu u Mašićima je inspicirana 5.6.1947. godine. Zufer-ef. Bešlić tom prilikom konstatira da se nastava za 21 dijete održavala, u jednoj sobi privatne kuće u Mašićima, jer je postojeću mektebsku zgradu u Kopačima zauzela također škola. Opisujući rad mualima, kazao je: „Mualim je mještanim, Mašić Husejn, najmlađi mualim - početnik. U nedostatku potrebne naobrazbe obavezan je bio polagati ispit po Uredbi br. 505/46. Volju za izgrađivanje posjeduje i ocijenjen je sa općom ocjenom: dobar. Ovo je jedini mekteb koji radi na području Imamata džemata Sijerčići“ - ²⁰ napomenuo je ef. Bešlić.

Rad u mektebu Osječani inspicirao je Zufer-ef. Bešlić, 6.6.1947. godine. Tom prilikom je konstatirao 25 upisanih učenika. Međutim, prema ef. Bešliću, taj broj učenika je ispod prosjeka, „jer su mještani dotičnog sela brojni, sa preko 30 domova i prilično dobrostojeći“. U nastavku ef.

18 ARIZBiH, UM-1-1258/1946, Imamata džemata Goražde: Popis svih mekteba u džematu Goražde, u kojima se može sada održavati mektebska nastava, 20.03.1946, str. 1.

19 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 2.

20 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 2.

Bešlić pojašnjava ovu pojavu: „Prethodni mualim, Ćurovac Mehmed, koji je prije 3 mjeseca otišao da služi Jugoslovensku armiju, tražio je da mu se džematlije postaraju za mektebske prostorije gdje bi predavao nastavu. Naime, mekteb (zgrada) je zapaljen od četnika 1941. godine, usljed čega je izgorio do temelja.“²¹ Međutim, „džematlije su od mualima tražili da ide po kućama i poučava djecu kao i odrasle, te se u tome nijesu sporazumjeli. Po želji povjerenstva, imamsko-mualimsku dužnost preuzeo je Turković Adil, koji je uložio za kratko vrijeme mnogo truda da mektebska nastava u Osječanima krene naprijed. Novi mualim pokazuje agilnost i umijeće u svom radu, te je ocijenjen sa: vrlo dobar“²² - zaključio je Zufer-ef. Bešlić.

Mektebski rad u Bogušićima inspiciran je 8.6.1947. godine, prije podne. Tom prilikom je Zufer-ef. Bešlić konstatirao da se nastava odvija u kući mualima Tanjo Jusufa, gdje je „80 odrasle i bistre djece“ pohađalo mektebsku nastavu. Opisujući uvjete u mektebu, kazao je: „Sobna vrata su služila kao mektebska tabla kod obrade hurufata. Red, čistoća i disciplina bili su na visini. Mualim kao višegodišnji nastavnik ima iskustva u predavanju. Djeca su na moje upite davala određene i promišljene odgovore. Mualim je ocijenjen sa: vrlo dobar.“²³

Istog dana, 8.6.1947. godine, iza podne, Zufer-ef. Bešlić je uspio izvršiti inspekciju mektebske nastave u Podberiću, gdje je kao mualim radio Fejzić Hasan. Opisujući njegov rad u mektebu, kazao je: „Iako je početnik, pokazao je valjan uspjeh. Agilnost i volju posjeduje. Imao je 40 upisane djece kojima je održavao nastavu u privatnoj kući, bez ikakvog namještaja, osim uredne sobe. Radio je po nastavnom planu. Ocijenjen je sa: vrlo dobar.“²⁴ napomenuo je ef. Bešlić.

Mektebski rad u Rešetnici, Zufer-ef. Bešlić je inspicirao 9.6.1947. godine, prije podne. Tom prilikom je konstatirao „teške uvjete rada“ kod

21 ARIZBiH, UM-1-1258/1946, Imamati džemata Goražde: Popis vjerskih objekata IVZ tokom rata od 1941. do 1946. godine na području džemata Goražde, 21.03.1946, str. 1.

22 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 2.

23 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 2-3.

24 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

mualima Mehmeda Agovića, kazavši: „Radio je sa 42 upisane djece i to pod teškim okolnostima i terenskim poteškoćama, u privatnoj seoskoj kući. Zbog toga je inspekcija nastave izvršena u mjesnoj džamiji, u blizini koje se nalazila mektebska zgrada u kojoj je škola.“ Opisujući mualimski rad, kazao je: „Mualim Agović ima sve vrline dobrog službenika i nastavnika, a djeca posebno pravilno uče Kur'an. Ocijenjen je sa: odličan,“ zaključio je ef. Bešlić.²⁵

Istog dana, 9.6.1947. godine, poslije podne, inspiciran je rad mektebske nastava u Vranjačićima - vakuf Mustafe Hilmija Šiljka. Zufer-ef. Bešlić je tom prilikom konstatirao da u mektebu sa 43 upisane djece radi mualim Osman Djana. Opisujući uvjete u mektebu, kazao je: „Mekteb odgovara svim uslovima methodske nastave, jedino bez dovoljnog broja klupa za djecu.“ Opisujući mualimski rad, kazao je: „Mualim je agilan u nastavi a djeca su bistra. Ocijenjen je sa: vrlo dobar,“ zaključio je Zufer-ef. Bešlić.²⁶

„Nakon teškog i napornog puta u brdskom selu Poratku“, Zufer ef. Bešlić je, 10.6.1947. godine, inspicirao rad u mektebu, gdje je predavao mualim Hasan Rašidović. Opisujući uvjete u mektebu, kazao je: „Nastava za 43 upisane djece održavana je u jednoj većoj kući neke siromašne udovice u selu, na čijoj dobroti sam joj se zahvalio, podvukavši joj značaj njenog hajrata.“ Opisujući mualimski rad Hasana Rašidovića, kazao je: „U ovom selu mekteb ranije nije postojao, a ni mualim nije bio nastavnik sa iskustvom. Djeca su vrlo bistra, daju pune odgovore na postavljena pitanja. Okretnost i volja nastavnika je vidna, te je ocijenjen sa: vrlo dobar“ - zaključio je ef. Bešlić.²⁷

Sljedeći dan, 11.6.1947. godine, Zufer-ef. Bešlić je u inspekciju mektebskog rada došao u selo Podšemihovo, „nakon 6-časovnog pješačenja, kroz visoke šume i gudure“. Posebno je napomenuo da je mekteb u ovom selu izgorio 1941. godine a nastava se poslije rata održavala u privatnoj kući siromašnog seljaka. Opisujući mualimski rad u ovom mektebu,

25 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

26 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3

27 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

posebno je napomenuo teške uvjete u kojima se odvijala nastava: „Mualim Pljevljak Rašid na prvi pogled daje sliku mudžahida u svom časnom pozivu. Iako je opterećen velikom porodicom i siromaštvom, radio je pod najtežim okolnostima sa 51 upisanim djetetom u mektebu. Za jedno odjeljenje mekteba držao je nastavu u selu Sijedac, a za drugo u selu Šemihovi, tako da je svaki dan morao preći udaljenost kroz potoke i šume od 12 do 15 km, a često zimus i u pratnji čopora vukova. I pored ovih najtežih okolnosti, djeca su uredna i disciplinovana. Nastavnik je pun iskustva i energije i radi sa dosta uspjeha, a ocijenjen je sa vrlo dobar“ - zaključio je ef. Bešlić.²⁸

Nakon „napornog putovanja kroz brdske predjele“, 12.6.1947. godine, Zufer-ef. Bešlić stigao je u selo Kreča, koje se nalazi „na tromedi sarajevskog, fočanskog, rogatičnog i goraždanskog sreza, pod planinskim masivom zv. Klek, od Goražda udaljeno 10-12 sati pješaćenja.“ Opisujući vjersko-prosvjetne uvjete, ef. Bešlić je kazao: „U tom selu nalazi se jedna od najvećih džamija koje sam vidio u našim selima. Sagrađena je masivno po vakifu Mustafa-paši, 961. god. po H. Džamija je sasvim ispravna i vrlo dobro zastrta ćilimima. Mektebska zgrada je izgorjela 1941. godine, a mektebska nastava se poslije rata održava u prostorijama kuće jednog mlađeg siromašnog seljaka, gdje gravitiraju i ostala sela“²⁹, napomenuo je ef. Bešlić. Opisujući mualimski rad, Zufer-ef. Bešlić je kazao: „U 1. i 2. razredu mualim Hodžić Ramadan je imao redovnih 76 učenika, odrasla su i veoma bistra, što je svojstveno gorštačkoj djeci. Na moja postavljena pitanja davali su izvrsne, određene i promišljene odgovore. Sasvim pravilno uče Kur'an uz puno poznavanje pravila tedžvida. Ibadat i akaid poznaju vrlo dobro. Ženska djeca poznaju gradivo *Bidajetu-l-Inas*, kojeg je napisao prof. S. Proho. Mualim Hodžić Ramadan je ozbiljan i agiln. Iako je nastavnik u mektebu od početka 1945. godine, pokazao je zadovoljavajući uspjeh u svom radu. Zapazio sam da je u svom radu premašio

28 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

29 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

nastavni plan. Čistoća, disciplina i red su uzorni, te je ocijenjen sa: odličan“ - zaključio je ef. Bešlić.³⁰

Mektebski rad u Vranićima je inspiciran 14.6.1947. godine prije podne, gdje je radio Smajl Džebo, džematski imam džemata Kreča. Govoreći o vjerskoprosvjernim prilikama koje je zatekao u Vranićima, kazao je: „U 1. i 2. razredu imao je 66 upisanih učenika-ca. Nastava je održavana također u privatnoj kući na selu, jer je mektebska zgrada 1941. godine izgorjela.“ Opisujući mualimski rad, ef. Bešlić je kazao: „Mualim Džebo Smajl, kao dugogodišnji nastavnik, imade rutine i okretnosti u nastavnom radu. Posebno je 2. razred davao izvrsne odgovore iz ibadata, akaida, tedžvida uz sasvim pravilno učenje Kur’ana. Mualim je koristio nastavni plan u obradi gradiva. Red i čistoća djece su uzorni, te je ocijenjen sa: odličan“ - zaključio je ef. Bešlić.³¹

Istoga dana, 14.6.1947. godine, poslije podne, inspicirana je mektebska nastava u Zavodištu, gdje je radio mualim Hasan Korda. Govoreći o vjerskoprosvjernim prilikama, Zufer-ef. Bešlić je kazao: „Mektebska zgrada sa cijelim namještajem je ostala kroz ratni vjhor. Ovo je jedini mekteb na području povjerenstva u ispravnom stanju, i koji udovoljava svim uslovima methodske nastave u mektebu“. Opisujući rad u mektebu, ef. Bešlić je kazao: „U ovom mektebu nastava se izvodi u dva razreda, a upisano je 43 djece koja su pokazala zadovoljavajući uspjeh u nauci, red, čistoću i disciplinu u vladanju. Mualim Korda Hasan ima osobine ozbiljnog i agilnog vjerskog službenika. Ocjena za mualimski rad: vrlo dobar,“ zaključio je ef. Bešlić.³²

Na kraju se spominje inspekcija rada mektebi-ibtidajije u Goraždu, uz konstataciju da se „nastava odvijala pod teškim okolnostima, i to usljed slabo opremljenih i malih prostorija za veliki broj djece. Tako je kod obrade methodskih jedinica iz pisanja harfova, za mektebske table u nastavi služila su dva krila starih rashodovanih vrata. Djeca su sjedila na

30 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

31 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

32 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 3.

podu za vrijeme nastave.³³ Završni ispit u mektebi-ibtidaijji u Goraždu, obavljen je 15.6.1947. godine, prije podne uz prisustvo, predsjednika Nezir-ef. Demirovića i članova sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva. Sama svečanost izvršena je u Sinan-begovoj džamiji uz učešće djece i roditelja. „Prvi razred, odjeljenje A, i drugi razred vodio je mualim Korjenić Ahmed. U oba razreda imao je ukupno 73 djece, koja su redovno pohađala mekteb. Nastavnik je kao najstariji vjerski službenik pokazao marljivost u radu. Djeca su pored reda i čistoće pokazala i sposobnost na postavljene upite po nastavnom gradivu. Mualim je ocijenjen s općim uspjehom: vrlo dobar.“³⁴ Interesantno je primijetiti da se u ovom izvještaju ne spominje Ibrahim-ef. Somun kao treći mualim. Razlog tome nije nam poznat.³⁵

Istoga dana, 15.6.1947. godine, u mektebi-ibtidaijji u Goraždu, nastavljena je inspekcija mektebske nastave prvog razreda, odjeljenja A, gdje je bilo 70 redovnih učenika, od kojih je najveći broj bio onih najmlađih.³⁶ Sa djecom je radio Zufer-ef. Bešlić, koji je nakon obavljene inspekcije za nastavni rad u mektebu, od predsjednika povjerenstva, Nezira-ef. Demirovića, dobio ocjenu: odličan. Pred kraj svečanosti proučena je hatmadova, a potom je Zufer-ef. Bešlić održao prigodno predavanje „o značaju Lejlei-Miradža i Danu vakifa, govoreći o važnosti hajratu-hasenata mjesnih vakifa“. Predsjednik Demirović je u svome obraćanju podvukao važnost islamske prosvjete te je pozvao djecu da postignuta znanja sačuvaju ponavljanjem preko ferija. Upoznao je prisutne roditelje na njihove obaveze prema djeci i Islamskoj zajednici.³⁷

U dopisu sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva prema Ulema-medžlisu u Sarajevu, 27.6.1947., predsjednik Nezir-ef. Demirović je

33 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 4.

34 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 4.

35 ARIZBiH, UM-1-1258/1946, Imamat džemata Goražde: Popis svih mekteba u džematu Goražde, u kojima se može sada održavati mektebska nastava, 20.03.1946, str. 1.

36 To ne čudi, jer je komunistička vlast u BiH rad mekteba odobrilo tek 04.06.1946. godine, ali pod uvjetom da „pohadanje mekteba traje do upisa djece u osnovnim školama“. Na osnovu izvještaja, u seoskim mektebima se ne primjećuje primjena ove mjere, budući da ef. Bešlić u više navrata spominje „odraslu i bistru djecu“.

37 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 4.

ukazao na „neočekivano“ dobre rezultate mualima na terenu: „Kako se vidi iz ovog iscrpnog izvještaja, rad mualima na području ovog povjerenstva u minuloj godini pokazao je neočekivane rezultate, imajući u vidu da su svi radili pod teškim uslovima i da su se njihove mizerne nagrade kretale od 200-600 dinara mjesečno, a nekih mjeseci da nisu uopšte primili nijednog dinara. Da bi se svim našim vrijednim mualimima dalo neko priznanje i da bi im se dalo potstreka i moralne snage, mišljenja smo da bi Ulema-medžlis kao nagradu za njihov nesebični rad, svima poslao bar pismene pohvale, koje će za njih mnogo značiti i ohrabriti ih još više, da se ubuduće u svome radu svesrdnije založe.“³⁸

Zaključak

Na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, u školskoj 1946/47. godini, radilo je 13 mekteba i 14 mualima. Većina mekteba, njih 11, bili su dvorazredni - sibjan-mekteb i mektebi-ibtidaijje. U mektebima je, do 15.6.1947. godine, bilo upisano 830 muslimanske djece i to: 383 muške i 447 ženske djece. Od ukupnog broja upisanih, redovnih učenika bilo je 742 i to: muških 304 i ženskih 438. Manji broj redovnih učenika u mektebima je, prema ef. Bešliću, bio zbog dječijih roditelja, siromaštva i slabih materijalnih prilika. Interesantno je primijetiti da se u izvještaju ef. Bešlića u mektebima na selima spominju i odraslija djeca i pored toga što je komunistička vlast u BiH, 4.6.1946. godine odobrila rad mekteba, ali pod uvjetom da „pohađanje mekteba traje do upisa djece u osnovnim školama“. Vjerovatno su odraslija djeca prisutna u mektebima zbog sporije implementacija odluke vlasti u seoskim područjima. Uz to, u postratnim godinama u goraždanskim selima je vjerski (islamski) život izraženiji, u odnosu na gradsku sredinu. Zufer-ef. Bešlić to potkrepljuje primjerom predanijeg odnosa muslimana na selu spram obavljanja vjerskih obreda (namazi), upućivanje djece u mektebe i dr. U pogledu islamskog života u gradu, ef. Bešlić nedvojbeno ističe da „grad mnogo zaostaje za selom“, bez objašnjenja zašto je to tako. Međutim, može se pretpostaviti da je to zbog jačeg utjecaja komunističke vlasti u gradu.

³⁸ ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Ulema-medžlisu u Sarajevu, br. 78/47, Goražde, 27.06.1947. godine.

Opisujući vjerskoprosvjetne uvjete u mektebima, Zufer-ef. Bešlić u više slučajeva konstatira da se mektebska nastava održavala u neuslovnoj privatnoj kući, zbog toga što je mektebsku zgradu zauzela škola ili je zapaljena od četnika u ratu. Govoreći o rezultatima mualimskog rada u školskoj 1946/47. godini, ef. Bešlić je zaključio da su iznad svakog očekivanja i da su mualimi u cijelosti ispunili svoj uzvišeni zadatak. Pojašnjava to na sljedeći način: „Ako se uzme u obzir da je većina mualima održavala mektebsku nastavu po privatnim prostorijama, a neki i u svojim vlastitim kućama, izuzev mekteba: Goražde, Vranjačići i Zavodišta, dolazi se do zaključka da je mektebska nastava u školskoj 1946/47. godini na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu iznad svakog očekivanja i da su naši vrijedni mualimi uložili natčovječanski trud i dali sve od sebe i u cijelosti ispunili svoj uzvišeni zadatak, a nijesu se osvrtni na mizerne materijalne nagrade i svoje životne poteškoće.“³⁹

Islamska vjeronauka u školama je od komunističke vlasti, 12.5.1945. godine, okvalificirana kao neobavezna a zabranjena je u decembru 1951. U izvještaju je interesantno primijetiti da u školskoj 1946/47. godini na području sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu nije bilo inspekcije islamske vjeronauke u školama, jer „nije bilo nijedne škole u kojoj se predavala islamska vjeronauka“. To nas dovodi do zaključka da je nova vlast u nekim područjima, kao što je Goražde, zabranila islamsku vjeronauku prije decembra 1951. godine, što dovoljno govori o utjecaju komunističke vlasti na vjerski život muslimana.

Izvori i literatura

- ARIZBiH, Ulema-medžlis, UM-1-1258/1946, Imamat džemata Goražde: Popis svih mekteba u džematu Goražde, u kojima se može sada održavati mektebska nastava, 20.3.1946.
- ARIZBiH, UM-2-2100/1946, Nastavni program za mektebe na području sarajevskog Ulema-medžlisa.

39 ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.06.1947, str. 5-6.

- ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Izvještaj o pregledu islamske vjeronauke u svim mektebima na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Goraždu, 20.6.1947, str. 1-6.
- ARIZBiH, UM-3-1684/1947, Ulema-medžlisu u Sarajevu, br. 78/47, Goražde, 27.6.1947. godine.
- Bećirović, Denis, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini za vrijeme avnojevske Jugoslavije (1945-1953)*, Bošnjačka nacionalna zajednica za Grad Zagreb, Županija Zagreb i MIZ Zagreb, Zagreb-Sarajevo, 2012.
- Boeckh, Katrin, „Vjerski progono u Jugoslaviji 1944-1953, staljinizam u titoizmu“, *Journal of Contemporary History*, god. 38, br. 2, 2006, str. 403-431.
- „Izvještaj Ulema-medžlisa o njegovom radu od 1. septembra 1949 do 1. juna 1950. godine“, *Glasnik VIS u FNRJ*, god. I, br. 4-7, 1950, str. 169-188.
- Radić, Radmila, *Država i verske zajednice 1945-1970*, knjiga I i II, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd, 2002.
- Salkić, Muhamed, *Ustavi Islamske zajednice*, El-Kalem, Sarajevo, 2001.
- Sarač-Rujanac, Dženita, *Odnos vjerskog i nacionalnog u identitetu Bošnjaka od 1980. do 1990. godine*, Institut za istoriju, Sarajevo, 2012.
- „Uredba o mektebima“, *Glasnik IVZ Kraljevine Jugoslavije*, br. 5-6, 1939, str. 168-169.
- <https://ilmijja.ba/istaknuti-alimi/>, pristupljeno 15.04.2020. godine.

الكتاتيب والدراسة فيها في الفترة ما بين ١٩٤٦-١٩٤٧م في منطقة المفوضية الإقليمية للأوقاف والمعارف في غوراجدا

في الجزء الأول من هذه المقالة تم تحليل الظروف الاجتماعية والسياسية السائدة في البوسنة والهرسك في أعقاب الحرب العالمية الثانية والتي كانت لها تأثير لا بأس به على مكانة وتنظيم وعمل المشيخة الإسلامية فيها. أما الجزء الثاني من المقالة فقد تم فيه تتبع حالة الكتاتيب والدراسة فيها في الفترة ما بين ١٩٤٦-١٩٤٧م في منطقة المفوضية الإقليمية للأوقاف والمعارف في غوراجدا، بالتركيز الخاص على عمل المعلمين في كتاتيب المفوضية أعلاه.

Mr.sc. Adis Sultanovic

Maktabs and Maktab Classes 1946/47 in the Area of the District Waqf-Ma`arif Commission in Gorazde

Summary

The first part of this paper analyzes the socio-political circumstances after the Second World War in the People's Republic of Bosnia-Herzegovina, which significantly influenced the social position, organization, and performance of the Islamic Community. The second part of the paper examines the state of Maktabs and Maktab teaching, in 1946/47, in the area of the district Waqf-Ma`arif commission in Gorazde, with a special focus on mu`allim work in the Maktabs of the said commission.

El-Kindi kao začetnik moderne metode dešifriranja

Maksuda Muratović

mr.sci fizike, ju gimnazija Živinice
maxymuratovic@hotmail.com

Sažetak

Arapski matematičari su prikupili veliku količinu znanja iz antičkih grčkih polisa i iskoristili ga za napredak civilizacije. Kako u arapskom svijetu dolazi do revolucije u području matematike, paralelno se izučava i razvija kriptografija. Veliki dio sadržaja ovog članka temelji se na knjizi Simona Singha, gdje je odjeljak posvećen muslimanskom doprinosu toj temi. Posebno smo izdvojili važnost muslimanskog filozofa i matematičara El-Kindiju kao začetnika moderne metode razbijanja koda.

Ključne riječi: *El-Kindi, historija, kriptografija, steganografija, supstitucija, transpozicija.*

Uvod

Kroz historiju je još od antičkih vremena potreba za prikrivanjem poruka bila važna za čovječanstvo. Vojskovođe, kraljevi i kraljice nastojali su osigurati isporuku određenih poruka i važnih informacija tako što su samo primatelju dopuštali pristup i razumijevanje - da bi tako sačuvali svoju zemlju i vojsku. Znali su kakve bi posljedice bile ako bi poruka došla u krive ruke i tako protivnička strana razotkrila tajne i došla do skrivenih informacija. Ova potreba da se informacije drže u tajnosti potaknula je razvoj kriptografije, dovela je do izuma šifri, kodiranja i

pravljenja kodova. Šifre su služile kao sredstvo koje je omogućavalo da poruku pročita samo onaj kome je ona namijenjena.

Paralelno, potreba za informacijama dovodi do razvoja tehnika razbijanja šifri. Ove tehnike prvenstveno napadaju *slabe tačke* koje može imati šifra ili metoda prikriivanja, čineći tražene informacije vidljivim i razumljivim napadaču (Singh, 1999). Kroz historiju, ali i danas, vodi se stalna borba između tvoraca šifri - kriptografa i njihovih razbijača - kriptooanalitičara. Svaka nova šifra bivala je razbijena, što je motiviralo kriptografe cijelog svijeta na stvaranje neke nove, jače i neslomljivije šifre.

Historija kriptografije

Dugo godina je kriptografija bila ekskluzivna vojna domena. Američka agencija za nacionalnu sigurnost i agencije iz bivšeg Sovjetskog saveza, potrošili su ogromne novce da bi osigurali sopstvene komunikacije i razotkrili tuđe.

Steganografija

Razvoju kriptografije prethodila je upotreba *steganografije*, odnosno tajnog komuniciranja pri kojem se skriva i samo postojanje poruke. Naziv je izveden iz grčkih riječi *steganos* - *pokriven* i *graphein* - *pisati* a znači *skriveno pismo* (Singh, 2003). *Kriptografija* je naučna disciplina koja se bavi proučavanjem metoda za slanje poruka u takvom obliku da ih može pročitati samo onaj kome su namijenjene. Sama riječ kriptografija izvedenica je iz grčkog pridjeva *κρυπτός kriptós* - što znači *tajan, skriven* i glagola *γράφω gráfo* - što znači *pisati*, te bi se mogla doslovno prevesti kao *tajnopsis* (Dujella, Maretić, 2007). Jednostavno sakrivanje poruke ili *steganografija* je efikasna metoda kojom se poruka može isporučiti a da je neprijatelj ne otkrije ili presretne. Efikasnost steganografije ovisi o načinu na koji je poruka prikriivena kao i efikasnosti inteligencije neprijatelja i njihove upornosti u potrazi i istraživanju kurira ili medija za dostavu.

U petom stoljeću prije nove ere grčki prognanik Demaratus, koji je živio u Perzijskom carstvu, svjedočio je izgradnji i mnoštvu snaga Xerxesa,

perzijskog kralja. Xerxes je imao namjeru osvojiti Grke i Spartance iznenadnim napadom. Ovaj iznenadni napad oduzeo bi Grcima straže što bi dovelo do jednostavne pobjede. Osjećaj patriotizma navodi Demaratusa da upozori Spartance. Zadatak nije bio lahak, jer je živio unutar perzijskog carstva, pa bi bilo koji oblik prepiske između njega i Grka mogao biti presretnut, što bi dovelo do njegovog pogubljenja. On je, naime, skinao vosak s par drvenih pisaćih tablica, napisao poruku na drvo te je prekrrio rastaljenim voskom. Ploče su prošle perzijske straže i kontrolne tačke jer su vidjeli da su "prazne". Međutim, kad su stigli do Sparte, inteligentna princeza Gorgona je razradila zagonetku i rekla im da uklone vosak. Ispod toga je ležala Demaratusova poruka. Zahvaljujući tom upozorenju Grci su se počeli naoružavati i na kraju su porazili Perzijance. (Singh, 1999)

Steganografija se primjenjivala u različitim oblicima. Stari Kinezi pisali su poruke na tankoj svili koju bi zatim zgužvali u kuglicu i natopili voskom, a potom bi je glasnik progutao. Steganografiji pripada i pisanje nevidljivom tintom koju je, prema Pliniju Starijem, moguće dobiti iz „mlijeka” biljke mlječike. „Takva je tinta kad se osuši nevidljiva, ali pri laganom zagrijavanju posmeđi. Slično se ponašaju i mnoge druge organske tekućine, i to zato što su bogate ugljikom pa lako izlučuju čađu.” (Singh, 2003; 16–17) Moguće je zaključiti da takav način slanja poruke ima nedostatak – hvatanje poruke smjesta razrješava tajnu.

Pojava kriptografije

Spartanci su još u 5. stoljeću prije nove ere za šifriranje poruka upotrebljavali Skital (vidi sliku 1.), drveni štap ili palicu na koji bi namotali traku od kože ili pergamenta te na njega okomito napisali poruku. Kada bi se traka odmotala, poruka na njoj postala bi nečitljiv skup znakova koju bi glasnik mogao predati a pročitati bi je mogao samo onaj koji je posjedovao Skital jednakog prečnika. (Barun i sur., 2008).. Često su glasnici opasali traku poput remena sa slovima s unutrašnje strane kako bi nesmetano putovali. (Singh, 2003) To je bio prvi oblik transpozicijske šifre u kojem je štap uređaj za šifriranje i dešifriranje, a promjer štapa ključ.

Slika 1. Skital s namotanom vrpcom i porukom (izvor: <https://en.wikipedia.org/wiki/Scytale>)

Metode šifriranja i dešifriranja

Kriptografija je metoda ili tehnika pomoću koje se poruka može izmijeniti tako da postane besmislena bilo kome drugome osim predviđenom primatelju. Metode koje su se najčešće tokom historije koristile za šifriranje poruka bile su zamjena - supstitucija i premještanje - transpozicija osnovnih elemenata teksta slova, blokova slova, bitova. (Singh, 1999)

Transpozicijska šifra

Da bi transpozicijska šifra bila efikasna i sigurna, potrebno je da se elementi otvorenog teksta ostave nepromijenjeni, ali da se promijeni njihov međusobni položaj. Šifrat nastao transpozicijom naziva se *anagram*. Transpozicija se može uraditi, naprimjer, pisanjem redoslijeda slova u riječi unatrag. Efikasnije je slova preurediti u cijelim rečenicama ili cijeloj poruci, nego u jednoj riječi. Ako je poruka kratkasastoji se, naprimjer, od samo jedne riječi, ova metoda je prilično nesigurna zato što se mali broj slova može isprijemješati na mali broj načina. Ako transpozicija nije bila ograničena na riječi ili određeni red, broj različitih mogućnosti za preuređivanje poruke od trideset pet slova poraste na 50.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000.000 različitih preuređenja, što

onemogućuje zadatak ispravnog preusmjerenja čak i ako bi svi ljudi na Zemlji svakog minuta provjeravali jedno preuređivanje. (Singh, 1999) Ukoliko postupno povećamo broj slova, broj mogućih kombinacija eksplozivno raste zbog čega povratak na početnu poruku i nije moguć bez tačnog poznavanja samog procesa mijesanja. (Dujella, Maretić, 2007; Singh, 2003)

Transpozicija tako može osigurati visok nivo sigurnosti; ipak može proizvesti i teži anagram koji može postati toliko kompliciran da ga čak ni namjeravani primatelj ne bi mogao dešifrirati. Stoga, da bi transpozicija imala smisla, premještanje slova mora se odvijati u skladu s jasnim pravilom - unaprijed dogovorenim s primateljem a nepoznatim neprijatelju.

Zamjenska šifra

Pomoću jednostavne zamjenske šifre važne poruke i osjetljive informacije stoljećima su se čuvale od znatizeljnih očiju neprijatelja. Svaki pokušaj razbijanja takvih šifriranih poruka bio je uzaludan a vodio je samo do besanih noći bez rezultata. Mnogi su stari učenjaci smatrali da se zamjenska šifra, zahvaljujući velikom broju mogućih ključeva, uopće i ne može razbiti. To je navelo kriptanalitičare da misle da su takve šifrirane poruke božanske - sve do 9. stoljeća kada je muslimanski učenjak u Bagdadu zauvijek promijenio lice kriptografije. Razvio se revolucionarni postupak na Istoku - zahvaljujući briljantnom spoju lingvistike, statistike i pobožnosti. (Singh, 2003)

Tokom vladavine Abbasija, uređeno ekonomsko stanje zemlje omogućilo je ljudima uvid u čitanje, učenje i istraživanje u svim disciplinama. Ljudi su bili poticani na učenje; knjige su ručno kopirane i prodavane u brojnim bibliotekama i knjižarama. Djela Grka, Perzijanaca i drugih prevedena su i bila su dostupna svim domaćinstvima. Islamska učenja obavezuju sve muslimane da stječu znanja iz svih nauka. (Singh, 1999)

Kroz ove ostvareni su kritični uvjeti potrebni za dešifriranje šifrirane poruke. To je prvi postigao muslimanski učenjak Ebu Jusuf Jakub ibn Ishak el-Kindi. (Singh, 1999)

Na Zapadu je El-Kindi poznatiji kao Alkindous. Bio je etnički Arap porijeklom iz kraljevskog plemena Kinda, koje je nastalo u južnoj Arabiji i imalo skoro mitske rute.¹

El-Kindi je rođen u Kufi u Iraku oko 800. godine. Kufa je bila koji u to vrijeme centar za islamsko učenje i kulturu. To je El-Kindiju osiguralo stjecanje najboljeg obrazovanja. Njegov otac bio je upravitelj Kufe. Ipak, El-Kindi se odlučio preseliti u Bagdad kod halife El-Me'muna, gdje je imenovan kao kaligraf na novoosnovanoj akademiji poznatoj kao Kuća mudrosti - *Bejtu-l-hikma*. Tamo je El-Kindi, s El-Havarizmijem i braćom Benu Musa, radio na prevođenju grčkih tekstova na arapski. Iako se smatra da El-Kindi nije puno sudjelovao u stvarnim prijevodima, vjerovatnije je da je podupirao djela drugih i napravio neke izmjene i ispravke.²

El-Kindi je bio pod uticajem grčkih filozofa, posebno Sokrata i Aristotela, čija je prevedena djela koristio. To se može vidjeti iz mnogih djela El-Kindija o filozofiji. Bio je poznat po svom radu na filozofiji, ali je on u to vrijeme također radio neke radove iz matematike, medicine, optike, astronomije i mnogih drugih znanosti od značaja i interesa.³

Radio je na šiframa i šifriranim porukama grčkog ili rimskog porijekla, kao i na kriptografskim metodama koje su u to vrijeme korištene. El-Kindijeva tehnika, koja je nastala u 9. stoljeću, otkrivena je tek 1987. godine pod naslovom „Rukopis o dešifriranju kriptografskih poruka“, opisana je u dva kratka odlomka: „Enkriptiranu poruku na poznatom nam jeziku možemo razriješiti i na sljedeći način. Potražimo neki drugi otvoreni tekst na istom jeziku, dovoljno dug da ispuni list ili dva papira, zatim izbrojimo pojedina slova i utvrdimo kako se često ponavljaju. Zatim uzmemo šifrirani tekst koji želimo odgonetnuti pa na isti način poredamo simbole. Tako ćemo naći slovo koje se najčešće ponavlja pa ga zamijenimo 'prvim' slovom uzorka, a ono koje se ponavlja odmah iza njega 'drugim' slovom; treći ćemo, opet po redu među najučestalijim simbolima, zamijeniti 'trećim' slovom i tako dalje, dok tako ne poredamo sve simbole kriptograma koji želimo riješiti.“ (Singh, 2003: 27)

El-Kindijeva metoda, poznata je pod nazivom *frekvencijska analiza* ili *analiza učestalosti*, pokazuje da je zapravo nepotrebno provjeravati sve moguće ključeve. Poruku je moguće razmrsiti i bez toga i to analizom

1 <https://www.history.mcs.st-andrews.ac.uk/history/Mathematicians/Al-Kindi>.

2 <https://www.muslimphilosophy.com/ip/kin>.

3 <https://www.muslimphilosophy.com/ip/kin>.

učestalosti pojedinih slova - simbola u šifriranom tekstu. El-Kindijev kriptanalitički postupak ipak nije primjenjiv bezuvjetno. Kod kratkih tekstova dolazi do značajnijeg otklona od standardnih frekvencija, pa ako su kraći od stotinu slova, dešifriranje može biti jako teško. S druge strane, dugi tekstovi se vjernije drže standardnih frekvencija, iako i tu ima iznimaka. (Singh, 2003)

Prvi veliki evropski kriptanalitičar bio je Giovanni Soro, kojeg su 1506. godine postavili za mletačkog šifrantskog tajnika. G. Soro bio je poznat širom Italije pa su prijateljske države uhvaćene poruke slale njemu na kriptanalizu. U međuvremenu zemlje su, svjesne slabosti jednostavne monoalfabetske zamjenske šifre, težile ka boljem. Jedno od najjednostavnijih poboljšanja svodilo se na uvođenje nula - *nulla* ili praznih znakova, to jest slova i simbola koji nisu zamjenjivali prava slova, nego su zapravo bili prazna mjesta bez ikakva značenja. Te nule primatelju nisu stvarale teškoće zato što je on znao da ih treba preskočiti. One su, međutim, mogle smesti neprijatelja jer su ga bunile kad je poruku „napadao” frekvencijskom analizom. (Singh, 2003) Osim toga, monoalfabetsku su zamjensku šifru pokušali pojačati i uvođenjem kodnih riječi. Već u 16. stoljeću kriptografi su uočili urođene slabosti kodova pa su se uglavnom oslanjali na šifre.

Zamjensku šifru moguće je dešifrirati koristeći se *frekvencijskom analizom* ili *analizom frekvencije slova* u kojoj je, kao što je El-Kindi napomenuo, potrebno prebrojati pojavljivanje svakog slova u šifri te distribuciju slova u šifri uporediti s poznatim podacima o distribuciji slova u jeziku, na kojem se pretpostavlja da je napisan otvoreni tekst. Velika je vjerovatnoća da će najučestalija slova šifre odgovarati najučestalijim slovima jezika, a vjerovatnoća je veća što je šifra duža. Također, korisni mogu biti i podaci o najčešćim *bigramima* - parovima slova i *trigramima* - nizovima od tri slova u jeziku. (Dujella, 2016)

Zaključak

Kriptografija i dalje ostaje važna znanost u današnjoj civilizaciji. Budući da smo danas svi okruženi tehnologijom - mobilni, laptopi, društvene mreže, *mailovi* - važno je da se upoznamo s kriptografijom jer u doba interneta i zaštite podataka treba shvatiti da sigurnost više nije zadaća

samo tajnih službi. Važnost kriptografije svakodnevno se povećava a ona se koristi čak i kada nismo toga svjesni.

Reference:

- Barun, M., Dujella, A., Franušić, Z. (2008). *Kriptografija u školi, Poučak (1332-3008)* 33. Pribavljeno 15.5.2018., sa
- https://www.researchgate.net/publication/258340051_Kriptografija_u_skoli
- Dujella, A. (2016). *Teorija brojeva i kriptografija. Novigrad nekad i sad*. Pribavljeno 15.5.2018., sa
- https://www.researchgate.net/publication/316076279_Teorija_brojeva_i_kriptografija
- Dujella, A., Maretić, M. (2007). *Kriptografija*. Zagreb: Element.
- Singh, S. (2003). *Šifre: kratka povijest kriptografije*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Singh, S. (1999). *The Code Book. The Secret History of Codes and Code-Breaking*.

مقصودة مراتوفيتش

الكندي بمثابته رائدا في ما يخص المناهج الحديثة لفك الشفرات

أخذ علماء العرب في مجال الرياضيات مبلغا واسعا من العلوم من المدن الإغريقية القديمة واستخدموه لتطوير الحضارة البشرية. وبوقوع الثورة في العالم العربي في مجال الرياضيات بدأت دراسة وتطوير فن التشفير. إن مبلغا كبيرا من محتوى هذه المقالة متأسس على كتاب لـ Simon Singh خصص فيه فصل لدراسة إسهام المسلمين لهذا الموضوع بالتركيز الخاص على الفيلسوف والعالم المشهور في مجال الرياضيات الكندي كرايد في ما يخص المناهج الحديثة لفك الشفرات.

Maksuda Muratovic

Al-Kindi as the Originator of the Modern Deciphering Method

Summary

Arab mathematicians gathered a large amount of knowledge from the ancient Greek poleis (pl. of the polis.) and used it for the progress of civilization. As a revolution in the field of mathematics occurs in the Arab world, cryptography is being studied and developed in parallel. Much of the content of this article is based on the book by Simon Singh, where one section is dedicated to the Muslim contribution to the subject. Special emphasis is placed on the famous Muslim philosopher and mathematician Al-Kindi (Abū-Yūsuf Ya'qūb ibn Ishāq al-Kindī) as the originator of the modern method of breaking the code.

Pljevaljski muftija Derviš-ef. Šećerkadić (1871-1943)

Dr. Nadir Dacić

doktor filoloških nauka
nadirdacic@hotmail.com

Prošlost Pljevalja prepuna je ličnosti koje su u svom vremenu imale značajnu ulogu i zapaženo mjesto na historijskoj pozornici ovosvjetovnih i duhovnih dešavanja, a koje su usljed brojnih i različitih historijskih i drugih okolnosti poprilično potisnute u zaborav. Od velikog broja takvih ličnosti spomenut ćemo ovom prilikom samo nekoliko značajnijih, iako bi spisak takvih ličnosti mogao biti mnogo duži: Salih Sidki Ćehajić Mahmutkadić, kadija; Mehmed Nuruddin Vehbi-ef.

Šemsikadić, muftija (1827-1889); Mehmed Zekerijah – Zeki-ef.Ćinara, vrhovni muftija (1878-1956); hafiz Derviš-ef.Sarvan (1878-1952), imam, vjeroučitelj i službenik vakufa Misri Ahmet-bega i Husein-paše; Sejfudin Šećerkadić, šerijatski sudija i predsjednik Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva (1871-1938); Mehmed-ef.Coković, ugledni pljevaljski imam (1877-1978); Derviš-ef. Šećerkadić, okružni muftija (1871-1943); Ćamil

Selmanović, narodni poslanik; Šefkija Selmanović, predsjednik Jugoslovenskog muslimanskog društva Itihad u Pljevljima od njegovog formiranja 1921. do 1925. godine; Omer-beg Selmanović, predsjednik opštine, sudija Okružnog suda i narodni poslanik; Mahmut-beg Manovović, veleposjednik i narodni poslanik; Sejfo-ef. Šehović, nastavnik turskog jezika u Gimnaziji u Pljevljima i veliki dobrotvor (1864-1939) i mnogi drugi.

Skoro svi spomenuti vjerski dostojanstvenici i ostali, završili su neku od škola koje su u tom periodu postojale u Pljevljima, kao što su sibjanmektebi, Ibtidaija – osnovna škola, Ruždija, **Idadija** – Viša gimanzija, Medresa i Daru-l-muallimin – Učiteljska škola. Mnogi su nastavili školovanje u drugim gradovima tadašnje države a neki i u inostranstvu, prije svega u Carigradu. Nekoliko istaknutih ličnosti iz Pljevalja zauzimalo je visoke položaje u vjerskoj i državnoj hijerarhiji u XIX i XX stoljeću u Pljevljima ali i u drugim krajevima gdje su išli za službom ili su dobili raspored za obavljanje raznih dužnosti. Jedna od takvih ličnosti o kojoj govorimo u ovom tekstu je pljevaljski muftija Derviš-ef. Šećerkadić.

Muftija Derviš-ef. rođen je 1871. godine u Pljevljima u uglednoj porodici Šećerkadić. Završio je Ruždiju u Pljevljima a nakon toga nastavio školovanje u Carigradu. Po povratku iz Cargrada postavljen je za okružnog muftiju u Pljevljima. Ovu dužnost obavljao je do 1930. godine.

Muftija Šećerkadić se 30. septembra 1919. godine obratio pismom Ministarstvu vjera u Beogradu od koga je tražio da se i na području Islamske zajednice u Crnoj Gori primijeni Zakon o vakufima, kojim su regulirani prosvjetni i vakufski poslovi u Bosni i Hercegovini. U pismu se kaže: „Kako je poznato, sve do pred kratko vrijeme naši su krajevi bili otcijepljeni od ostale islamske zajednice našeg Kraljevstva, a kako prilike nisu dozvoljavale našoj državnoj vlasti te nije ništa u gornjem predmetu ni preduzimano, to su naši vakufi kao i naša vjerska prosvjeta u potpunoj dezorganizaciji. Nikakvih propisa ni zakona o jedinstvenoj uredbi nema niti ih je ikada bilo. Zato se ne možemo ni poslužiti kakvim zakonom koji bi nam služio za podlogu. Ovo ne vrijedi za onaj dio muslimana koji se nalazi u Bosni i Hercegovini, jer oni imadu svoj vjersko-prosvjetni autonomni statut na osnovu kojega već više godina upravljaju sa svojim vakufskim dobrima. Stoga se samo po sebi razumije da nema

drugog izlaza nego prihvatiti rečeni štatut i za sada u smislu istoga izabrati barem aklamacijom po dvojicu članova iz svakog okružja, koji bi sa okružnim muftijama sudjelovali u vakufskom saboru u Sarajevu pri reviziji Štatuta, jer smo obaviješteni da će se revizija istog obaviti pri narednom zasjedanju vakufskog sabora. Prema tome bi po mom mišljenju trebali ministarstvo vera protegnuti rečeni štatut i na naše krajeve i odmah odrediti izbore za vakufski sabor u Sarajevu. Na zasjedanju vakufskog sabora iznijela bi se i gornja zakonska osnova i valjano pretresla, jer će proći i dva mjeseca dok se rečeni sabor sazove, pa bi se dobilo dosta vremena i za valjano proučavanje zakonske osnove. Troškovi oko izbora i putovanja u Sarajevo kao i dnevnice neka bi se podmirile iz državnih sredstava za prvi put. Bude li izrađen Štatut za jednoličnu upravu vakufa cijele države, mogli bi se kakvi takvi proračuni i za naše krajeve za buduću 1920/21. godinu sastaviti i kroz par godina uredili bi se i naši vakufi kao i nastava u mektebima i školama.

Uz najsrdačnije poštovanje
Muftija Derviš Šećerkadić”

Jedan je od osnivača Gajreta u Pljevljima i njegov prvi predsjednik te član rukovodstva od formiranja do kraja rada ovog društva. Bio je i narodni poslanik, pa je sa svih tih funkcija znatno doprinosa boljem i sadržajnijem radu Gajreta. Bio je aktivan i u rukovodstvima drugih organizacija u gradu. Bio je i član komisije za izradu i proučavanje zakona o Islamskoj vjerskoj zajednici Kraljevine Jugoslavije, koju je 2. decembra 1929. godine imenovao ministar pravde dr. Milan Srškić. Muslimani Jugoslavije osjećali su veliku potrebu za donošenjem Zakona o uređenju organizacije Islamske vjerske zajednice, kojim bi bili regulirani njihovi vjerski i vakufsko-prosvjetni poslovi. Pljevaljski muftija Derviš-ef. Šećerkadić pisao je ministru vjera Tugomiru Alaupoviću „da su vakufski i prosvjetni poslovi u potpunoj dezorganizaciji i da u njihovom uređenju nema nikakvih propisa, ni zakona, niti ih je ikada bilo”.¹ Šećerkadić se poziva na odredbe „Štatuta” iz Bosne i Hercegovine na osnovu koga tamošnji

1 Odgovor muftije pljevaljskog Derviša Šećerkadića Ministru vera Tugomiru Alaupoviću, Pljevlja, 29. sep. 1919, AJ-69-299-455.

muslimani već godinama uređuju svoja vjerska pitanja. Predlaže prihvatanje „Štatuta” i uređenje vjerskih poslova na osnovu njegovih odredbi. Za sprovođenje promjena Šećerkadić predlaže izbor dvojice članova iz svakog okruga koji bi s okružnim muftijom otišli u Sarajevo i na sjednici Vakufskog sabora učestvovali u promjeni, odnosno prilagođavanju „Štatuta” novim okolnostima. Šećerkadić nema dilemu da bi „Ministarstvo vjera trebalo protegnuti rečeni Štatut i na naše krajeve i odmah odrediti izbore za vakufski sabor.”²

Za Vrhovnog šerijatskog sudiju u Skoplju imenovan je 1930. godine i na toj funkciji ostao je do početka Drugog svjetskog rata. Sa pozicije vrhovnog šerijatskog sudije u Skoplju bio je član Kurije za izbor i član Savjeta za izdavanje Menšure reisu-l-ulemi hafizu Ibrahim-ef. Maglajliću 1930. Iste, 1930. godine, bio je član Vijeća koje je sačinilo Ustav Islamske vjerske zajednice Kraljevine Jugoslavije. Tokom službovanja u Skoplju bio je i član Vakufsko-mearifskog vijeća.

Kurija za izbor reisu-l-uleme u Beogradu 1930. godine.

Omer-ef. Džabić (1), Mehmed-ef. Okić, (2), Salih-ef. Svrzo (3), Derviš-ef. Šećerkadić (4), Šakir-ef. Mesihović (5), Velija Sadović (6), Mehmed Zeki-ef. Ćinara (7), Mehmedalija-ef. Mahmudović (8), Hilmi-ef. Hatibović (9), Abdulah Ajni-ef. Bajraktarević (10)

² Isto.

Vijeće koje je sačinilo Ustav Islamske vjerske zajednice Kraljevine Jugoslavije 1930. godine.

Prvi red, slijeva: 1. Mehmed-ef. Abdulhamid, član Ulema-medžlisa u Skoplju; 2. hafiz Mehmed-ef. Okić, član Ulema-medžlisa u Sarajevu; 3. Salih-ef. Svrzo, sarajevski muftija; 4. Vejsil-ef. Ališan, predsjednik Ulema-medžlisa u Skoplju; 5. hafiz Šakir-ef. Mesihović, član Ulema-medžlisa u Sarajevu; 6. hafiz Omer-ef. Džabić, mostarski muftija; 7. hafiz Ibrahim-ef. Maglajlić, reisu-l-ulema; 8. Muhamed Ševket-ef. Kurt, tuzlanski muftija; 9. Sadik-ef. Džumhur, banjalučki muftija; 10. Mehmedalija-ef. Mahmudović, vrhovni šerijatski sudija u Skoplju; 11. Derviš-ef. Šećerkadić, vrhovni šerijatski sudija u Skoplju; 12. Murad-ef. Vodopić, član Ulema-medžlisa u Skoplju;

Drugi red: 13. Murad-ef. Sukić, novopazarski muftija; 14. Mustaj-beg Halilbašić, glavni povjerenik vakufsko-mearifskih poslova u BiH; 15. Hamdi-beg ef. Zejnulabidin, skopljski muftija; 16. Galib-ef. Nusret, prizrenski muftija; 17. Ali-ef. Husni, član Ulema-medžlisa u Skoplju; 18. Talat-ef, Selim, bitoljski muftija; 19. Abdulah Ajni-ef. Bajraktarević, pljevljanski muftija; 20. Hilmi-ef. Hatibović, predsjednik Vrhovnog šerijatskog suda u Sarajevu.

Zasjedanje Vakufsko-mearifskog vijeća u Skoplju 1932. godine.

Članovi: Vejsil-ef. Ališan, predsjednik Ulema-medžlisa u Skoplju; Derviš-ef. Šećerkadić, vrhovni šerijatski sudija u Skoplju; Murad-ef. Sukić, novopazarski muftija; Galib-ef. Nusret, prizrenski muftija; Ali-ef. Husni, član Ulema-medžlisa u Skoplju; Abdulah Ajni-ef. Bajraktarević, pljevljanski muftija – prvi red, drugi zdesna; Hamid-ef. Abdul, član Ulema-medžlisa u Skoplju; Osman-ef. Vilović, član Vrhovnog šerijatskog suda u Skoplju; Hamdi-beg-ef. Zejnulabedin, skopljski muftija; Talat-ef, Selim, bitoljski muftija; Ahmed-ef. Mehmedbašić, direktor Velike medrese Kralja Aleksandra u Skoplju; Šefik-beg Ali, Sulejman Zekerija, Rifat Mehmet-beg, Šukri-beg Ramadanović, Mustafa Durgutović, dr. Sulejman Džafer, Ibrahim Čerkez, Emin Jusufagić, Zećo Idrizović, Abduselam Džumhur i Hasan Rebac.

Vratio se u Pljevlja 1941. godine, kada su Italijani okupirali ovaj grad, a po okolnim selima četnici su ubijali i zlostavljali nedužni muslimanski živalj. Muftija Šećerkadić je sa grupom uglednih građana iz Pljevalja uspio od italijanskih vlasti dobiti oružje i naoružati muslimane radi odbrane od četnika, tako da su kasnije, tokom 1943. godine, ti naoružani muslimani većinom stupili u Treću sandžačku brigadu, u kojoj su bili i

Srbi i Bošnjaci iz Sandžaka. Za odlazak Bošnjaka iz Pljevalja u partizane najveća je zasluga muftije Šećerkadića, koji je s nekim Bošnjacima iz Pljevalja održavao i vezu s partizanima. Jednom prilikom 1943. godine Hamdija Pozderac, kasnije predsjednik Skupštine SR BiH, dolazio je u blizinu Pljevalja na pregovore sa simpatizerima partizana iz Pljevalja. Italijani saznali za njega i spremili vojsku da ga opkole i zarobe. Muftija je za to saznao i putem veze odmah obavijestio Pozderca da se skloni i izbjegne zarobljavanje.

U vremenu od 1905. do 1930. godine dok je bio na dužnosti okružnog muftije u Pljevljima, uživao je veliko povjerenje građana Pljevalja i okolnih sela sreza Pljevlje te čitavog područja Novopazarskog sandžaka. Zalagao se za ravnopravan položaj svih naroda, bez obzira na bilo koju pripadnost. Svojim predavanjima i besjedama, savjetima i uputama plijenio je sagovornike i imao veliki utjecaj u pljevaljskoj čaršiji, ali i mnogo šire.

Zahvaljujući svom velikom autoritetu, poštovanju i ugledu koji je imao kod italijanskih vlasti, muftija je mogao u svako doba dana ući kod najvišeg vojnog italijanskog rukovodioca. Na taj način uspio je sačuvati od stradanja muslimanski živalj iz grada Pljevalja, u kojem je bilo dosta muslimana izbjeglih iz okolnih sela pljevaljskog sreza, te okolnih gradova iz Bosne (Čajniče, Goražde, Rudo...). Muftija Šećerkadić kao najobrazovaniji čovjek u svoje vrijeme među pljevaljskim muslimanima ali i šire, svojim autoritetom stjecao je sve veći ugled od početka svog službovanja u Pljevljima, i kao muftija, i kao vrhovni šerijatski sudija u Skoplju - kako među starijim muslimanima tako i među omladinom - dajući svakom korisne savjete. Ako je trebalo riješiti bilo kakav problem ili spor, građani su pojedinačno ili grupno dolazili njemu u kancelariju ili kuću i tražili savjete, koje su koristili i sprovodili u djelo.

Muslimansku omladinu je savjetovao da se školuju. Mnogi su, zahvaljujući tim njegovim uputama, završili visoke škole.

Usljed teških ratnih iskušenja, koja su imala negativnog utjecaja i na njegovo zdravlje, muftija Šećerkadić je umro 6. septembra 1943. godine u Pljevljima. Njegovoj dženazi prisustvovao je veliki broj muslimana Pljevalja, okolnih sela pljevaljskog sreza, kao i mnogih okolnih gradova,

te veliki broj pravoslavnih žitelja Pljevalja. Dženazi je prisustvovao i najviši komandant italijanske vojske u Pljevljima s velikim brojem svojih oficira.

Ukopan je u haremu Husein-pašine džamije, gdje mu se i danas nalazi mezar.

Mezar muftije Derviš-ef. Šećerkadića

مفتي ناحية بليفليا درويش أفندي شكرقاضييتش

كان المفتي درويش شكرقاضييتش شخصية مرموقة في مدينة بليفليا - الجبل الأسود. ومما تولاه من المناصب منصبه مفتيا وعضويته في اللجنة الخاصة بانتخاب رئيس العلماء واللجنة الخاصة بعمل دستور الجمعية الإسلامية في مملكة يوغسلافيا وعضويته كذلك في مجلس الأوقاف والمعارف. ومما اشتهر به بصورة خاصة عمله على الحفاظ على ممتلكات الأوقاف الإسلامية الواقعة خارج مناطق البوسنة والهرسك. وقد لعب في أثناء الحرب العالمية الثانية دورا هاما للغاية في حماية المسلمين في بلاده من المجازر التي أجزاها الجيش الصربي التشنتيكي.

Dr. Nadir Dacic

Mufti of Pljevlja Dervis-ef. Secerkadic (1871-1943)

Summary

Mufti Secerkadic was a prominent figure in Pljevlja - a city in Montenegro. He was a mufti, a member of the Council for the Election of Raisu 'l-Ulama, a member of the commission for drafting the constitution of the Islamic Religious Community of the Kingdom of Yugoslavia, a member of the Waqf-Ma'arif Council, etc. He especially stood out in the protection of waqf property located outside the territory of Bosnia-Herzegovina. During the Second World War, an extremely important role was played in protecting the Muslims of that area from the Chetnik massacres.

Islam - život pun smisla Na marginama Frankleove logoterapije

Azra Lojić¹

studentica fakulteta islamskih nauka u sarajevu
azra.lojic5@gmail.com

Sažetak

U ovom radu govori se o logoterapiji, odnosno liječenju smislom. U uvodnom dijelu rada spominjemo uvaženog naučnika, Victora Emila Franklea, koji je pokušao dokučiti uzroke sve izraženijeg i zastupljenijeg uvjerenja u besmislenost čovjekovog života te pronaći odgovor na to sa stanovišta nauke. U prvom dijelu rada govori se o važnosti čovjeka i smislu njegovih postupaka, te se navode dokazi iz Kur'ana i sunneta posljednjeg Božijeg Poslanika, koji čovjeku daju nadu, motiviraju ga na aktivnost i govore o vrijednosti čovjeka i smislenosti svakog njegovog postupka. U nastavku se govori o važnosti iskorištavanja vremena u prave svrhe, o važnosti spoznaje smisla života te navode primjeri nekih poslanika koji su tragali za Onim iza sve ove pojavnosti. Na kraju, zaključujemo da je vjera ta koja čovjeku najviše pomaže da se riješi okova besmisla, depresije i drugih psihičkih stanja u koja zapada.

Ključne riječi: logoterapija, vjera, smisao, vrijeme, život.

Uvod

Ko smo mi, odakle dolazimo, zašto smo tu gdje jesmo, koji je smisao svega ovoga? Ova i druga pitanja koja se tiču čovjekove egzistencije sastavni

¹ Azra Lojić je studentica treće godine Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu.

su dio svakodnevnice nas, razumom obdarenih bića. U svijetu u kojem živimo susrećemo se s raznim iskušenjima, teškoćama i izazovima. Mnogi ljudi, udaljeni od vjerskih učenja i vrijednosti, u takvom kolopletu se gube i teško dokučuju smisao čovjekovog života, čemu dodatno doprinosi mnoštvo raširene nepravde, patnje, boli, ugnjetavanja, tiranije i ubijanja. Prazninu koju osjećaju ljudi nastoje popuniti fokusirajući se na razne zadatke - na posao, provode, putovanja, stjecanje imovine i sl. Međutim, mnogi od njih ni tu ne pronalaze duševni smiraj, ne vide smisao u mukotrpnom radu, a ono što je za opstanak ključno jest upravo to: pronaći smisao za dalji nastavak života, ali i smisao u patnji u kojoj se ponekad nađu. Veoma je, dakle, važno da čovjek zna zašto nešto radi, zašto živi, voli, ne voli; veoma je važno da zna svoj krajnji cilj, jer, ako čovjek zna cilj, ako zna čemu teži, onda će se na to i fokusirati i svaka prepreka na putu dospijevanja do tog cilja, izgledat će mu savladivom.

Jedan istaknuti naučnik, neurolog, psihijatar, filozof i antropolog, Viktor Emil Frenkl (Viktor E. Frankl)², pokušao je dokučiti uzroke sve izraženijeg i zastupljenijeg uvjerenja u besmislenost čovjekovog života te pronaći odgovor na to sa stanovišta nauke. U tom traganju izumio je i čuvenu logoterapiju, koja je svoju primjenu našla širom svijeta, a naročito u centrima za odvikavanje od ovisnosti. Doslovan prijevod izraza logoterapija je liječenje smislom. Njegova knjiga *Nečujan vapaj za smislom*³ reprezentativna je u tome. Ona nas je i ponukala na pisanje ovog rada.

Na tragu Frankleove logoterapije, uzimajući u obzir rezultate njegovih istraživanja, nastojat ćemo, makar u kratkim crtama, nešto kazati o smislu života iz perspektive islamskog učenja, odnosno kur'ansko-hadiskog poimanja života čovjeka. Navest ćemo dokaze iz Kur'ana i sunneta

2 Univerzitetski profesor dr. sc. Viktor Emil Frankl neurolog, psihijatar, utemeljitelj logoterapije i egzistencijalne analize, rođen je 26. marta 1905. godine u Beču. Bio je profesor neurologije i psihijatrije na Univerzitetu u Beču. Godine 1930. stekao je doktorat iz područja medicine, a 1949. i iz filozofije. Bio je gostujući profesor na nekoliko američkih univerziteta (Harvard, Dallas i Pittsburgh). Napisao je 32 knjige a njegovi radovi prevedeni su na 32 jezika i prodani u milionima primjeraka. Samo jedno od njegovih djela, knjiga *Čovjekovo traganje za smislom - Man's Search for Meaning* prodana je u više od deset miliona primjeraka. Frankl je gradio logoterapiju na dubinama svojih spoznaja koje nisu bile samo teoretske, nego i rezultat njegovih životnih iskustava. Umro je 2. septembra 1997. u Beču. Na srpskom i hrvatskom jeziku objavljeno je desetak njegovih djela: *Kako pronaći smisao života, Psihoterapija i egzistencijalizam - smisao i duševno zdravlje, Bog podsvijesti - psihoterapija i religija, Zašto se niste ubili, Čovjekovo traganje za smislom, Bog kojega nismo svjesni, Život uvijek ima smisla* i dr.

3 Izdavač: ITRO „Naprijed“, Biblioteka Psiha, Zagreb, 1987., drugo izdanje.

(prakse) posljednjeg Božijeg Poslanika, koji čovjeku daju nadu, motiviraju ga na aktivnost, govore o vrijednosti čovjeka i o smislenosti njegovih postupaka. Znajući da ništa nije uzalud, da sve ima svoju svrhu i smisao, odlučili smo se za pisanje ovog rada te nam je cilj ukazati na to da su usvajanje i primjena islamskih učenja najbolja terapija i zaštita od osjećaja besmislenosti života, pesimizma i depresije koja zahvaća sve veći broj ljudi.

Važnost čovjeka i smisao njegovih postupaka

U razgovoru sa zarobljenicima, koji su određeni vremenski period proveli u sjevernovijetnamskim POW logorima, kaže Frenkl⁴, ustanovljeno je da su veće šanse za preživljavanje imali oni koji su osjećali da neko ili nešto čeka na njih, tj. oni koji su osjećali da su nekome bitni. Čovjek je, dakle, ne samo važno biće u univerzumu, već se sam voli osjećati važnim. Na važnost čovjeka ukazuje i islam kroz Kur'an i praksu Poslanika, s.a.v.s. Kur'an naglašava činjenicu da je Bog čovjeku ukazao počast.⁵

Naime, čovjeku je dodijeljena titula Božijeg namjesnika na Zemlji - *halifetullah fi-l-erd*. Čovjeku je dodijeljena funkcija, koju su nebesa i Zemlja odbili da prihvate. Ta funkcija vrši se kroz slijeđenje Božijeg Uputstva i izgrađivanje života u skladu s njim - tj. u altruističnom ispoljavanju sebe. Zauzvrat, čovjeku je obećan lijep život na ovome svijetu i fantastičan život u milosti i darovima Božijim na svijetu koji će uslijediti.⁶ Poslanik islama je ljude podsticao na aktivno djelovanje u svakoj sferi života, često je naglašavao kako nijedan čovjekov postupak nije uzaludan te kako čovjek za svako dobro djelo može očekivati nagradu. U vezi s tim navest ćemo nekoliko Poslanikovih, a.s., hadisa:

„Svakom muslimanu koji nešto posije ili posadi pa se od toga nahrani ptica, čovjek ili životinja, taj čin se smatra sadakom.”⁷

4 Više vidjeti: Ibid, str. 33.

5 V.: El-Isra', 70.

6 V. En-Nahl, 97. Što se tiče iznimne nagrade na drugom svijetu, ona se u objavljenim sadržajima spominje posvuda i jedna je od fokusnih tačaka u Kur'anu.

7 El-Buhari.

„Kad god musliman zasadi biljku, imat će nagradu za sve što bude jelo s te biljke, poput ptica ili životinja. Ova nagrada teći će stalno, do Sudnjeg dana.”⁸

„Čuvajte se Vatre, makar i s pola datule!”⁹

Prema tome, niti jedan čovjekov postupak na ovom svijetu nije uzaludan. Sve što čovjek uradi ostaje zabilježeno, kako se navodi u brojnim predajama, te će za to snositi odgovornost pred svojim Gospodarom. Kur'an nas upozorava da će čovjek na Sudnjem danu biti obaviješten o svemu što je radio - svako djelo, bilo malo ili veliko, loše ili dobro, naći će zapisano u knjizi, koja će mu tada biti predložena: *I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grješnike prestravljene zbog onog što je u njoj. „Teško nama!,” govorit će, „kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!” – i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti.*¹⁰

Ovdje želimo napomenuti da „dobro djelo“ ne osigurava samo sreću na onom svijetu, već svoje blagoslovljene plodove daje i na ovom svijetu. Evo šta današnja istraživanja kažu o tome:

Istraživanja pokazuju da nam djelovanje u ime drugih ljudi pomaže da se i sami osjećamo ugodnije. Ovakvo ponašanje utječe na nas i fizički – sve veći broj naučnika vjeruje da činjenje dobrih djela pozitivno utječe na naše zdravlje. Neke studije su čak pokazale da nam rad za druge - altruizam pomaže da živimo duže. Veza altruizma i stresa je otkrivena slučajno 1956. godine, kada je tim istraživača sa univerziteta Cornell proveo istraživanje sa 427 udatih žena s djecom. Oni su očekivali da će žene s više djece biti pod većim stresom, te zbog toga imati kraći životni vijek. Iznenadujuće, istraživači su otkrili da broj djece, obrazovanje, klasa i radni status nisu utjecali na dugovječnost.

U istoj studiji, koja je trajala 30 godina, sasvim slučajno je otkriveno da je 52% žena koje nisu nikada volontirale na kraju obolilo od neke teže bolesti, za razliku od 32% žena koje su redovno volontirale. Ovo otkriće je zainteresiralo naučnike pa su nakon toga proveli još nekoliko studija. Jedna je zaključila da redovno činjenje dobrih djela smanjuje rizik od

8 En-Nesai.

9 El-Buhari, Muslim.

10 Kehf, 49.

prerane smrti za 44% - što je bolji učinak od redovnog vježbanja. Mnoge studije su pokazale da altruizam značajno smanjuje nivo stresa, glavnog uzročnika većine bolesti – a samim tim da značajno mijenja našu fiziologiju. Kod testnih subjekata koji su samo gledali video koji je prikazivao činjenje dobrih djela zabilježeni su privremeni skokovi nivoa hemikalija kojejačaju imunitet. Kod žena koje su komšije smatrale dobrim osobama jer vole pomagati drugima pronađen je povišen nivo oksitocina – hormona „vezivanja“ koji nam pomaže da se osjećamo dobro.

Vezu oksitocina i dobrih djela je potvrdila još jedna nedavna studija. Oksitocin je odgovor na stres. Kada je osoba altruistična i kada dotiče ljude u pozitivnom smislu, pomažući im u nevolji, nivo oksitocina ide prema gore - što znači da stres ide prema dolje! - zaključio je Gregory L. Fricchione, profesor psihijatrije na Harvardu. Brojne studije provedene u različitim vremenskim periodima i državama zaključile su jednu zajedničku stvar: Altruistične emocije - droga pomagača - stvaraju fiziološke reakcije u tijelu tako što povećavaju nivo hormona oksitocina zbog kojeg se osjećamo dobro, smanjuju nivo stresa i poboljšavaju imunitet - viši nivo zaštitnih antitijela. Altruizam u nama izaziva hemijsku reakciju sličnu onoj koju izaziva i istinska ljubav.¹¹

Da li je, dakle, vjernik usmjeren čovjek? Pa, naravno da je usmjeren. Nije li mu naređeno da se u molitvi okrene u tačno određenom pravcu, prema Kibli - Kabi, Kući Božijoj. Namaz ga čitavog života održava u tom blagoslovljenom pravcu, dok Kur'an i Hadis na nebrojeno mnogo mjesta pozivaju čovjeka da pred očima uvijek ima onaj svijet, da svoju pažnju ne zadržava samo na ovom svijetu. To je dakle, vjernikovo usmjerenje, to je njegov cilj pa sve što ima svojstvo da mu pomogne u dosezanju tog cilja, on će uzeti u obzir i posegnuti za njim. Islam nas uči da je takvo sve ono što Allah voli i čime je zadovoljan. To je ono što Allah i Njegov Poslanik nazivaju „dobrim djelom“, a što se smatra samom osnovicom islama. Dobro djelo je, pak: činiti drugome dobro radi Allaha; ne gledati samo sebe i svoj ovosvjetski interes, već nagradu očekivati kod Boga. „Mogu li oči, osim kada se gledamo u ogledalu“, pita se Frenkl, „ikada

¹¹ Objavljeno 11.10.2014. na portalu Pixelizam.com pod naslovom: *Biologija altruizma: Uticaj dobrih djela na ljudsko tijelo.*

vidjeti išta svoga“? Oko koje ima katarakt može vidjeti nešto kao oblak, što predstavlja njegov katarakt; sa glaukomom može vidjeti svoj glaukom kao obris duge oko svjetla. Zdravo oko sebe uopće ne vidi - ono je samotranscendentno.¹²

Bitno je, dakle, čovjeku pokazati pravi cilj, usmjeriti ga kuda treba – prema Božijoj Kući. Na Zemlji ta kuća je Kaba a na ahiretu - Džennet. Kad čovjekovo biće prihvati to usmjerenje, kad ga usvoji kao ispravno i istinito, on tada zadobiva veliku motivaciju i daje se na potragu za svakom sitnicom za koju vjeruje da mu je od pomoći u dosezanju cilja. Prve generacije muslimana su zato nastojale postići svako dobro, trudili se da im nijedno ne izmakne. *Zato, u dobru se natječite, Allahu ćete se svi vratiti.*¹³

Vrijeme kao čovjekov najveći kapital

*Tako mi vremena, čovjek je doista na gubitku...*¹⁴

Kada se Uzvišeni Gospodar zakune u Kur'anu nekim svojim stvorenjem, to nam ukazuje na veliku važnost onoga čime se On kune. U ovom slučaju to je vrijeme. Na ovom svijetu čovjeku je određeno koliko će proživjeti te mu je, u načelu, dato dovoljno vremena *A zar vas nismo ostavili da živite dovoljno dugo da bi onaj koji je trebao razmisliti imao vremena da razmisli.*¹⁵

Cjelokupnu čovjekovu aktivnost islamski učenjaci su rasporedili na pet temeljnih kategorija: ono što je po vjeri naređeno, zabranjeno, pohvalno, pokuđeno i dozvoljeno. Kada podrobnije razvidimo ovih pet tačaka, uviđamo da je zabrana veoma malo, a dozvoljenih stvari mnogo; da je dozvoljeno sve što nije zabranjeno. Nažalost, mnogi ljudi se okreću zabranjenim stvarima, život provode u nepokornosti a dunjalučko vrijeme im curi. Ali, poslije smrti, nema smrti. Ono što čovjek uradi tokom svoga života ponese sa sobom pred svog Gospodara. Zato je veoma važno da ljudi još u mladosti stječu znanje, da se obrazuju po pitanju svoje

¹² Victor Frankl, *Nečujan vapaj za smislom*, op.cit., str. 33-34.

¹³ El-Ma'ide, 48.

¹⁴ El-'Asr, 1-2.

¹⁵ Fatir, 36.

vjere - kako bi bili sigurniji u svoje postupke te kako bi drugima ukazivali na duboki smisao života.

Vrijeme koje imamo na raspolaganju je naš najveći kapital. Pogotovo u mladosti. Ulažući svoju energiju u prave stvari, radeći na onome što koristi nama i našoj zajednici, na onome čime je Gospodar zadovoljan, krčimo sebi put do Allahove milosti i do vječne ljepote. Trošeći svoju mladost na korisne stvari, poput učenja, na šta nas podstiče i Kur'an - treba li podsjetiti da je prva objava Poslaniku Islama upravo bila *Ikre - uči, čitaj* - olakšavamo sebi život na dunjaluku, prvenstveno, a kako nam od onoga što radimo na dunjaluku ovisi i vječnost, znači da činjenjem korisnih stvari, iskorištavanjem vremena u najbolje moguće svrhe, trudeći se i zalažući na putu dobra, radimo i na svojoj vječnosti. Iz tog razloga ne bismo smjeli sebi dopustiti da budemo od onih koji će trošiti vrijeme uzalud i tako narušavati načelo ovog ajeta. Neprilično je muslimanima da pored *ikre* budu neuk i neprosvijećen narod. Naprotiv, trebaju biti predvodnici znanja i upute.

Prenosi se da je Resulullah, s.a.v.s., rekao: „Iskoristi pet stvari prije drugih pet: mladost prije starosti, zdravlje prije bolesti, bogatstvo prije siromaštva, slobodno vrijeme prije zauzetosti i život prije smrti.“¹⁶

Potruga za smislom

„Čovjek koji smatra da mu je život besmislen nije samo nesretan, već je jedva i zreo da život živi.“ (Albert Einstein)

Na jednom američkom univerzitetu vršeno je ispitivanje 60 studenata koji su pokušali samoubistvo, čak 85 posto njih je reklo da je razlog za pokušaj samoubistva bio taj što nisu vidjeli smisao svoga života.¹⁷

Udaljenost od istinskih vrijednosti, rutina te nepronazak smisla mogu imati tragične posljedice. Navedeno istraživanje je samo jedno od mnogih koja nam ukazuju na to koliko je zapravo tragična i teška situacija u kojoj se nalazimo. Iako posjeduju mnogo materijalnih dobara, ljudi u tome ne pronalaze smisao, posebno mladi ljudi kojima je u današnjem vremenu sve dostupno. Tehnologija je dosegla svoj vrhunac. Ali,

¹⁶ Hadis bilježi Tirmizi.

¹⁷ *Nečujan vapaj za smislom*, str. 18.

duhovnost je potisnuta i sve se manje pažnje posvećuje duši i njenim potrebama. Duša, ta okom nevidljiva komponenta ljudskog bića, iznimno je važna za ravnotežu i zadovoljstvo krunskog Božijeg stvorenja. Ispunjavanjem Božijih zapovijedi čovjek udovoljava svojoj duši, izvršava svoju obavezu te sebi gradi sretan i smislen život. Potraga za smislom je sveprisutna u vremenu i prostoru - iz mnogih povijesnih djela možemo iščitavati o ljudima koji su tragali za smislom svoga života - od filozofa do Božijih poslanikā.

U Kur'anu nalazimo Ibrahima, a.s., koji svoje vrijeme provodi tragajući za Onim iza. Vidimo ga kako napreže svoju misao, razmišlja da li bi velika nebeska tijela: Sunce, zvijezde ili Mjesec mogla biti ona Sila koja je proizvela Svijet i koja tim svijetom gospodari; da li bi ona mogla biti Bog? A kada je Ibrahim, a.s., zapazio da sva ta tijela nestaju i zalaze, da su prolazna, shvatio je da ona nisu to što on traži; shvatio je da Sila koja stoji iza svega toga ne bi smjela zalaziti, prestati sijati, umirati, već mora biti vječna, oduvijek i zauvijek. Kada je dokučio istinu i spoznao istinsku ljepotu svoga Gospodara i ljepotu Upute, ljepotu islama, postao je onaj koji sve žrtvuje za vjeru, podnosi sve teškoće na koje nailazi, pa čak i da bude bačen u vatru. Dokučio je dubinski smisao svog postojanja.

Ibrahim, a.s., je naveden kao pouka - da ljudi razmisle. Pretpostavljamo da je on oduvijek znao, da je osjećao ko je njegov Gospodar; oduvijek bio čist od bilo kakvog duhovnog deformiteta, ali mu se istina nije ukazivala u jasnom obrisu. Kada ju je na koncu dokučio, kada je spoznao cilj i šta će ga dovesti do njega, nije dangubio. Sve potencijale usmjerio je prema tom cilju i uzdigao se visoko - dodijeljen mu je epitet: „Prijatelj Milostivoga“ - *Halilu-r-Rahman*. Svaki postupak koji je načinio nakon te spoznaje imao je smisao i bio u funkciji dosezanja cilja, podizao ga naviše.

Slično je bilo i s Muhammedom, a.s. Često se sam prizor početka Objave mnogo romantizira pa to ljudi doživljavaju kao neku romantičnu priču sa sretnim završetkom nakon kojeg treba pustiti pokoju suzu. Sretan završetak definitivno jeste, ali ono što je važno napomenuti jest da je spuštanje Objave bio dramatičan čin, susret dviju dimenzija, meleka i čovjeka, nakon kojeg Poslanik islama pomišlja da je, možda, sišao s uma.

U nekim djelima koja se bave njegovim životopisom nalazimo da se čak penjao na brdo i pomišljao da se baci u ponor. Povodom tog fantastičnog čina Poslanik je, dakle, bio zbunjen, uzdrman, u njemu se događalo nešto neobično, dramatično. U toj situaciji Allah je intervenirao, poslao mu meleka Džibrila, koji ga je dozivao i podsjećao: *Muhammede, ti si doista, poslanik!* Kada se to saznanje u njemu ustalilo, kada mu se cilj iznijansirao i on shvatio da je nada za spas cijelog ljudskog roda vezana za njega on se sav posvetio tom cilju i sve svoje aktivnosti usmjerio u tom pravcu. Od tog trenutka svaki njegov postupak bio je u funkciji toga. Postignuće je bilo impresivno: uspio je osnovati jednu sasvim novu kulturu, novu zajednicu, koja je zablistala na svjetskoj sceni i sebi privukla milione ljudskih srca.

Zaključak

Vjera je put izlaska iz ovosvjetskih tmina. Uzvišeni Gospodar je s razlogom objavio svoje ajete - znakove onima koji razmišljaju - *ulu-l-elbab*, da bi promislili o znakovima, koji nisu šala. Iako živimo u svijetu u kojem su tehnička i naučna dostignuća dosegla svoj vrhunac, ljudi su neispunjeni. Razlogom toga jeste udaljenost od vjerskih učenja, koja čovjeku pružaju dubok osjećaj smislenosti života. Čovjekova priroda žudi da spozna Kreatora cjelokupne stvarnosti, žudi da Mu se pokorava i da živi u skladu i harmoniji s Božanskim zakonom. Potraga za smislom se završava onda kada čovjek shvati da se jedino vjerom vraća u Božiju blizinu, a kada Bog zavoli nekoga, onda učini da i druga stvorenja zavole to biće, koje On, Uzvišeni, voli. Tada je čovjek spreman na „korak više“, te se rješava svih prepreka koje bi ga mogle sputavati na putu ka jedinom, istinskom cilju. Tada on ovaj svijet nastoji zadržati u šaci, ali ne i u srcu.

Iz svega navedenog zaključujemo da je vjera ta koja čovjeku pomaže da se riješi okova besmisla, depresije i drugih psihičkih stanja u koja zapada, a koja vremenom prerastaju u ozbiljne psihičke bolesti te mogu imati kobne posljedice. Vjera je smisao, ona je prava logoterapija. To je ono što nedostaje čovjeku današnjice.

آزرا لوييتش

**الإسلام عيشة لها معنى كامل
(على حواشي المعالجة بالمعنى لصاحبها Frankl)**

تتناول هذه المقالة مسألة التطبيق والمعالجة بالمعنى وذلك على آثار الأسلوب الذي أبدعه العالم النمساوي ويكتور أميل فرانكل وهو يحاول إدراك الأسباب لما هو في التصاعد من الاعتقاد بعدم المعنى للحياة البشرية وإيجاد الإجابة على ذلك من موقف العلم. ومما ذكرته المؤلفة أهمية استغلال الزمن للأغراض الصحيحة وأهمية إدراك معنى الحياة مستنتجة بأن الإيمان هو الذي يقدم للإنسان أكثر مساعدة على فك القيود لعدم المعنى والانطواء على نفسه وغيرهما من حالات النفس السيئة التي يقع فيها.

Azra Lojić

**Islam - A Life Full of Meaning
(On the Margins of Frankl's Logotherapy)**

Summary

This paper discusses treatment with meaning (literally "healing through meaning"), following the therapy invented by the Austrian scientist Victor Emil Frankl, who tried to understand the causes of the growing and prevalent belief in the meaninglessness of human life and find an answer to it from the standpoint of science. The author talks about the importance of using time for the right purposes and the importance of knowing the meaning of life and concludes that faith is what helps a person to get rid of the shackles of meaninglessness, depression, and other mental states in which he falls.

Državne plate i primanja u doba Muhammeda, a.s., hzr. Ebu Bekra i hzr. Omera

Jusuf Džafić

muallim u školi kur'ana, medžlis tuzla
jusuf_dz91@hotmail.com

Sažetak

Autor u ovom radu piše o visini plata i primanja državnih službenika u doba Muhammeda, a.s., i ashaba iz državne kase u medinskom razdoblju poslanstva (622-632), razdoblju hilafeta h. Ebu Bekra (632-644), te periodu hilafeta h. Omera (634-644). Dakle, u radu se govori o platama službenika novouspostavljene muslimanske države i primanjima građana u razdoblju prve četvrtine I stoljeća po Hidžri (622-644).

Ključne riječi: Ebu Bekr, Omer, prvi hilafet, primanja službenika, prinadležnosti.

Uvod

Službenici Islamske zajednice se svakodnevno se susreću na terenu sa raznim neutemeljenim prigovorima na vlastiti račun, ali i na račun Rijasetu Islamske zajednice u BiH. Među najčešćim neosnovanim zamjerkama je sigurno pitanje plate i primanja. To su uglavnom sljedeća pitanja: Zašto hodže i ulema primaju platu za obavljanje vjerskih poslova i usluga? Zašto ne rade besplatno za islam? Zašto žive od islama, a ne za islam? Zašto se ne ugledaju na Muhammeda, a.s., koji nije primao platu

za svoju misiju? Upravo zbog ovakvih pitanja, ovakve prirode, koja su, kada se realno sagledaju, bez oslonca u argumentima, odlučili smo se napisati ovaj članak. U ovom našem radu osvrnut ćemo se ukratko na plate i primanja državnih službenika u doba Muhammeda, a.s., i ashaba, ali i drugih građana, tačnije na njihove prihode iz Bejtu-l-mala - (centralne kase) u medinskom razdoblju poslanstva (622-632), u razdoblju hilafeta hzir. Ebu Bekra (632-644), te u periodu hilafeta hzir. Omera (634-644). Dakle, govorit ćemo o platama službenika Islamske države i primanjima građana u razdoblju prve četvrtine prvog stoljeća po Hidžri (622-644).

Plate i primanja u doba Muhammeda, a.s.

Mekkanski period poslanstva Muhammeda, a.s., je bio je izuzetno težak period za ashabe. Tačnije, problemi su počeli kada je Muhammed, a.s., 613. godine počeo javno pozivati u islam. Mekkanski muslimani su u svome rodnom gradu bili manjina i građani drugog reda. Sva vlast je bila u rukama mušričkih glavešina, koji su svakodnevno vršili psihički i fizički teror nad muslimanskom zajednicom, posebno nad njenim siromašnijim članovima koji nisu imali nikakvu zaštitu. Mušrici Mekke od 616. do 619. godine (od 7. do -10. god. poslanstva) u potpunosti su izolirali porodicu Benu Hašim, Poslanikovu, a.s., porodicu, a s ciljem da natjeraju Hašimije da im izruče Muhammeda, a.s., kako bi ga oni mogli ubiti. Bojkot je prekinut nakon tri godine, ali Kurejšije nisu odustale od svojih planova. Zbog teškog stanja u kojem su se našli, mekkanski muslimani su 622. godine učinili hidžru u Medinu.¹

Preseljenjem (hidžrom) Muhammeda, a.s., u Medinu uspostavljena je potpuno drugačija zajednica od one u Mekki. Muslimani su sada bili

1 Vidi o poslanstvu i vladavini Muhammeda, a.s.: Ibn Hišam, *Es-Sire*, Mektebe ve mat'bea Mustafa el-Babi el-Halebi ve evladuhu, Kairo, 1955; El-Vakidi, *El-Megazi*, Dar El-'Alemi, Bejrut, 1989; Ibn Hazm, *Dževami' es-sire en-nebevije*, Dar El-Kutub el-ilmije, Bejrut; Ibn Sejjidunnas, *Ujun el-eser*, Dar El-Kalem, Bejrut, 1993; El-Meletaj, *Gaje es-sul fi sire er-Resul*, Alem el-kutub, Bejrut, 1988; El-Halebi, *Es-Sire el-Halebije*, Dar El-Kutub el-ilmije, Bejrut, 2006; Es-Salihi eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, Dar El-Kutub el-ilmije, Bejrut, 1993; El-Hudari Bek, *Nur el-jekin fi sire sejjid el-murselin*, Dar El-Fejha', Damask, 2004; Ebu Zehre, *Hatem en-nebijjin, s.a.v.s.*, Dar El-Fikr el-arebijj, Kairo, 2004; Muhammed el-Gazali, *Fikh es-sire*, Dar El-Kalem, Damask, 2006; Ramadan el-Buti, *Fikh es-sire mea mudžez li tarih el-hilafe er-rašide*, Dar El-Fikr, Damask, 2005; El-Mubarekfuri, *Er-Rehik el-mahtum*, Dar El-Hilal, Bejrut; Ebu el-Hasan en-Nedvi, *Es-Sire en-nebevije*, Dar Ibn Kesir, Damask, 2004; Alija Muhammed es-Sallabi, *Es-Sire en-nebevije*, Dar Ibn Kesir, Damask, 2009.

većina i nosioci vlasti. Uspostavljen je *Bejtu-l-mal* - (centralna kasa). Napisana je i Medinska povelja - (*sahifa*), kojom su udareni temelji Medinske države, prve islamske države. Povelja je garantirala svim stanovnicima Medine jednaka građanska prava, bez obzira na njihov spol, rasu, vjeru i narodnost.

Islamska država u Medini je bila mlada, tek u povojima, bez razvijene administracije i državnog aparata, tako da većina službenika i ashaba nisu imali stalna primanja iz *Bejtu-l-mala*. No, budući da čovjek mora na neki način obezbijediti egzistenciju, plate i primanja su postojali, o čemu ćemo govoriti u nastavku.

Udio ashaba u ratnom plijenu

Učesnici u vojnim pohodima su dobijali četiri petine ratnog plijena, a samo jedna petina ratnog plijena je usmjeravana u *Bejtu-l-mal* za državne potrebe i izdatke. O tome Uzvišeni kaže: *I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan kada su se sukobile dvije vojske -- a Allah sve može.* (El-Enfal, 41)

U nekim bitkama je ratni plijen je bio ogroman. Tako su muslimani u bici na Hunejnu 8. god. po Hidžri (630. godine) zaplijenili veliki ratni plijen: 6000 zarobljenika, 24 000 kamila, preko 40 000 ovaca, 4000 oka - (*ukijja*) srebra (160 000 dirhema, preko 6,4 miliona KM²) i druge vrste imovine.³ Ukupna vrijednost samo ove četiri vrste imovine iz ratnog plijena je iznosila oko 5,76 miliona dirhema (danas preko 230,4 miliona KM). Historičari spominju da je Muhammed, a.s., dao svakom pješaku

2 Plate i primanja su u doba Muhammeda, a.s., i ashaba isplaćivane najčešće u dinarima, dirhemima i/ili ovcama. Budući da nisab zekata u šerijatskom pravu iznosi 20 dinara ili 200 dirhema ili 400 ovaca, što danas iznosi preko 8000 KM, za izražavanje približne vrijednosti dotičnih plata u konvertibilnim markama koristili smo se nisabom zekata - u prvom dijelu rada.

3 Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, Dar Sadir, Bejrut, 1968, sv. 2, str. 152; Et-Taberi, *Tarih er-rusul ve el-muluk*, Dar Et-Turas, Bejrut, 1967, sv. 3, str. 86; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-unem*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1992, sv. 3, str. 339; Ibn Sejjidunnas, *Ujun el-eser*, sv. 2, str. 242; Es-Salihu eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, sv. 5, str. 339.

4 deve i/ili 40 ovaca, a svakom konjaniku 12 deva i/ili 120 ovaca.⁴ Dakle, pješak je dobio vrijednost 200 dirhema (preko 8000 KM -, jedan nisab zekata), 400 dirhema (preko 16 000 KM, 2 nisaba zekata) ili 600 dirhema (preko 24 000 KM, 3 nisaba zekata), a konjanik 600 dirhema (preko 24 000 dirhema, 3 nisaba zekata), 1200 dirhema (preko 48 000 KM, 6 nisaba zekata) ili 1800 dirhema (preko 72 000 KM -, 9 nisaba zekata). Štaviše, kako bi pridobio srca onih koji su nedavno primili islam, Muhammed, a.s., je dao kurejšijskim i drugim poglavarima arapskih plemena dodatnu ratnu nagradu:

Ebu Sufjanu je dao 40 oka - (*ukijja*) srebra (1600 dirhema, preko 640 000 KM) i 100 deva, što je vrijedilo 11600 dirhema, danas preko 464 000 KM - (58 nisaba zekata). Isti je iznos (100 deva i 40 oka srebra, tj. 58 nisaba zekata) dao i Jezidu ibn Ebu Sufjanu, te Muaviji ibn Ebu Sufjanu.

Hakimu ibn Hizamu je dao 200 deva, što je vrijedilo 20 000 dirhema, danas preko 800 000 KM - (100 nisaba zekata).

Abbasu ibn Mirdasu je prvobitno dao 40 deva, što je vrijedilo 4000 dirhema, danas preko 160 000 KM - (20 nisaba zekata). Onda je Ibn Mirdas izrecitirao stihove, u kojima se požalio na mali iznos, pa mu je Muhammed, a.s., dao 100 deva, što je vrijedilo 10 000 dirhema, danas 400 000 KM - (50 nisaba zekata).

Safvanu ibn Umejjetu, En-Nediru ibn el-Harisu, Esidu ibn Džarijetu es-Sekafiju, Kajsu ibn Adijju, El-Harisu ibn Hišamu, Suhejlu ibn Amru, Huvejtibu ibn Abduluzzau, El-Akre'u ibn Habisu et-Temimiju, Ujejnetu ibn Hisnu i Maliku ibn Avfu je dao po 100 deva, što je vrijedilo 10 000 dirhema, danas preko 400 000 KM (50 nisaba zekata).

El-Ala'u ibn Džarijetu es-Sekafiju, Mahremetu ibn Nevfelu, Seidu ibn Jerbu'u, Osmanu ibn Vehbu i Hišamu ibn Amru el-Amiriju je dao po 50

4 El-Vakidi, *El-Megazi*, sv. 3, str. 949; Ibn es-Sa'd, *El-Tabekat el-kubra*, sv. 2, str. 153; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-unem*, sv. 3, str. 339; Ibn Sejjidunnas, *Ujun el-eser*, sv. 2, str. 243; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, Dar El-Fikr, Bejrut, 1986, sv. 4, str. 355; Es-Salihu eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, sv. 5, str. 401.

deva, što je vrijedilo 5000 dirhema, danas preko 20 000 KM - (25 nisaba zekata).⁵

Vjerovjesnikove nekretnine i prihodi od njih

Poslanik, a.s., je tokom medinskog razdoblja stekao zavidan broj nekretnina koje su davale pozamašne prihode. Neke nekretnine je dobio ratom - na ime ratnog plijena, neke sporazumom, a neke oporukom. Tako je Muhammed, a.s., imao sljedeće nekretnine:

- **El-Havait es-seb'a** - (Sedam bašči). Nekretnine u Medini, u naselju Benu Nadira, koje mu je ostavio oporukom jevrej Muhajrik, koji je bio rabin iz plemena Benu Kajnuka', a i najbogatiji Jevrej. Učestvovao je u bici na Uhudu 3. god. po Hidžri (625. godine), smatrajući to svojom obavezom na osnovu članova Medinske povelje o savezništvu. Prije bitke je kazao: „Ako poginem, moja imovina pripada Muhammedu.“ Pošto je poginuo, Poslanik, a.s., je dobio njegovih sedam bašči u naselju Benu Nadira: El-E'vaf, Es-Safija, Ed-Delal, Berka (Burka), Mejseb (Miseb), Husna i Mešrube Ummu Ibrahim (El-Mešrube).⁶

- **Udio u nekretninama naselja Benu Nadira.** Dobio je dotični udio nakon pohoda na jevrejsko pleme Benu Nadir 4. god. po Hidžri (625. godine), kao dio ratnog plijena.⁷

- **Tri od osam tvrđava Hajbera, zajedno sa pratećim zemljištem.** Riječ je o sljedećim utvrdama: El-Kamus, En-Netih - (El-Vetih), Es-Sulalim - (Es-Sulalin). Postao je vlasnik ove nekretnine 7. god. po Hidžri (628. godine), a dobio ju je kao dio ratnog plijena, tokom pohoda na Hajber.⁸

- **Polu Fedeka.** Ovu nekretninu je stekao 7. god. po Hidžri (628. godine), sklopivši sporazum sa jevrejskim stanovnicima Fedeka, nakon

5 Ibn Hišam, *Es-Sire*, sv. 2, str. 488-494 (passim); El-Vakidi, *El-Megazi*, sv. 3, str. 944-948; Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 2, str. 152-153; Et-Taberi, *Tarih er-rusul ve el-muluk*, sv. 3, str. 90-91; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-umem*, sv. 3, str. 339-340; Ibn Sejjidunnas, *Ujun el-eser*, sv. 2, str. 242-243; Es-Salihi eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, sv. 5, str. 396-401.

6 El-Vakidi, *El-Megazi*, sv. 1, str. 378; Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 1, str. 502-503; Ibn Šebbe, *Tarih el-Medine*, Tubia ala nefeka Es-Sejjid Habib Mahmud Ahmed, Džidda, 1979, sv. 1, str. 175.

7 Ahmed, *El-Musned*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 2001, sv. 1, str. 305, br. 171, str. 417, br. 337; El-Buhari, *Es-Sahih*, Dar Tavk en-nedžat, Bejrut, 2001, sv. 4, str. 38, br. 2904, sv. 6, str. 147, br. 4885; Muslim, *Es-Sahih*, Dar El-Džil, Bejrut, sv. 5, str. 151, br. 4674; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 4, str. 79, sv. 6, str. 54.

8 Ebu Davud, *Es-Sunen*, El-Mektebe el-asrije, Bejrut, sv. 3, str. 160, br. 3014; El-Vakidi, *El-Megazi*, sv. 2, str. 670; Ibn Šebbe, *Tarih el-Medine*, sv. 1, str. 188; Ibn Sejjidunnas, *Ujun el-eser*, sv. 2, str. 180, 183-184; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 4, str. 198, 201-202; Es-Salihi eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, sv. 5, str. 142-143.

pohoda na Hajber. Time je Muhammedu, a.s., prešlo u vlasništvo pola zemljišta sela a samim tim i pola prihoda toga mjesta - t. npr. ta polovina Fedeka donosila je 5000 dinara (zlatnika). To je preko 2 miliona KM -, 250 nisaba zekata.⁹

- **Trećina Vadi-l-Kura.** Povijesna dolina između Hajbera i Tejmaa. Identificira se sa današnjom dolinom Vadi-l-Džizl, u saudijskoj provinciji Medina. I ovu nekretninu je stekao na osnovu sporazuma sa domaćim jevrejskim stanovništvom.¹⁰

Muhammed, a.s., je dio svojih prihoda trošio na potrebe svoje porodice, ali je ipak većinu davao za potrebe muslimanske zajednice: imovinsku pomoć siromasima, putnicima i drugim socijalno ugroženim kategorijama, nabavku oružja, hrane te drugih vojnih potrepština itd. O tome nam govore, između ostalih, i sljedeća izvješća:

- Omer, r.a., prenosi: Allahov Poslanik, s.a.v.s., je imao tri odabrana posjeda: Benu en-Nedir, Hajber i Fedek. Glede Benu en-Nadira, to su vakufi - (čuvane imovine) za Poslanikove stalne potrebe. Glede Fedeka, to su vakufi (čuvane imovine) za putnike. Glede Hajbera, te vakufe (čuvane imovine) je Allahov Poslanik, s.a.v.s., raspoređivao na tri dijela. Dva dijela za muslimane, a jedan dio za troškove svoje porodice. Što bi preostalo nakon podmirivanja troškova svoje porodice, on bi podijelio siromašnim muhadžirima.¹¹

- Omer, r.a., prenosi: „Doista imetak plemena Nedir spada u plijen kojeg je Allah darovao Svome Poslaniku, s.a.v.s., a u koji muslimani nisu natjerivali ni konje, ni jahaće deve. Dakle, ta imovina je bila vlasništvo isključivo Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Iz nje je podmirivao svoje godišnje troškove, odnosno svoju hranu za godinu dana. Ono što preostane

9 Malik, *El-Muvetta'*, Dar Ihja' et-turas el-arebijij, Bejrut, 1985, sv. 2, str. 892, br. 19; Ibn Šebbe, *Tarih el-Medine*, sv. 1, str. 194; Ibn el-Esir, *El-Kamil fi et-tarih*, Dar El-Kitab el-arebijij, Bejrut, 1997, sv. 2, str. 103; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 4, str. 198; Es-Salihi eš-Šami, *Subul el-huda ve er-rešad*, sv. 5, str. 138-139.

10 El-Vakidi, *El-Megazi*, sv. 2, str. 711; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-umem*, sv. 3, str. 297-298; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 4, str. 218.

11 Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 141, br. 2967; Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, Alem el-kutub, Rijad, 1994, sv. 3, str. 302, br. 5428; El-Bezzar, *El-Musned*, Mektebe El-Ulum ve el-hikem, Mosul, 1988-2009, sv. 1, str. 379, br. 256.

davao je za hranu i oružje, koji su bili potrebni na putu Allaha, Silnog i Uzvišenog.¹²

Prihodi Poslanikovih žena

Muhammed, a.s., je svakoj svojoj ženi godišnje davao 100 viskova¹³ - (20 tona) od prinosa Hajbera: 80 viskova - (16 tona) hurmi i 20 viskova - (četiri tone) ječma. Ako uzmemo da je, recimo, prosječna cijena 1 kilograma hurmi 5 KM, a 1 kg ječma 1 KM, tih 100 viskova vrijede oko 84 000 KM. Tako je svaka od devet Vjerovjesnikovih žena primala ovaj iznos: hzr. Sevda, hzr. Aiša, hzr. Hafsa, hzr. Ummu Selema, hzr. Ummu Habiba, hzr. Džuvejrija, hzr. Mejmuna, hzr. Safijja, hzr. Zejneb bint Džahš. Taj iznos majke vjernika su primale i u vrijeme hzr. Ebu Bekra. Kada je hzr. Omer došao na vlast, on je ponudio Poslanikovim suprugama da nastave uzimati 100 viskova ili da im odredi komad zemlje i udio u navodnjavanju. Tako su neke supruge izabrale su da zadrže fiksni iznos od 100 viskova, a neke su odabrale da obrađuju zemlju. Primjera radi, hzr. Aiša i hzr. Hafsa su odlučile da im se odredi dio zemlje. O tome stoji u hadisu: „...Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao Hajber za polovinu prinosa voća ili usjeva. Tako je davao svojim ženama svake godine po stotinu viskova: 80 viskova hurmi i 20 viskova ječma. Kada je Omer došao na vlast, podijelio je Hajber. Vjerovjesnikovim ženama je dao izbor: da im odredi zemlju i vodu - (za navodnjavanje) ili da im garantira dotične viskove svake godine. No, one su različito postupile. Neke su izabrale zemlju i vodu, a neke su izabrale viskove svake godine.“¹⁴

Plate državnih službenika

U vjerovjesničko doba državnički aparat je bio u svojoj početnoj fazi. Naime, to je bilo prvi put u historiji da je neko uspio uspostaviti jedinstvenu centralnu vlast na teritoriji cijele Arabije, nad pretežno nomadskim plemenima. Usto, Muhammed, a.s., je preselio na ahiret ubrzo nakon što

12 Ahmed, *El-Musned*, sv. 1, str. 305, br. 171, str. 417, br. 337; El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 4, str. 38, br. 2904, sv. 6, str. 147, br. 4885; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 5, str. 151, br. 4674.

13 Visk - (vesk) je težinska mjera koja znači tovar. Visk teži 60 sa'ova. Budući da 1 sa' teži 3,34 kg, zaključujemo da jedan visk teži 200 kg, odnosno 0,2 t.

14 Muslim, *Es-Sahih*, sv. 5, str. 26, br. 4045.

ga je cijeli Arabijski poluotok priznao za vladara. Stoga ne treba čuditi što tada nije bili mnogo državnih službenika.

Muhammed, a.s., je u više hadisa istaknuo važnost davanja plate radnicima. Tako je kazao u poznatoj predaji: „Dajte radniku njegovu platu prije nego se njegov znoj osuši!“¹⁵

Štaviše, u nekim predajama o etici rada Poslanik, a.s., je istaknuo da i on daje platu radnicima. Među njima su i sljedeći hadisi:

„Koga postavimo na neku funkciju, pa ga opskrbimo sa provizijom - (*rizkom*), ukoliko šta uzme nakon toga, to se računa varanjem.“¹⁶

„Koga postavimo među vama na neku funkciju, pa nam zataji izvjesnu iglu ili više od toga, to je varanje sa kojim će doći na Dan proživljenja.“¹⁷

„Ko bude naš radnik, neka zaradi za ženu. Dalje, ako ne bude imao slugu, neka zaradi za slugu. Ako ne bude imao stan, neka zaradi za stan.“¹⁸

Najistaknutiji državni službenici u poslaničkom razdoblju bili su sakupljači zekata. Štaviše, oni su spomenuti u Kur'anu, kao jedna od osam kategorija kojima se daje zekat: *Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga sakupljaju...* (Et-Tevbe, 60) I iz Sunneta vidimo da je Muhammed, a.s., davao plate sakupljačima zekata. Tako Ibn es-Saidi el-Maliki pripovijeda: „Omer ibn el-Hattab, r.a., me je postavio da sakupljam zekat. Kada sam završio sa tim i predao mu zekat, on je naredio da mi se dadne plata. Na to sam ja kazao: 'Ja sam radio radi Allaha i moja nagrada je kod Allaha.' On je kazao: 'Uzmi što ti dajem! Naime, i ja sam radio u doba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa mi je dao platu, te sam ja rekao isto što si ti rekao. No, Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je kazao: 'Kada ti se dadne nešto, a da nisi tražio, onda uzmi i udijeli sadaku.'“¹⁹

15 Ibn Madže, *Es-Sunen*, Dar Ihja' el-kutub el-arebijje, Kairo, sv. 2, str. 817, br. 2443; Et-Tahavi, *Šerh muškil el-asar*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1994, sv. 8, str. 13, br. 3014; Et-Taberani, *El-Mu'džem es-sagir*, El-Mekteb el-islamijj, Bejrut, 1985, sv. 2, str. 817, br. 2443.

16 Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 134, br. 2943; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, El-Mekteb el-islamijj, Bejrut, 1970, sv. 4, str. 70, br. 2369; El-Hakim, *El-Mustedrek*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1990, sv. 1, str. 563, br. 1472.

17 Muslim, *Es-Sahih*, sv. 6, str. 12, br. 4848; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musanef*, Mektebe Er-Rušd, Rijad, 1988/89, sv. 4, str. 444, br. 21963; Id., *El-Musned*, Dar El-Vetan, Rijad, 1997, sv. 2, str. 277, br. 773.

18 Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 134, br. 2945; Ibn Huzejme, *Es-Sahih*, sv. 4, str. 70, br. 2370; El-Hakim, *El-Mustedrek*, sv. 1, str. 563, br. 1473.

19 Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 98, br. 2455; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 122, br. 1647; Ahmed, *El-Musned*, sv. 1, str. 438, br. 371.

Imam Nevevi veli o ovome: „Imam (voda) je dužan da pošalje ljude da uzmu zekat, jer su Vjerovjesnik, s.a.v.s., i halife nakon njega bili slali sakupljače...“²⁰

U predajama se spominje veći broj ashaba koje je Muhammed, a.s., poslao kao sakupljače zekata. Među njima su:

- Omer ibn el-Hattab, r.a. Tako Ebu Hurejre, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Omera da sakupi zekat...“²¹

- Ibn el-Lutbije, r.a., iz porodice (Benu) Esed. Tako Ebu Humejd es-Saidi, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je postavio jednog čovjeka iz Eseda, koji se zvao Ibn el-Lutbije, da sakuplja zekat...“²²

- Ebu Katade el-Ensari, r.a. Tako Ebu Seid el-Hudri, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Ebu Katadeta el-Ensariju da sakupi zekat...“²³

- Erkam ibn Ebu Erkam, r.a. Tako jedan ashab prenosi da je Allahov Pposlanik, s.a.v.s., poslao Erkama ibn Ebu Erkama, r.a., kao nadzornika za zekat.²⁴

- Ubade ibn es-Samit, r.a. Tako Tavus prenosi: „Allahov Pposlanik, s.a.v.s., je postavio Ubadeta ibn es-Samita da sakuplja zekat...“²⁵

- Velid ibn el-Ukbe, r.a. Tako Ummu Selema, r.a., El-Haris ibn Ebu Dirar, r.a., Džabir ibn Abdullah, r.a., Abdullah ibn Abbas, r.a., i drugi prenose da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao Velida ibn el-Ukbeta da uzme zekat od Benu el-Mustalika.²⁶

20 En-Nevevi, *El-Medžmu' šerh El-Muhezzeb*, Dar El-Fikr, Bejrut, sv. 6, str. 167.

21 Muslim, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 68, br. 2324; Ahmed, *El-Musned*, sv. 14, str. 38, br. 8284; Id., *Fedail es-sahabe*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1983, sv. 2, str. 919, br. 1759, str. 921, br. 1763, str. 929, br. 1778, str. 938, br. 1805; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 2, str. 115, br. 1623.

22 Muslim, *Es-Sahih*, sv. 6, str. 11, br. 4843-4844; Ebu Davud, *Es-Sunen*, sv. 3, str. 134, br. 2946.

23 Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, sv. 2, str. 173, br. 3810; Ibn Hibban, *Es-Sahih*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1993, sv. 9, str. 288, br. 3976; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-evsat*, Dar El-Haremejn, Kairo, 1994/95, sv. 5, str. 14, br. 4542.

24 En-Nesai, *Es-Sunen el-kubra*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 2001, sv. 3, str. 86, br. 2405.

25 Eš-Šafi', *El-Musned*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 1980, str. 99; El-Humejdi, *El-Musned*, Dar Es-Sika, Damask, 1996, Bejrut, sv. 2, str. 141, br. 919; Es-Serradž, *El-Hadis*, El-Faruk el-hadise, Kairo, 2004, sv. 2, str. 57, br. 219.

26 Ahmed, *El-Musned*, sv. 30, str. 403, br. 18459; Ishak ibn Rahevejh, *El-Musned*, Mektebe El-Iman, Medina, 1991, sv. 4, str. 118, br. 1886.

- Ibn el-Utbijje, r.a., iz plemena Ezd. Tako Ebu Humejd es-Saidi, r.a., i Abdullah ibn Abbas, r.a., prenose da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslao jednog čovjeka iz Ezda, po imenu Ibn el-Utbijje, da sakupi zekate.²⁷

- Sufjan ibn Abdullah es-Sekafi, r.a., iz Taifa, iz plemena Sekif. Tako Hasan ibn Muslim ibn Jennak prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao Sufjana ibn Abdullaha da sakupi zekat...“²⁸

- Jedan čovjek iz kurejšijske porodice (Benu) Mahzum. Tako Ebu Rafi' el-Kibtī, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslao jednog čovjeka iz Benu Mahzuma da sakupi zekat.²⁹

- Jedan čovjek iz ensarijske porodice (Benu) Abdulešhel (Abdu-l-Ešhel). Tako Ebu Bekr, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., postavio jednog čovjeka iz Benu Abdulešhel da sakuplja zekat.³⁰

- Jedan čovjek iz kurejšijske porodice (Benu) Esed. Tako Ebu Humejd es-Saidi, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao jednog čovjeka iz Eseda da sakupi zekat...“³¹

- Jedan čovjek kojeg je Poslanik, a.s., poslao u Jemen. Tako Ebu Humejd es-Saidi, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslao jednog čovjeka u Jemen da sakupi zekat...“³²

- Jedan čovjek kojeg je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslao da uzme zekat od plemena Benu Sulejm. Tako Ebu Humejd es-Saidi, r.a., prenosi: „Allahov poslanikPoslanik, s.a.v.s., poslao je jednog čovjeka da uzme zekat od Benu Sulejma...“³³

Zanimljivo je istaknuti da je Muhammed, a.s., 630. godine, po oslobođenju Mekke, imenovao 20-godišnjeg Attaba ibn Esida, r.a., za njenog

27 Ebu Avane, *El-Mustahredž*, Dar El-Ma'rife, Bejrut, 1998, sv. 4, str. 391-392, br. 7059-7962, str. 396, br. 7076; Et-Taberani, *El-Mu'džem el-kebir*, Mektebe Ibn Tejmijje, Kairo, sv. 11, str. 231, br. 11585.

28 Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 2, str. 368, br. 9986.

29 Et-Tirmizi, *Es-Sunen*, Dar El-Garb el-islamijj, Bejrut, 1998, sv. 2, str. 39, br. 657; Ahmed, *El-Musned*, sv. 39, str. 300, br. 23872, sv. 45, str. 162, br. 27182.

30 Malik, *El-Muvetta'*, sv. 2, str. 100, br. 14; Id., *Muvetta' Malik - rivaje Ebu Mus'ab ez-Zuhri*, Muessese Er-Risale, Bejrut, 1991, sv. 2, str. 180, br. 2115; Id., *Muvetta' Malik bi rivaje Muhammed es-Šejbani*, Dar El-Kalem, Damask, 1991, str. 319, br. 899.

31 Ebu Davud et-Tajalisi, *El-Musned*, Dar Hedžr, Kairo, 1999, sv. 2, str. 538, br. 1309; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 9, str. 159, br. 3707; Ebu Avane, *El-Mustahredž*, sv. 4, str. 394, br. 7072.

32 Et-Tahavi, *Šerh muškil el-asar*, str. 122, br. 4339; Ebu Avane, *El-Mustahredž*, sv. 4, str. 394, br. 7069-7070.

33 Ebu Avane, *El-Mustahredž*, sv. 4, str. 391, br. 7060; Temmam, *El-Fevaid*, Mektebe Er-Rušd, Rijad, 1991/92, sv. 2, str. 25, br. 1032.

namjesnika - (*valiju*) i odredio mu godišnju platu od 40 oka - (*ukijja*) srebra (1600 dirhema, 160 dinara, 8 nisaba zekata, preko 64 000 KM).

Tako Džabir ibn Abdullah, r.a., prenosi: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je postavio Attaba ibn Esida za namjesnika Mekke i odredio mu godišnju platu u iznosu od četrdeset oka - (*ukijja*) srebra.³⁴ Attab, r.a., je bio namjesnik Mekke i tokom cijele vladavine hzr. Ebu Bekra, i dijela vladavine hzr. Omera, sve dok nije preselio na ahiret 642. godine, u 30. godini života. Pretpostavlja se da mu je godišnja plata ostala nepromijenjena do njegove smrti.

Plate i primanja u doba Ebu Bekra

Ebu Bekr, r.a., je nastavio Poslanikovu državničku politiku. Tako je potvrdio sve plate i primanja koje je odredio Vjerovjesnik, s.a.v.s. No, budući da se za njegova hilafeta Islamska država znatno proširila, budući da su muslimani počeli osvajati bizantske posjede u Siriji i perzijske - (sasanijske) posjede u Iraku, on je dodijelio plate i službenicima na novoo svojenim teritorijama.³⁵

Plata halife

Mnogima nije poznato da je Ebu Bekru, kada je postao halifa, određena godišnja plata od 2500 dirhema (250 dinara, 12,5 nisaba zekata, preko 100 000 KM), jer je napustio svoj trgovački posao od kojeg je inače izdržavao svoju porodicu. Tako Amr ibn Mejmun prenosi od svog oca Mejmuna da je Omer, r.a., kazao Ebu Bekru, r.a.: „Pruži ruku da ti damo prisegu. Ebu Bekr je kazao: ‘A za šta da mi date prisegu? Tako mi Allaha, ja nisam niti najbogobojazniji, niti najjači među vama. Najbogobojazniji

34 El-Bejheki, *Es-Sunen el-kubra*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, 2003, sv. 6, str. 578, br. 13021-13022; El-Fakihi, *Ahbar Mekke*, Dar Hidr, Bejrut, 1995, sv. 3, str. 134, br. 1936.

35 Vidi o hilafetu hzr. Ebu Bekra: Ibrahim el-Ubejdi el-Maliki, *Umde et-tahktik fi bešair Al es-Siddik*, Dar En-Nedve el-islamijje, Bejrut, 1988; Alija et-Tantavi, *Ebu Bekr es-Siddik*, Dar el-Munare, Džidda, 1986; Alija Muhammed es-Sallabi, *El-Halife el-evvel Ebu Bekr es-Siddik, r.a.*, Dar El-Ma'rife, Bejrut, 2009; Es-Sujuti, *Tarih el-hulefa'*, Mektebe Nizar Mustafa el-Baz, Mekka, 2004, str. 26-89; El-Umrani, *El-Inba' fi tarih el-hulefa'*, Dar El-Afak el-arebijje, Kairo, 2001, str. 47-48; Muhammed Suhejl Takuš, *Tarih el-hulefa' er-rašidin*, Dar En-Nefais, Bejrut, 2003, str. 13-172; Et-Taberi, *Tarih er-rusul ve el-muluk*, sv. 3, str. 203-427; Ibn el-Esir, *El-Kamil fi et-tarih*, sv. 2, str. 187-266; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-umem*, sv. 4, str. 53-131; Sibte Ibn el-Dževzi, *Mir'at ez-zeman fi tevarih el-e'jan*, Dar Er-Risale el-alemijje, Damask, 2013, sv. 5, str. 1-100; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 6, str. 301-354, sv. 7, str. 1-18.

među nama je Salim, tj. štićenik Ebu Huzejfe, a najjači je Omer.' Omer je kazao: 'Pruži ruku!, *Kada su njih dvojica bila u pećini i kada je on rekao drugu svome: „Ne brini se, Allah je s nama!”*(Et-Tevbe, 40)

Mejmun dalje prenosi: „Tako su oni dali prisegu Ebu Bekru i odredili mu 2000 dirhema kao platu. Ebu Bekr im je kazao: „Povećajte mi platu, jer ste me spriječili da trgujem, a ja imam porodicu.“ Stoga su mu povećali platu za 500 dirhema i odredili mu svaki dan jednu ovcu kojom će hraniti muslimane. Na to im je Ebu Bekr kazao: „Odvojite za moju porodicu ovčiju glavu i noge.“ Tako su i uradili.³⁶

Kasnije je Ebu Bekrova godišnja plata povećana na 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM - 30 nisaba zekata).³⁷

Grantovi iz Bejtu-l-mala

Ebu Bekr, r.a., je nastavio sa Poslanikovom praksom dijeljenja grantova iz Bejtu-l-mala svim muslimanima. Primjera radi, prihodi od *džizje* - (glavarine) iz Bahrejna³⁸ su došli u prvoj godini njegovog hilafeta. Ebu Bekr, r.a., je prvo od tih prihoda isplatio ono što je Muhammed, a.s., obećao dati određenim ashabima. Tako je Džabiru ibn Abdullahu, r.a., dao 1500 dirhema (150 dinara, 7,5 nisaba zekata, preko 60 000 KM), a Ebu Beširu el-Maziniju, r.a., 2400 dirhema (240 dinara, 12 nisaba zekata, preko 96 000 KM).

Džabir, r.a., prenosi: „Vjerovjesnik, s.a.v.s., je kazao: ‘Kada dođe imovina Bahrejna, doista ću ti dati toliko, toliko i toliko (tj. tri šake).’“ No, imovina Bahrejna nije došla sve dok Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije umro. Kada je došla imovina iz Bahrejna, Ebu Bekr je naredio da se oglasi: ‘Kome je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nešto obećao ili dugovao, neka nam dođe!’“ Tako sam mu ja otišao, pa sam kazao: „Doista mi je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao: ‘,(Dat ću ti) Toliko i toliko!’“ Stoga mi je Ebu Bekr zagrabio jednu

³⁶ Ahmed, *Fedail es-sahabe*, sv. 1, str. 162, br. 147.

³⁷ Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 3, str. 186-187, 193.

³⁸ Bahrejn je historijski naziv za oblast koja je obuhvatala obalni pojas Istočne Arabije, tj. zapadne obale Arapsko-perzijskog zaliva. Dakle, ova oblast je uključivala: južni dio Iraka oko Basre, Kuvajt, Bahrein, istočne regije Saudijske Arabije (El-Hasa, Katif), Katar, Ujedinjene Arapske Emirate, sjeverni dio Omana.

pregršt. Ja sam to sračunao, kad tu bijaše 500 (dirhema). Ebu Bekr je kazao: „Uzmi još dva puta toliko!“³⁹

Ebu Seid el-Hudri, r.a., prenosi: „Čuo sam Ebu Bekrovog glasonošu kako poziva po Medini, kada je Ebu Bekru došla imovina iz Bahrejna: „Kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nešto obećao, neka dođe!“ Tako su mu neki ljudi otišli, pa im je dao. Onda je Ebu Bekru otišao Ebu Bešir el-Mazini, pa je kazao: „Doista je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „O Ebu Bešire, ako nam dođe neka imovina, dođi nam!“ Stoga mu je Ebu Bekr dao dvije ili tri pregršti. Ebu Bešir je kasnije ustanovio da se radi o 2400 dirhema.“⁴⁰

Nakon toga je Ebu Bekr, r.a., podijelio ostatak prihoda podjednako svim ljudima: **maloljetnicima i odraslima, muškarcima i ženama, slobodnim ljudima i ženama.** Svaki čovjek je dobio 10 dirhema (preko 400 KM).⁴¹ Neki muslimani su prigovorili halifi što nije preferirao muhadžire i ensarije.

Tako prenosi Omer, Gufretov oslobođeni rob: „...Onda su ljudi kazali: „Kada bi dao prednost muhadžirima i ensarijama zbog njihovog ranog primanja islama i položaja kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s.“ Na to je Ebu Bekr kazao: „Allah će njima dati nagradu. Ovo su prihodi gdje je jednakost bolja od preferiranja.“⁴² Sljedeće godine su ponovo došli prihodi od džizje iz Bahrejna, ali mnogo veći. Tako je svaki građanin dobio 20 dirhema (preko 800 KM).⁴³

Plate državnih službenika

Kako smo već kazali, Ebu Bekr, r.a., je postavljao nove službenike i odredio im plate, te potvrdio postavljenja i plate onih službenika koje je Muhammed, a.s., postavio za vrijeme svog poslanstva. Usto, nekim

39 El-Buhari, *Es-Sahih*, sv. 3, str. 96, br. 2296, str. 160, br. 2598, sv. 4, str. 90, br. 3137, str. 98, br. 3164, sv. 5, str. 172, br. 4383; Muslim, *Es-Sahih*, sv. 7, str. 75, br. 6165; Ahmed, *El-Musned*, sv. 22, str. 204, br. 14301.

40 Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 2, str. 318.

41 Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, sv. 3, str. 304, br. 5434; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 6, str. 452, br. 32868; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 1, str. 407, br. 286; El-Bejhaki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 6, str. 569, br. 12997; Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 2, str. 317-319.

42 Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 6, str. 452, br. 32868; El-Bejhaki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 6, str. 567, br. 12987, str. 569, br. 12997.

43 Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, sv. 3, str. 304, br. 5434; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 6, str. 452, br. 32868; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 1, str. 407, br. 286; El-Bejhaki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 6, str. 569, br. 12997.

radnicima je i povećao plate. Štaviše, hzr. Omer je kasnije smanjio plate nekim službenicima, kojima je hzr. Ebu Bekr povećao plate. Tako Nafi' prenosi: „Halid ibn el-Velid, Jezid ibn Ebu Sufjan i Amr ibn el-As su pisali Ebu Bekru: „Ili nam povećaj naše plate ili postavi na položaje one koje smatraš odgovarajućim za njih.“

Stoga se Ebu Bekr posavjetovao o tome. Tako mu je Omer kazao: „Nemoj im povećati platu ni jedan dirhem.“ Ebu Bekr je pitao: „Pa, koga da postavim na njihova radna mjesta?“ Omer je odgovorio: „Ja sam odgovarajući i ne želim da mi išta platiš.“ Tako se Omer spremio. No, to je saznao Osman ibn Affan, pa je kazao Ebu Bekru: „Halifo Allahovog Poslanika, doista je Omerova blizini tebi i njegovo savjetovanje sa tobom korisnije muslimanima od neznatnog iznosa. Stoga, povećaj ljudima njihove plate, a Omer nek bude halifa poslije tebe!“

Tako je Ebu Bekr čvrsto odlučio da Omer ostane. Nafi' dalje prenosi: „Ebu Bekr je povećao njihove plate kako su zamolili. No, kada je Omer postao halifa, pisao im je: ‘Ili ćete pristati na prvobitnu platu, u suprotnom, napustite položaje na koje ste postavljeni.’“ Nafi' dalje prenosi: „Muavija ibn Ebu Sufjan je u to vrijeme već bio postavljen umjesto Jezida.⁴⁴ Što se tiče Muavije i Amra, oni su pristali. Što se tiče Halida, on je ostavio (radno mjesto, tj. nije prihvatio hzr. Omerovu ponudu). Onda je Omer pisao njima dvojici (tj. Muaviji i Amru): ‘Zapišite mi sav svoj imetak koji posjedujete!’“ Tako su njih dvojica uradili.“ Nafi' dalje prenosi: „Naime, nakon toga im Omer nije dozvoljavao da uzmu ikakav imetak (pored plate), već ga je stavljaio u Bejtu-l-mal.“⁴⁵

Plate i primanja u doba hzr. Omera

Omer, r.a., je vladao deset godina tokom kojih je Islamska država uvišestručila i teritoriju, i broj stanovnika. Period vladavine hzr. Omera je obilježen značajnim reformama u svakom segmentu državnog sistema i administracije. Tako je hzr. Omer uspostavio izvanredan, napredan i, dotada, neviđen socijalni sistem, u kojem su svi stanovnici Islamske

44 Inače, u epidemiji kuge Amvas (Emmaus), koja je harala u Šamu 639. i 640. godine, nastradala su u par mjeseci tri muslimanska namjesnika Šama: Ebu Ubejde ibn el-Džerrah 639. godine, Muaz ibn Džebel 639. godine i Jezid ibn Ebu Sufjan, Muavijin brat, 640. godine.

45 Ahmed, *Fedail es-sahabe*, sv. 1, str. 292, br. 384.

države imali obezbijedena primanja: plate, penzije, stipendije, dječijei doplatke, alimenatacije, zdravstvenu njegu, socijalu i razne druge vidove socijalne pomoći.⁴⁶

Plata halife

Na samom početku vladavine hzr. Omer nije imao platu iz Bejtu-l-mala, već je nastavio trgovati i od trgovačke zarade izdržavati sebe i svoju porodicu. Takvo stanje je potrajalo prve dvije godine njegovog hilafeta. Međutim, 636. godine je došlo do drastičnih promjena u Islamskoj državi, posebno u vojnom i ekonomskom polju. Naime, nakon odlučne pobjede na Kadisiji (El-Kadisije, jugo. zap. Irak, 50 km južno od Kufe, 200 km južno od Bagdada) nad Perzijskim (Sasanidskim) carstvom i konačnog preuzimanja metropole Damask (jugozapadna Sirija) iz bizantskih ruku, otvorila su se vrata za definitivno zauzimanje Šama, Egipta i cijele Perzije. Teritorija Hilafeta počela se nezaustavljivo širiti, broj stanovnika se povećavao, državni prihodi su naglo skočili, što je dovelo i do usložnjavanja i povećanja državnih poslova. Stoga su ashabi sazvali šuru - (vijeće), gdje su zatražili od hzr. Omera da napusti trgovinu i u potpunosti se posveti hilafetskim obavezama, a oni će njemu odrediti platu iz Bejtu-l-mala. Tako je Omer, r.a., kazao: „Ja sam bio čovjek trgovac, pa ste me vi zaokupirali vašim poslovima. Stoga, šta mislite da mi je dozvoljeno da imam iz ove (državne) imovine (mala)?“⁴⁷ Stoga su oni odlučili da mu dadnu godišnju platu od 6000 dirhema (600 dinara,30 nisaba zekata, preko 240 000 KM), istu platu koju je imao prethodni halifa Ebu Bekr.⁴⁸

46 Vidi o hilafetu h. Omera: Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *Menakib Emir el-mu'minin Umer ibn el-Hattab*, Ibn Haldun, Aleksandrija, 1996; Abbas Mahmud el-Akkad, *Abkarije Umer*, Nehda Misr, Kairo 2006; Alija Muhammed es-Sallabi, *Sire Emir el-mu'minin Umer ibn el-Hattab, r.a.*, Muessese Ikre', Kairo, 2005; Es-Sujuti, *Tarih el-hulefa'*, str. 89-117; El-Umrani, *El-Inba' fi tarih el-hulefa'*, str. 48; Muhammed Suhejl Takuš, *Tarih el-hulefa' er-rašidin*, str. 173-364; Et-Taberi, *Tarih er-rusul ve el-muluk*, sv. 3, str. 428-623, sv. 4, str. 1-241; Ibn el-Esir, *El-Kamil fi et-tarih*, sv. 2, str. 266-452; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-umem*, sv. 4, str. 131-333; Sibte Ibn el-Dževzi, *Mir'at ez-zeman fi tevarih el-e'jan*, sv. 5, str. 101-420; Ibn Kesir, *El-Bidaje ve en-nihaje*, sv. 6, str. 301-354, sv. 7, str. 18-144.

47 Et-Taberi, *Tarih er-rusul ve el-muluk*, sv. 3, str. 616; Ebu el-Feredž Ibn el-Dževzi, *El-Muntezam fi tarih el-muluk ve el-umem*, sv. 4, str. 197; Sibte Ibn el-Dževzi, *Mir'at ez-zeman fi tevarih el-e'jan*, sv. 5, str. 221.

48 Vidi detaljnije o halifskoj plati hzr. Omera: El-Bejheki, *Ma'rife es-sunen ve el-asar*, Dar El-Va'j, Halep-Kairo, 1991, sv. 9, str. 295, mes'ela br. 891.

Plate državnih službenika

Muhammed, a.s., i Ebu Bekr, r.a., nisu imali posebno uređen registar - (*divan*), na osnovu kojeg su davali plate radnicima, već su plate određivali shodno situaciji i prilikama.

Omer, r.a., je prvi muslimanski državnik koji je uspostavio divan (registar) -, na osnovu kojeg su isplaćivane plate službenika Islamske države. Neke plate su isplaćivane na dnevnom nivou, neke su bile mjesečne, a neke su izdvajane jednom godišnje.⁴⁹ Tako Džabir ibn Abdullah, r.a., prenosi: „Kada je Omer preuzeo hilafet, odredio je plate, zapisao divane (registre) i postavio zapovjednike.“⁵⁰

U drugoj predaji Džabir, r.a., prenosi: „Prvi koji je zapisao divane (registre) i postavio zapovjednike bio je Omer ibn el-Hattab.“⁵¹

Ibrahim en-Nehai veli: „Prvi koji je odredio primanja je Omer ibn el-Hattab.“⁵²

Također, već smo spominjali da je hzr. Omer nekim službenicima smanjio plate, tačnije ukinuo im povećanja koja im je bio dao hzr. Ebu Bekr. Među njima je bio Halid ibn Velid, r.a. Budući da Halid, r.a., nije bio zadovoljan sa vraćanjem na staru platu, smijenjen je sa pozicije glavno-komandujućeg u Šamu.⁵³

Omer, r.a., je zabranio službenicima da uzimaju ikakve poklone - (*hedije*), dok su na funkciji, o čemu smo već indirektno govorili.⁵⁴ Također, prenosi se da je jedan čovjek poklonio hzr. Omeru but kamile. Onda mu je taj čovjek došao nakon nekog vremena, zajedno sa parničnom strankom, pa je kazao: „Vođo vjernika - (*emiru-l-mu'minine*), presudi mi kategorički i odsječno, onako kako se but odsijeca od kamile! „Na to je Omer udario rukom o svoju natkoljenu i kazao: ‘Allahu ekber! Napišite

49 Vidi o platama državnih službenika u doba hzr. Omera: Šakir Ismail el-Absi, *Merteбат el-kudat bejne el-kadim ve el-hadis - dirase mukavene*, Medželle ed-dirasat el-idžtimaije, 37/2013, str. 57-82; El-Bejheki, *Ma'rife es-sunen ve el-asar*, sv. 9, str. 295-296, meš'ela br. 891.

50 Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 5, str. 343, br. 26722, sv. 6, str. 455, br. 32881, sv. 7, str. 251, br. 35788; El-Bejheki, *Es-Sunen es-sagir*, Džamia Ed-Dirasat el-islamijje, Karači, 1989, sv. 4, str. 34, br. 2992; Id., *Es-Sunen el-kubra*, sv. 6, str. 586, br. 13046, sv. 8, str. 188, br. 16381.

51 Ahmed, *Fedail es-sahabe*, sv. 1, str. 328, br. 464.

52 Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 5, str. 406, br. 27438, sv. 7, str. 35804.

53 Vidi o razlozima smjene hzr. Halida sa pozicije komandanta u predaji koju prenosi Nafi', navedenoj u poglavlju 3.3. *Plate službenika*.

54 Vidi o hzr. Omerovoj zabrani i u spomenutoj predaji koju prenosi Nafi', navedenoj u 3.3. *Plate službenika*.

u sva prostranstva: „Pokloni (hedije) službenicima su varanje!”⁵⁵ Inače, i Muhammed, a.s., se slično izrazio o tome: „Pokloni (hedije) službenicima su varanje.”⁵⁶

S druge strane, hzr. Omer je naznačio visoke plate državnim službenicima, kako ne bi bili u potrebi za hedijama, a kamoli za mitom. U nastavku, ćemo navesti ćemo neke poznate plate u doba hzr. Omera:

- Godišnja plata hzr. Muavije, kao namjesnika - (*valije*) Šama, iznosila je 1000 dinara (10 000 dirhema, 50 nisaba zekata, preko 400 000 KM).

- Sveukupna godišnja plata Osmana ibn Hunejfa. r.a., kao poreznika za Irak, zaduženog za skupljanje zekata, *harača* - (zemljarine) i *ušura* - (poreza na promet), iznosila je oko 7200 dirhema (720 dinara, 36 nisaba zekata, 288 000 KM). Naime, on je primao godišnju platu od 5000 dirhema (500 dinara, 25 nisaba zekata, preko 200 000 KM). Pored toga, primao je dnevnu platu od 5 dirhema i čejrek - (četvrtinu) ovce - vrijednost 6,25 dirhema (preko 250 KM).

- Sveukupna godišnja plata Ammara ibn Jasira, r.a., kao namjesnika - (*valije*) Kufe, je iznosila je 7200 dirhema (720 dinara, 36 nisaba zekata, 288 000 KM). Naime, on je primao mjesečnu platu od 600 dirhema (60 dinara, 3 nisaba zekata, preko 24 000 KM).

- Sveukupna godišnja plata Abdullaha ibn Mesuda, r.a., kao kadije Kufe, je bila je oko 1650 dirhema (165 dinara, 8,25 nisaba zekata, preko 66 000 KM). On je primao mjesečnu platu 100 dirhema (10 dinara, ½ nisaba zekata, preko 4000 KM), te dnevnu platu od čejreka (četvrtine) ovce - vrijednost 1,25 dirhema (preko 50 KM). Ibn Sa'd spominje da je plata hzr. Ibn Mesuda, r.a., bila 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM).⁵⁷ Moguće da je početna plata hzr. Ibn Mesuda bila oko 1650 dirhema, pa da je kasnije povećana na 6000.

- Ukupna godišnja plata tabiina Šurejha ibn el-Harisa, na funkciji kadije Kufe, je iznosila 1200 dirhema (120 dinara, 6 nisaba zekata, preko 48 000 KM). Tako je on primao mjesečnu platu 100 dirhema (10 dinara, 0,5 nisaba zekata, preko 4000 KM). Inače, Šurejh je u doba hzr. Alije primao

55 El-Menavi, *Fejd El-Kadir šerh El-Džami' es-sagir min ehadis El-Bešir en-Nezir*, Dar El-Kutub el-ilmijje, Bejrut, sv. 6, str. 439.

56 Ahmed, *El-Musned*, sv. 39, str. 14, br. 23601; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 9, str. 172, br. 3723.

57 Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 3, str. 157.

veću godišnju platu - 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM), odnosno tada je njegova mjesečna plata iznosila 500 dirhema (50 dinara, 2,5 nisaba zekata, preko 20 000 KM).⁵⁸

- Ukupna godišnja plata Selmana ibn Rebie el-Bahilija, r.a., na službi kadiluka u Kufi, je bila je 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM). Naime, njegova mjesečna plata je bila 500 dirhema (50 dinara, 2,5 nisaba zekata, preko 20 000 KM).

- Godišnja plata Ijada ibn Ganema, r.a., namjesnika - (valije) Homsa (zap. Sirija, 180 km sjeverno od Damaska), bila je oko 5500 dirhema (550 dinara, 27,5 nisaba zekata, preko 220 000 KM). Tačnije, on je primao dnevnu platu od 1 dinara i 1 ovce - vrijednost 15 dirhema (1,5 dinara, preko 600 KM).

- Godišnja plata muftija je uglavnom iznosila 1000 dirhema (100 dinara, 5 nisaba zekata, preko 40 000 KM).⁵⁹

Godišnja primanja muškaraca iz Bejtu-l-mala

Od početka svoje vladavine, hzr. Omer je dijelio muslimanima grantove iz Bejtu-l-mala, kad god bi petina ratnog plijena koja pripada Državi stigla u Medinu. Tako su muslimanski vojnici 637. godine zauzeli Ktesifon, prijestolnicu Perzijskog carstva, zaplijenili veliki dio Kisirinog blaga, te poslali petinu u Medinu. Tabiin Ibrahim ibn Abdurrahman ibn Avf prenosi kako je, između ostalog, podijeljeno Kisirino blago: „Kada su Omeru donesena Ksirina blaga, kazao mu je Abdullah ibn el-Erkam ez-Zuhri: ‘Zar ih nećeš staviti u Bejtu-l-mal dok ih ne podijeliš?’“ Omer je odgovorio: ‘Ne, neće ih natkriti krov sve dok ih ne riješim.’“ Stoga je naredio da se blaga stave u džamijsko dvorište. Tako su zanoćili, čuvajući ih. Kada je ustao, Omer je naredio da se blaga otkriju. Tada je vidio zlata i srebra je bilo toliko da su mu se oči zaslijepile.“ Ibrahim dalje prenosi: „Stoga je Omer zaplakao. Na to ga je Abdurrahman ibn Avf pitao: ‘Šta te je rasplakalo? Naime, tako mi Allaha, ovo je doista dan zahvale, sreće i radosti.’“ Tada je Omer odgovorio: ‘Nikako, ovo (blago) nikada nije dato nekom narodu, a da se među njima nije pojavilo neprijateljstvo i mržnja.’“ Onda

⁵⁸ Veki', *Ahbar el-kudat*, Mektebe et-tidžarije el-kubra, Kairo, 1947, sv. 2, str. 227.

⁵⁹ Mehmed Handžić, *Pitanje muftija*, Izabrana djela Mehmeda Handžića, knj. 2, str. 296.

je Omer pitao: „Hoćemo li im mjeriti sa'om ili ćemo im sipati?“ Na to je Alija odgovorio: „Sipat ćemo im.“ Zatim je Omer pozvao Hasan ibn Aliju, kao prvog čovjeka, te mu je nasuo. Potom je pozvao Hasana. Onda je davao ljudima i sastavio divan (registar). Odredio je svakom muhadžiru pet hiljada dirhema (srebrenjaka) godišnje, a svakom ensariji četiri hiljade dirhema. Odredio je suprugama Vjerovjesnika, s.a.v.s., dvanaest hiljada dirhema, sem Safije i Džuvejrije. Njima dvjema je odredio šest hiljada dirhema.⁶⁰

Zahvaljujući nastavku osvajanja u Šamu, Egiptu i Perziji, koje je omogućilo nove prilive ratnog plijena, ali i nove prihode od poreza - (poreza na promet, harača, džizje, zekata i sl.), hzr. Omer je uspio da do muharrema, 20. godine po Hidžri, (od 20. decembra 640. do-18. januara 641. godine) obezbijedi redovna godišnja primanja za svakog slobodnog muslimana i svakog socijalno ugroženog roba i nemuslimana unutar Hilafeta.⁶¹

Es-Saib ibn Jezid prenosi: „Čuo sam Omera ibn el-Hattaba kako govori: „Tako mi Onoga pored kojeg drugog Boga nema“, ponovio je tri puta, „nema ni jednog čovjeka, a da ne poseduje pravo na udio u ovoj (državnoj) imovini. To pravo će mu se dati ili uskratiti. Nema nikoga da ima više prava na udio od roba koji je u posjedu.“⁶²

U drugoj dužoj predaji, koju prenosi Muhammed ibn Ibrahim et-Tejmi, stoji, između ostalog: „Kada je Omer ibn el-Hattab odlučio sastaviti registar (divan), a to je bilo u muharremu dvadesete godine, počeo je sa Hašimijama (Benu Hašimom) prilikom prozivanja. Onda je prešao na one koji su najbliži Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa one koji su nakon njih najbliži. Tako, ukoliko bi se ljudi izjednačili u srodstvu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., dao bi prednost onima koji su ranije primili islam sve dok nije došao do ensarija. Tada su ga (pisari) pitali: „Sa kime ćemo početi?“ Na to je Omer odgovorio: „Počnite sa porodicom Sa'da

60 Ma'mer ibn Rašid, *El-Džam'*, Medžlis el-ilmi, Karači, 1983, sv. 11, str. 99, br. 20036.

61 Vidi za detaljnije o godišnjim primanjima muškaraca i žena iz Bejtu-l-mala u doba hzr. Omera: Et-Tahavi, *Šerh meani el-asar*, sv. 3, str. 304, br. 5434; Ibn Ebu Šejbe, *El-Musannef*, sv. 6, str. 452-455, br. 32864-32881; El-Bezzar, *El-Musned*, sv. 1, str. 407, br. 286; El-Bejheki, *Es-Sunen el-kubra*, sv. 6, str. 569, br. 12997, sv. 7, str. 111, br. 13423; Id., *Ma'rife es-sunen ve el-asar*, sv. 9, str. 295-302, br. 13209-13218, meš'ela br. 89; Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 3, str. 157, 280-323, sv. 4, str. 86.

62 Ibn es-Sa'd, *Et-Tabekat el-kubra*, sv. 3, str. 299.

ibn Muaza el-Ešhelija, onda sa onima koji su najbliži Sa'du ibn Muazu, pa zatim sa onima koji su njima najbliži.“

Omer je odredio primanja onima koji su zapisani u divan (registar). Tako je pri određivanju primanja davao prednost onima koji su ranije primili islam i učestvovali u pohodima. S druge strane, Ebu Bekr es-Siddik je izjednačavao ljude pri podjeli. Stoga su pitali Omerao o tome. Na to je on odgovorio: „Neću da izjednačim one koji su se borili protiv Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sa onima koji su se borili zajedno sa njim.“ Stoga je počeo sa onim ensarijama i muhadžirima koji su učestvovali na Bedru...⁶³

Danas bi dotična primanja, koja su uživali siromašni građani Islamske države u doba hzr. Omera, nazvali socijalom (socijalnom pomoći), primanja umirovljenih građana penzijom, primanja učenika i studenata stipendijom, primanja djece dječijim doplatkom, primanja bolesnih i iznemoglih građana zdravstvenom zaštitom i njegovom, a primanja udovica i raspuštenica državnom alimentacijom. O hzr. Omerovoj efikasnoj socijalnoj politici i pravdi govori i Malik ibn Evs: „Čuo sam Omera ibn el-Hattaba kako govori: ‘Nema na Zemlji muslimana koji nije rob, a da ne posjeduje pravo na udio u ovom plijenu - (*fej'u*). To pravo će mu se dati ili uskratiti. Kada bih proživo, doista bi pastiru u Jemenu dolazilo njegovo pravo prije nego mu lice pocrveni, tj. zbog traženja prava.’“⁶⁴

Već smo spominjali da je hzr. Omer prvi koji je uspostavio divan (vojni registar), te odredio stalna primanja vojnim licima - (mudžahidima, borcima na Allahovom putu) - onima koji su učestvovali u džihadu. Napravio je pet klasa -, shodno vremenu primanja islama i učešću u bitkama:

- I klasa: 5000 dirhema (500 dinara, 25 nisaba zekata, preko 200 000 KM) - muhadžiri i ensarije koji su učestvovali na Bedru 624. godine. Među muhadžirima su: hzr. Alija, hzr. Talha ibn Ubejdullah, hzr. Zubejr ibn Avvam, hzr. Sa'd ibn Ebu Vekkas, hzr. Abdurrahman ibn Avf, hzr. Abdullah ibn Mesud itd. Među ensarijama su: Katade ibn en-Nu'man, Sehl ibn Hunejf, Ebu Ejjub el-Ensari, Ubejj ibn Ka'b, Ebu Talha el-Ensari itd.

⁶³ *Ibid.*, sv. 3, str. 296.

⁶⁴ *Ibid.*, sv. 3, str. 299.

- II klasa: 4000 dirhema (400 dinara, 20 nisaba zekata, preko 160 000 KM) - muhadžiri i ensarije koji nisu učestvovali na Bedru, ali su svjedočili Sporazumu na Hudejbiji 628. godine. Tu spadaju: muhadžiri i ensarije koji su bili dječaci kada je bila bitka na Bedru, muhadžiri koji su bili u Abesiniji i koji su došli u Medinu nakon pohoda na Hajber, kao i muhadžiri koji su naknadno primili islam. Izuzetak je Abdullah ibn Omer, r.a., koji je dobio 3500 dirhema (350 dinara, 17,5 nisab azekata, preko 140 000 KM) umjesto 4000.

- III klasa: 3000 dirhema (300 dinara, 15 nisaba zekata, preko 120 000 KM) - muslimani koji nisu svjedočili Sporazumu na Hudejbiji, ali su učestvovali u Oslobođenju Mekke - (*Fethu*) 630. godine. Tu spadaju muhadžiri koji su učinili hidžru između Hudejbije i Fetha. Kao npr. Halid ibn Velid, Amr ibn el-As, Ebu Hurejre itd.

- IV klasa: 2000 dirhema (200 dinara, 10 nisaba zekata, preko 80 000 KM) - muslimani koji su učestvovali u Vjerovjesnikovim pohodima nakon Oslobođenja Mekke. Npr. Abdurrahman ibn Ebu Bekr, Ebu Sufjan ibn el-Haris ibn Abdulmuttalib, Hakim ibn Hizam, Ebu Sufjan ibn Harb, Muavija ibn Ebu Sufjan, Jezid ibn Ebu Sufjan itd.

- V klasa: 1500 dirhema (150 dinara, 7,5 nisaba zekata, preko 60 000 KM) - muslimani koji su učestvovali u ranim islamskim pohodima nakon preseljenja Muhammeda, a.s., na ahiret, npr. u bitkama na Jermuku, Kadisiji itd.

Omer, r.a., je dao određenim pojedincima posebna godišnja primanja radi izvjesnih vrlina - (*fadileta*) koje su posjedovali. Tako je odredio sljedeća posebna primanja:

- 5000 dirhema (500 dinara, 25 nisaba zekata, preko 200 000 KM) za h. Abbasa ibn Abdulmuttaliba, Poslanikovog amidžu.

- 5000 dirhema (500 dinara, 25 nisaba zekata, preko 200 000 KM) za Usamu ibn Zejda, r.a., što je bio sin h. Zejda ibn Harise, Poslanikovog štićenika, kojeg je Muhammed, a.s., mnogo volio.

- 5000 dirhema (500 dinara, 25 nisaba zekata, preko 200 000 KM) za hzr. Hasana i hzr. Husejna, tada (640. godine) još dječake od 15 i 14 godina, jer su predvodnici mladića u Džennetu.

- 4000 dirhema (400 dinara, 20 nisaba zekata, preko 160 000 KM) za Omera ibn Ebu Selemu, r.a., sinah. Ummu Seleme i posinka Muhammeda, a.s.

- 2000 dirhema (200 dinara, 10 nisaba zekata, preko 80 000 KM) za djecu učesnika na Bedru, osim za hZR. Hasana i hZE. Husejnu kojima je dao 5000, kako je već spomenuto.

Godišnja primanja žena iz Bejtu-l-mala

Omer, r.a., je obezbijedio i godišnja primanja svakoj udovici i raspuštenici te, i općenito svakoj ženi muslimanki. Izdvojiti ćemo u nastavku najveća godišnja primanja iz Bejtu-l-mala, koja je izdvajao hZR. Omer:

- 12 hiljada dirhema (1200 dinara, 60 nisaba zekata, preko 480 000 KM) za svaku suprugu Vjerovjesnika, s.a.v.s., osim h. Safije i h. Džujevrije. Znači sedam njih je dobilo ovaj iznos. To su: h. Sevda, h. Aiša, h. Hafsa, h. Ummu Selema, h. Zejneb bint Džahš, h. Ummu Habiba, h. Mejmuna.

- 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM) za Safiju, r.a., i za Džujevriju, r.a.

- 6000 dirhema (600 dinara, 30 nisaba zekata, preko 240 000 KM) za h. Safiju bint Abdulmuttalib, Poslanikovu tetku, koja se istakla kao bolničarka na bojnopolju.

- 1000 dirhema (100 dinara, 5 nisaba zekata, preko 40 000 KM) za h. Esmu bint Umejs, udovicu šehida h. Džafera ibn Ebu Taliba i h. Ebu Bekra, sestru Vjerovjesnikovih suprugah. Mejmune bint Haris i h. Zejneb bint Huzejme, kao i sestru Poslanikove amidžinice h. Ummu-l-Fadl.

- 1000 dirhema (100 dinara, 5 nisaba zekata, preko 40 000 KM) za h. Ummu Ma'bed (100 dinara, 5 nisaba zekata, preko 40 000 KM), majku istaknutog ashaba h. Abdullaha ibn Mesuda.

- 1000 dirhema (100 dinara, 5 nisaba zekata, preko 40 000 KM) za h. Ummu Kulsum bint Ukbe.

Zaključak

U mekkanskom periodu misije Muhammeda, a.s., muslimani su bili građani drugog reda i nisu participirali u vlasti, pa je razumljivo da nisu primali nikakve plate iz Bejtu-l-mala, jer ga nije ni bilo. Uspostavom

Medinske države i Bejtu-l-mala, situacija se promijenila. Ashabi su u tom periodu dobijali četiri petine ratnog plijena direktno, kao učesnici vojnih pohoda. Iz priloženog smo mogli vidjeti da je ratni plijen nekada bio ogroman. Jedna petina plijena je usmjeravana u Bejtu-l-mal za državne potrebe i troškove.

Muhammed, a.s., je posjedovao velike nekretnine, od kojih je ubirao ogromne prihode, ali je on te prihode samo djelimično usmjeravao na svoju porodicu (npr. svaka Poslanikova žena je imala stalni godišnji prihod), dok je većinu trošio za potrebe drugih muslimana.

Broj državnih službenika za života Muhammeda, a.s., bio je mali, što je i razumljivo, budući da su Arapi po prvi put imali centraliziranu vlast, a i Poslanik, a.s., nije dugo živio nakon što je priznat za vladara cijelog Arabijskog poluotoka. Bez obzira na to, kao što se i iz navedenih predaja može zaključiti, državni službenici, poput sakupljača zekata, su i u ovom periodu imali plate iz Bejtu-l-mala.

Ebu Bekr, r.a., je nastavio Poslanikovu državničku politiku. Potvrdio je sve prijašnje plate i primanja, nekima je i povećao plate, te dodijelio plate novim službenicima, pošto se Hilafet za njegove vladavine počeo naglo širiti.

Sam hzr. Ebu Bekr je imao platu kao halifa.

Ebu Bekr, r.a., je, po uzoru na Vjerovjesnika, a.s., davao bespovratna sredstva iz Bejtu-l-mala. Budući da su državni prihodi u njegovo doba povećani - (zekat, harač, džizja, petina ratnog plijena itd.), i grantovi koje je on davao muslimanima bili su veći od onih iz Poslanikovog razdoblja.

Omer, r.a., je vladao pet puta duže od Ebu Bekra, r.a., tako da je imao više vremena posvetiti se osvajanjima i razvijanju državnog sistema i administracije. Pošto se na početku svoga hilafeta još uvijek bavio trgovinom, nije uzimao platu iz Bejtu-l-mala. No, kada su se državnički poslovi usložili, napustio je trgovinu i u potpunosti se posvetio vođenju države. Određena mu je velika plata, jednaka onoj koju je primao Ebu Bekr.

Omer je ustanovio posebno uređen registar - (divan), na osnovu kojeg je isplaćivao plate radnicima. Zabranio je službenicima da uzimaju ikakvu hediju, ali im je zato odredio velike plate, što je bjelodano iz primjera koje smo naveli.

Omer je uspostavio takav socijalni sistem da su svi građani Islamske države imali redovna primanja. U toku svog hilafeta uspio je obezbijediti godišnja primanja za svakog slobodnog muslimana i svakog socijalno ugroženog roba i nemuslimana unutar Hilafeta.

Na kraju, nakon svega iznesenog, nije teško zaključiti da službenici Islamske zajednice primaju plate -, kako iz Bejtu-l-mala, tako i iz drugih izvora finansiranja, slično onome kako su ih primali Muhammed, a.s., i ashabi u medinskom razdoblju poslanstva (622-632), te periodu vladavine hzr. Ebu Bekra (632-644) i hzr. Omera (634-644).

يوسف جافيتش

الأجر والرواتب الحكومية في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم ثم عهد أبي بكر وعمر رضي الله عنهما

تتناول هذه المقالة مسألة الإنفاق من بيت المال على الأجر والرواتب الحكومية للموظفين ابتداءً من العهد المدني للرسول صلى الله عليه وسلم (622-632) ثم عهد الخليفين أبي بكر (632-634) وعمر (634-644). وعلى ما نرى فإن المقالة مخصصة لمسألة رواتب الموظفين والأجر لغيرهم من المواطنين في الدولة الإسلامية الجديدة في الربع الأول من القرن الهجري الأول (622-644).

Jusuf Dzafic

State Salaries and Incomes in the Time of Muhammad, a. s., Hadhrat Abu Bakr and Hadhrat Umar

Summary

The author in this paper writes about the amount of salary and income of civil servants in the time of Muhammad, a. s., and the Companions from the state treasury in the Madinah period of the Prophethood (622-632), the period of the caliphate of h. Abu Bakr (632-644), and the period of the caliphate of h. Omer (634-644). Thus, the paper discusses the salaries of officials of the newly established Muslim state and the incomes of citizens in the first quarter of the first century AH (622-644).

Krvavi tragovi

7. SS dobrovoljačka brdska divizija *Prinz Eugen* - pokolji Bošnjaka u Košuticama i Orašlju 12. jula 1943. godine.

Hikmet Karčić

naučni saradnik u institutu za islamsku tradiciju bošnjaka
karcic@iitb.ba

Sažetak

U julu 1943. godine pripadnici njemačke SS divizije „Prinz Eugen“ počinili su istoga dana dva masakra na Bošnjacima u dva različita bosanskohercegovačka sela. U oba sela je ubijeno najmanje po 70 bošnjačkih civila. Njihovo stradanje rijetko se spominjalo iako su oba sela nastradala jer su pružali podršku partizanskim jedinicama. Cilj ovog rada je dati pregled i kontekst ovih pokolja te ponuditi neka nova saznanja o ovim zločinima.

Ključne riječi: Zločin, Košutice, Bošnjaci, Drugi svjetski rat

Uvod

U julu mjesecu 1943. godine, Abdulah-ef. Hadžić, penzionisani šerijatski sudija i član Ulema-medžlisa, usmeno je obavijestio članove Ulema-medžlisa da je u selu Košutice kod Rogatice počinjen pokolj bošnjačkih civila od strane njemačke vojske. Ujedno je obavijestio Ulema-medžlis da se jedna od preživjelih, Fatima Hodžić, nalazi na liječenju u bolnici u

Panorama Košutice (foto: Emrah Đozić)

Sarajevu. Ulema-medžlis je po ovom saznanju, 14. jula 1943. godine, poslao izaslanika koji je ranjenu Fatimu Hodžić saslušao te prikupio podatke o zločinu. Izaslanik je i narednog dana, 15. jula, sa Salihom Hodžićem, činovnikom Vakufskog ravnateljstva, posjetio ranjenu Fatimu Hodžić s namjerom da prikupe još podataka o zločinu.¹

Izaslanik je u zabilješci napisao: „Pronašao sam navedenu ženu na odjeljenju L-8. Kad sam htio pristupiti saslušanju iste, upozorila me je... odjeljenja, da je po nalogu Njemačkih vlasti najstrožije zabranjeno tražiti od bolesnika makar kakve bilo informacije, pa prema tome i saslušavati. O tome sam Vas odmah brzoglasom obavijestio, pa ste mi rekli da se vratim u ured bez saslušanja imenovane.“²

Kao dodatak ovom dokumentu stoji i spisak 69 imena žrtava, prepisan iz oružničke postaje Sokolac, gdje su popisana lica koja su pobijena 12. jula 1943. od strane njemačkih SS trupa. Na spisku se nalaze žrtve iz porodica Begović, Fazlić, Hadžić, Hodžić, Huseinović, Junuzović, Kavazović, Ramić, Demirović. Najmlađa žrtva bila je beba iz porodice Hodžić, stara osam sati, a najstarija Alija Fazlić rođen 1878. godine.

1 AIZBIH, UM-1-31/1943, *Uredovna bilješka*, 14. jula 1943. U dokumentu ne stoji ime izaslanika a ispod njegove rukom napisane zabilješke nije bila moguće dešifrirati potpis.

2 Ibid.

Spomen-obilježje ubijenim Bošnjacima u Košutici (foto: Emrah Đozić)

Nekoliko dokumenata pronađenih u arhivi Ulema-medžlisa otkrivaju napore rukovodstva Islamske zajednice da se zločin dokumentira. U ovom radu podsjetit ćemo na detalje pokolja u Košutici i u Orašlju. Oba su se desila istoga dana na dva različita kraja zemlje od strane pripadnika iste njemačke SS divizije.³

Pokolji 12. jula

Osamnaest godina nakon počinjenog zločina, 1961. godine, u *Glasniku* nalazimo prilog Abdurahmana Hukića koji je sa tadašnjim reisu-ulemom posjetio Košutice i prenio svjedočenje jednog od preživjelih, Hrustema Beganovića. On je tada ispričao šta se dogodilo tog jula 1943. godine:

„Bilo je to početkom jula 1943. godine. Romanija je već davno postala poprište velikih okršaja između partizanskih i fašističkih snaga. Naše je selo tih dana davalo hranu našim jedinicama, koje su se povremeno u njega svraćale. Naročito su partizanske patrole bile česte. Nekako oko pola noći između 10. i 11. jula, u selo su došle brojnije partizanske snage. Primili smo ih u kuće i obezbijedili im skroman smještaj, kako su nam to prilike dozvoljavale, jer smo već ranije bili popaljeni te smo podigli

3 Želim se zahvaliti kolegi Emrahu Đoziću, koji je uslikao selo Košutice i pronašao preživjelog svjedoka.

lagane provizorne kućice. Kad je svanulo, osjetio sam komešanje među našom vojskom. U istom momentu ugledao sam dvadesetak njemačkih vojnika kako idu prema našem selu. Ubrzo se razvila kratka borba poslije koje sam vidio leš jednog njemačkog vojnika. Ostali neprijateljski vojnici pobjegoše prema Sokocu.⁴

Dugogodišnja podrška partizanima ali i stradanje tog njemačkog vojnika bio je dovoljan razlog za odmazdu. Beganović nastavlja:

„Tog dana, 11. jula, Nijemci su iz topovskih oruđa počeli gađati selo i okolna brda. Pucnjava se smirila tek predveče. U zoru, 12. jula, neprijatelj je nastavio s pucnjavom, a sat kasnije partizani su se povukli iz sela tražeći da i mi s njima pođemo. Uvjeravali su nas da uprotivnom možemo nastradati. Mi smo, na svoju nesreću, povjerovali da tako neće biti.“⁵

Njemački vojnici ulaze u selo i narod pritvaraju u džamiju.

„Malo kasnije jedan njemački oficir naredi da se izvedu četverica seljana. Pitao ih je da li su muslimani i da li znaju napamet kur'anske odlomke. Kad su mu to neki proučili, rekao je da je to u redu, a zatim je odstranio prvu četvericu. Povjerovali smo u prvi čas da treba negdje odnijeti i ukopati dan ranije poginulog Nijemca. Još uvijek nismo ni slutili kakvo nam se zlo priprema. Međutim, na naše zaprepašćenje i užas, našu četvericu susjeda i rođaka postrojše u red i pred našim očima postrijeljaše. Tek tada shvatismo krvoločnost zakletog neprijatelja.“⁶

U nastavku navodi kako se s nekolicinom drugih uspio spasiti:

„U jednom sam momentu, sa svojim nejakim sinom, stao za vrata mekteba. Silio sam se da budem hladnokrvan i da pokušam naći izlaz. Džamija je bila potpuno opkoljena i svaki pokušaj bježanja svršio bi neuspjehom. Odjednom mi je pala na um spasonosna ideja. Vrijedjelo je pokušati. Napravili smo prolaz i počeli se neprimjetno skrivati. Nas tri-naestero smjestili smo se ispod poda i umirili, da Nijemci ne bi čuli nikakav šušanj. Tu, u tom podzemnom skrovištu, ugledao sam strašan prizor: Jedna moja susjetka držala je kaiš na vratu svoga dvomjesečnog djeteta.

4 Abdurahman Hukić, „Uz dvadesetogodišnjicu našeg narodnog ustanka i revolucije: da se ne zaboravi“, *Glasnik Vrhovnog Islamskog Starješinstva u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji*, Sarajevo, oktobar-decembar 1961, broj 10-12, p.397.

5 Ibid.

6 Ibid.

Bila je spremna da ga zadavi ako bi pokušalo da zaplače i neprijatelju otkrije naše sklonište. Nasreću, dijete nije zaplakalo...“⁷

Kroz otvor Hrustem je ispred džamije svjedočio hororu:

„Pred nama se ukazao užasan prizor: desetak-petnaest metara od džamije i harema ležali su naši poubijani susjedi: braća, očevi, sinovi a nad svim tim užasima najstravičnije je djelovao prizor mrtve majke i djeteta, koje nije imalo vremena da pusti majčinu sisu iz svojih ustašca... Nad tom gomilom mrtvih bilo je još par Nijemaca koji su ih pljačkali i provjeravali da nije neko ostao živ. Tako su ponovo dotukli Muju Begovića, jer je još davao znake života...“⁸

Dvije godine poslije u *Glasniku* je objavljen spisak žrtava pod naslovom „Jedan dokumenat o stradanju našeg nevinog naroda“⁹ - radi se o istom dokumentu koji se može naći u arhivi Ulema-medžlisa iz 1941. godine a koji je spomenut na početku ovog teksta.

Godinu dana prije pokolja, Košutice i druga sela na Sokocu bili su meta četničkih napada. Dana 2. februara 1942. godine izvršen je napad na Košutice. Jedan od svjedoka, Omer Hadžić, nekoliko dana poslije u Sarajevu je ispričao:

„Kada su odmetnici na 2. veljače 1942. godine, navalili i zapucali na selo Košuticu, narod je iz njega pobjegao glavom bez obzira. Svako je krenuo kud je mislio da će izbjeći neprijateljskom kušumu. Vidio sam kako su neprijatelji susreli mnoge grupe i vratili ih od nove i stare ceste. Ja sam s jednom svojom nevjestom krenuo oko jednog humka i sklonuo se u Lubujič-polje, gdje sam se sreo s ostalim bjeguncima, a odavde smo šumom Kratelje došli u Knežinu. Mnogi su bjegunci bili natjerani u tjesnac između Resovače i sela Vidriča, gdje je na njih otvorena užasna puščana vatra. I tu su mnogi izginuli. U Knežinu nas je došlo oko 3.000 bjegunaca, s kojima sam ostao do 6.2. i sutradan krenuo saonicama do Podromanije, a odatle u Sarajevo. U selo Košuticu pobjeglo je sve što je ostalo na životu iz sela Oškoplje, Čukojevići, Kusturića, Kalimanići, Babija, Radevići, Đindići i Plašnik, koja su odmetnici popalili i apsolutno

7 Ibid.

8 Ibid.

9 JEDAN DOKUMENAT O STRADANJU NAŠEG NEVINOG NARODA, *Glasnik Vrhovnog Islamskog Starješinstva u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji*, Broj 11-12 Sarajevo, novembar-decembar 1963.

opljačkali. Svijet koji je iz tih sela pobjegao jesu smo žene i ženska djeca. S njima je svima moglo biti najviše troje do četvero muške djece. Kod mene je bilo oko 60 bjegunaca. Pričale su mi te žene da su jedne večeri vidjele kako su jednom doveli u selo Plešnik 27 muške djece i kako ih je jedan od odmetnika onako stojeći stavljao na svoje koljeno i klaao, dok su drugi tu djecu držali za noge i ruke a izvršilac je u to vrijeme, stavivši glavu djeteta na svoju lijevu natkoljenicu, hvatao lijevom rukom dijete za bradicu, a desnom klaao. Ove su mi žene pričale još druga čuda i zulume izvršene nad našim svijetom, koje nisu od suza i grčevitog plača mogle ni ispričati.¹⁰

Prema svjedočenju preživjelog Adema Begovića, tada djeteta od 5-6 godina, tokom strijeljanja koja su se odvijala periodično van džamije, jedan njemački vojnik je ušao u džamiju i jednoj grupi civila sugerirao gestikulacijama da se sakriju ispod drvenog poda.¹¹ Ta grupa od oko dvanaest ljudi se kroz mali izgorjeli otvor u podu uspjela provući. Potom je taj vojnik stavio stolicu preko rupe kako bi sakrio otvor.

Istoga dana, na drugom kraju zemlje, vojnici iste SS divizije, na skoro identičan način, izvršili su pokolj nad 62 bošnjačka civila u Orašlju kod Rotimlje pored Stoca. Orašlje je, poput Košutice, bilo mjesto gdje su partizanske

Adem Begović, kao dječak je preživio masakar njemačkih vojnika u Košutici (foto: Emrah Đozić)

¹⁰ Arhiv Gazi Husrev-begove biblioteke u Sarajevu, Prepisi dokumenata o stradanju Muslimana u Drugom svjetskom ratu u Bosni i Hercegovini, Knjiga III, str. 83-84, navedeno u Ahmed Mehmedović, „Opet nam djecu ubijaju“, *Preporod*, Godina XXIII BROJ 14-15 / 525/526 15. AVGUST - 11. SEPTEMBAR 1992. GODINE.

¹¹ Izjavu uzeo Emrah Đozić, 3. august 2020. godine u Košutici.

jedinice mogle naći utočište u borbi protiv nacističkih, ustaških i četničkih jedinica. SS jedinica je, zajedno s lokalnim ustašama, napala Orašlje iz tri pravca: iz Kvanja, s Drteoske strane i od Domanovića.

Prema svjedočenju jednog svjedoka:

„Nijemac iz Vojvodine, koji je dobro govorio srpskohrvatski (uopće svi su ovi esesovci govorili srpskohrvatski), rekli su im ironično da će ih slikati. Emina, žena Alijina, držala je u naramku dijete od godine, a dvoje druge joj se držalo dimija. Rafal ih je sve pokosio, a Emina se složila na tlo, iako nepogođena. Kad je kuća planula i kad se više nisu vani čuli glasovi, izišla je iz kuće i vidjela samo plamenove iz kuća i teški vonj ljudskog mesa koje je gorjelo.“

U postratnom periodu je Savez boraca narodnooslobodilačkog rata u oba sela izgradio spomen-obilježja žrtvama.

Počinioci i žrtve

Jedinice 7 SS. dobrovoljačke brdska divizija „Prinz Eugen“ bile su sastavljene od etničkih Nijemaca - *Volksdeutsche*, uglavnom iz Srbije i Hrvatske.¹² Iako je u nazivu stajalo „dobrovoljačka“, ova divizija, kao i većina drugih, bila je na kraju popunjena prisilnom mobilizacijom. Pripadnici ove divizije ratovali su širom bivše Jugoslavije i bili su zloglasni po zločinima koje su počinili.¹³ Međutim, ono što je važno naglasiti jeste da su ova dva masakra, počinjena od strane njemačkih jedinica, ipak izuzetak.¹⁴ Tokom Drugog svjetskog rata, Bošnjaci su uglavnom bili žrtve četničkih i ustaških zločina. Razlog za ova dva masakra možemo naći u činjenici da su oba sela bila utočište za partizanske jedinice. Oba sela su kolektivno kažnjena zbog pomaganja partizanima. Također, bitno je napomenuti da je u oba masakra bila očigledna saradnja njemačkih i ustaških jedinica.

12 Emily Greble, *Sarajevo 1941-45: Muslims, Christians and Jews in Hitler's Europe*, Cornell University Press, str. 167

13 Pokolj sličan onom u Košutici i Orašlju pripadnici ove divizije počinili su i nad Hrvatima u selu Lug i Kuka u Duvnu u decembru 1943. godine zbog saradnje s partizanskim jedinicama.

14 Većinu zločina je ipak činila ova divizija „lokalnih Nijemaca“. Naprimjer, Ahmed Mehmedović navodi: „U ljeto 1943. godine, prethodnica njemačke divizije 'Princ Eugen' poharala je oglavačku tekiju i raznijela rukopise.“ Vidjeti: Ahmed Mehmedović, „Alimske porodice: Sikirići“, *Novi Muallim*, br. 25, 29. mart 2006.

Ustaški dokumenti spominju Košutice u kontekstu skrivanja partizanskih jedinica. U dokumentu Domobranskog zbora navodi: „Jednoj skupini od 200-300 naoružanih partizana uspjelo je probiti se preko ceste kod Košutice (4 km j.z. od Žljebova), koja je dalje produžila u s.z. smjeru i do sada nije ustanovljeno dokle je stigla i gdje se nalazi.“¹⁵ Isto se spominje u dnevnom izvještaju 369. i 373. pješačke divizije¹⁶: „Partizani, koji su se skupljali kod Kule (7 km. j. i. od Sokolca), prešli su kod Košutice (6 km. s. i. od Sokolca) cestu Sokolac - Han-Pijesak.“¹⁷ Nekoliko dana poslije u dnevnom izvještaju Domobranskog zbora od 28. juna, navodi se da „*Namjera*: Čišćenje područja sela Košutica i Kopito, pl. (8 km. s.i. od Sokolca) suradnjom njemačkih i ustaških postrojbi.“¹⁸

Pokolj u Košutici imao je značajan odjek među bošnjačkim narodom a nacističke vlasti su nastojale zataškati zločin, što je vidljivo u sprečavanju predstavnika Ulema-medžlisa da uzmu izjavu preživjele Fatime Hodžić. Ovo nije išlo u prilog nacistima jer su upravo tada nastojali pridobiti dobrovoljce za previđenu 13. SS Handžar-diviziju. A u pokolju u Košutici ubijeni su roditelji i rođaci nekih od dobrovoljaca u ovoj jedinici.

George Lepre u svojoj knjizi *Himmler's Bosnia Division* navodi pismo koje je jedan tabor-imam poslao nadređenim u kojem je naveo: „Metode koje su koristile neke naše vojne jedinice ostavile su nepovoljan dojam na čitav muslimanski svijet u Bosni. Najgori aspekt incidenta u Košutici je činjenica da su roditelji nekih muslimanskih dobrovoljaca bili među mrtvima. Jedan od njih me obavijestio o tome, nakon toga sam ga smirio i pokušao pružiti objašnjenje.“¹⁹

15 „DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 20 JUNA 1943 GOD.: O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI“, p.506.

16 Ovo su bile njemačke jedinica sačinjene od Hrvata.

17 DNEVNI IZVJEŠTAJ 369 I 373 PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 20 JUNA 1943. GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV NA TERITORIJI ISTOČNE I CENTRALNE BOSNE, u *ZBORNIK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSkih NARODA, KNJIGA 14 BORBE U BOSNI I HERCEGOVINI 1943. GOD.* Beograd, 1956, p.396.

18 DNEVNI IZVJEŠTAJ TREĆEG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 28 JUNA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV U ISTOČNOJ BOSNI, III. DOMOBRANSKI ZBOR TAJNO, Op. br. 2860/taj, u *USTAŠKO-DOMOBRANSKI DOKUMENTI – III*, p.540.

19 George Lepre, *Himmler's Bosnia Division: The Waffen-SS Handschar Division, 1943-1945*, Schiffer Military History (Schiffer Publishing Ltd.), 1997, str.45.

Lepre također navodi da je glavni krivac za pokolj u Košutici nacistički oficir Carl Juels - vojni sud ga je osudio na osam godina zatvora kao i isključenje iz SS-a. U Državnom arhivu u Hamburgu nalazi se dokumentacija o suđenju Carlu Heinrichu Juanu Juelsu za strijeljanje 40 stanovnika sela Košutice od strane 1. voda Jäger puka SS divizije „Prinz Eugen“.²⁰

Prema kratkom opisu navodi se u dokumentaciji da je SS radio u skladu s naredbom komandanta SS divizije „Prinz Eugen“, SS-Brigadführer von Overkamp, prema kojem svaki stanovnik koji pruža otpor treba biti strijeljan. Također, u izvještaju SS-a navod se da je optuženi izvršavao naredbu o borbi protiv „bandi“ i generalnu naredbu komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj. On je 3. septembra 1943. godine osuđen na osam godina zatvora za ubistvo bez predumišljaja i vojne pronevjere.²¹

Zaključak

Pokolji u Košutici i u Orašlju predstavljaju brutalne zločine nad Bošnjacima koje su počinile nacističke okupacione snage. Ovo također pokazuje kako su Bošnjaci u ruralnim mjestima pružali utočište partizanskim jedinicama te kako su stradali od svih strana tokom Drugog svjetskog rata. Namjera ovog rada, kroz prikaz ova dva pokolja, jeste pokazati surovu sudbinu dva različita bošnjačka sela na različitim krajevima naše domovine, čije su stanovništvo izmasakrirale iste njemačke SS divizije.

20 Juels, Carl Heinrich Juan, wegen der Erschießung von 40 Einwohnern des Dorfes Kosutica durch die 1. Kompanie des Jäger-Regiments der SS-Division Prinz Eugen am 12.07.1943 (Staatsanwaltschaft Hamburg 147 Js 17/65), 1943-1970 (Serie), <https://recherche.staatsarchiv.hamburg.de/ScopeQuery5.2/detail.aspx?ID=1347944>

21 Nema informacija da li je presuda izvršena.

آثار دامية للكتيبة الألمانية SS Prinz Eugen
- المجازر على بشانقة قريتي كوشوتيتسا وأوراشليا في اليوم ١٢ من العام ١٩٤٣م

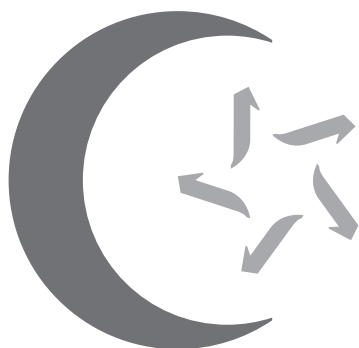
في شهر يوليو من العام ١٩٤٣م اقترف تابعو الكتيبة الألمانية SS Prinz Eugen مجزرتين على البشانقة وذلك في يوم واحد وفي قريتين بوسنيين مفصولين عن بعضهما. وقد قتل في كل واحد من القريتين ما لا يقل عن سبعين شخصا مدنيا، إلا أن هلاكهم لم يذكر إلا في أحيان نادرة قليلة، وذلك مع أن هلاك القريتين كليهما جاء كنتيجة لتعاونهما ودعمهما للقوات البارتزانية التحريرية. والغرض من هذه المقالة وصف المجزرتين والظروف التي أدت إليهما وتقديم بعض المعلومات الجديدة عنهما.

Hikmet Karcic

Bloody Traces of the 7th SS Volunteer Mountain Division "Prince Eugene": Massacres of Bosniaks in Kosutice and Orasje on July 12, 1943.

Summary

In July 1943, members of the German SS division "Prinz Eugen" committed two massacres of Bosniaks in two different villages in Bosnia-Herzegovina on the same day. At least 70 Bosniak civilians were killed in each village but their suffering was rarely mentioned, although both villages were massacred because they provided support to partisan units. This paper aims to provide an overview and context of these massacres as well as to offer some new insights into these crimes.

Službeni dio

Ustavni sud

Broj: US 11-2-14/2020

Datum: 19. muharrem 1442. god. po H.
7. septembar 2020. godine

Ustavni sud Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: Ustavni sud), u sastavu:

Prof. dr. Fikret Karčić, predsjednik
Prof. dr. Kasim Trnka, član
Prof. dr. Vedad Gurda, član
Prof. dr. Sulejman Topoljak, član i
Sabahudin Hajdarević, član (odsutan)

Na osnovu člana 72. alineja 1. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (prečišćeni tekst) i člana 27. alineja 2. Pravilnika o organizaciji i radu Ustavnog suda Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (prečišćeni tekst, „Glasnik“ br. 1-2 iz 2017. godine), na sjednici održanoj 7. septembra 2020. godine, odlučivao je u predmetu koji je pokrenut po zahtjevu prof. dr. Nusreta Isanovića, profesora na Fakultetu islamskih nauka u Sarajevu na predmetima Katedre islamske filozofije, sa stanom u Sarajevu, Ulica Hasana Kikića broj 15 (u daljnjem tekstu: podnosilac zahtjeva) protiv odluka Rijaseta Islamske zajednice u BiH (u daljnjem tekstu: Rijaset) broj 02-03-2-1475/20 od 20. marta 2020. i broj 02-03-2-1816 od 21. maja 2020. godine, nakon provedenog postupka na sjednici o vijećanju i glasanju donio je sljedeću

ODLUKU

1. Usvaja se zahtjev prof. dr. Nusreta Isanovića. Utvrđuje se da odluke Rijaseta broj 02-03-2-1475/20 od 20. marta 2020. i broj 02-03-2-1816 od 21. maja 2020. godine nisu u skladu sa Ustavom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

2. Odluku objaviti u “Glasniku Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini”.

Obrazloženje

1. Sadržaj zahtjeva 1. Podnosilac je na propisanom obrascu podnio zahtjev Ustavnom sudu uz koji je priložio 14 dokumenata¹. Traži da Ustavni sud preispita ustavnost osporenih odluka Rijasetu o odbijanju davanja saglasnosti na produženje radnog odnosa i o odbijanju prigovora na odluku Rijasetu. Smatra da su odluke donesene protivno Ustavu Islamske zajednice u BiH, i to zbog sljedećih članova:

- člana 4 – ostvarivanje prava i obaveza u ustanovama i organima Islamske zajednice,
- člana 15 – obaveza poštivanja principa zakonitosti u Islamskoj zajednici i
- člana 57. tačka 23 – o nadležnosti Rijasetu, kao i Pravilniku o organizaciji i radu Rijasetu, jer se niti jednom odredbom ne predviđa nadležnost Rijasetu da daje saglasnost na donošenje odluke o produženju radnog odnosa.

2. Smatra da su odluke protivne i članu 17. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu (koji je identičan članu 57. stav (23) Ustava) u kojem se navodi da je nadležnost Rijasetu: “...potvrđivanje izbora akademskog osoblja Fakulteta islamskih nauka i drugih visokoškolskih ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini”, a ne davanje saglasnosti na produženje radnog odnosa.

3. Donošenjem ovih odluka, kako smatra podnosilac zahtjeva, Rijaset je izašao iz granica svoje nadležnosti.

4. Osporenim odlukama Rijaset, navodi dalje podnosilac, “vrijeđa moja akademska i prava iz radnog odnosa jer je Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Statutom Univerziteta u Sarajevu precizirano kako se pro-

¹ Zahtjevu je priložio sljedeće dokumente:

Prijedlog za produženje radnog odnosa od 27. februara 2020. godine
Odluka Vijeća Fakulteta o produženju radnog odnosa
Saglasnost na odluku Vijeća Fakulteta
Zaključak Rijasetu Islamske zajednice
Odluka Rijasetu Islamske zajednice o odbijanju davanja saglasnosti na produženje radnog odnosa
Molba dekana Fakulteta reisu-l-ulemi za sastanak
Odgovor reisu-l-uleme
Prigovor Fakulteta na odluku Rijasetu
Odluka Rijasetu o odbijanju prigovora
Zahtjev za mišljenje Pravnoj službi Rektorata u Sarajevu
Mišljenje Pravne službe Rektorata Univerziteta u Sarajevu
Dostavljanje mišljenja Pravne službe Upravi za obrazovanje i Upravi za pravne i administrativne poslove
Upit o stavu Uprave za obrazovanje od 15. jula 2020. godine
Odgovor dekana Fakulteta na upit

vodi postupak produženja radnog odnosa nakon stjecanja uvjeta za starosnu penziju. Osporene odluke su u suprotnosti i sa članom 9. Ugovora o položaju i djelovanju Fakulteta islamskih nauka u sastavu Univerziteta u Sarajevu.

5. Fakultet islamskih nauka u Sarajevu, navodi podnosilac zahtjeva, 4. marta 2020. godine donio je Odluku o produženju njegovog radnog odnosa za naredne dvije akademske godine nakon stjecanja uvjeta za starosnu penziju. Odluka je 9. marta 2020. godine dostavljena Upravi za obrazovanje Rijasetu radi davanja saglasnosti iako Fakultet nije imao takvu obavezu. Rijaset je 19. marta 2020. godine donio osporenu odluku kojom se odbija davanje saglasnosti na produženje radnog odnosa.

6. Predstavnici Fakulteta su obavijestili reisul-ulemu o razlozima donošenja svoje odluke. Podnosilac navodi da je reisul-ulema sugerirao da se o ovom pitanju pribavi mišljenje Pravne službe Rektorata Univerziteta u Sarajevu. U pribavljenom mišljenju se navodi da je Fakultet postupio u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju i sa Statutom Univerziteta u Sarajevu.

7. Fakultet je uložio prigovor u kojem je priložio mišljenje Pravne službe. Rijaset je drugom osporenom odlukom odbio taj prigovor.

2. Odgovor Rijasetu

8. Ustavni sud je 27. jula 2020. godine dostavio Rijasetu zahtjev podnosioca na odgovor. Odgovor je blagovremeno dostavljen 11. augusta 2020. godine. Rijaset smatra da je zahtjev nedopušten i neosnovan i da je pri donošenju osporenih odluka postupao u okviru svoje nadležnosti koja je propisana, između ostalog, u članu 29. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu i članu 10. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu kojim je propisano da Rijaset vrši osnivačka prava nad islamskim fakultetima čiji je osnivač Islamska zajednica. To je u skladu sa članom 57. tačka 23. Ustava Islamske zajednice u kojem je propisano da Rijaset "potvrđuje izbor nastavnog osoblja Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu...".

9. Rijaset je 5. marta 2020. godine uputio svim visokoškolskim ustanovama čiji je osnivač obavezujući zaključak u kome se zahtijeva da se, kad nastavnik ispuni uvjete za penzionisanje, na to mjesto raspiše konkurs za izbor u sva zvanja kako bi se mlađim kandidatima pružila prilika da započnu akademsku karijeru.

10. Rijaset smatra da podnosilac zahtjeva sve svoje navode temelji na propisima javnog prava pri čemu zanemaruje činjenicu da je i korporativno pravo Islamske zajednice jednako važno. Smatra da je stjecanjem uvjeta za penziju prestao da važi i ugovor o radu, te da bi, u slučaju produžavanja radnog odnosa, trebalo zaključiti novi ugovor o radu koji bi se smatrao novim imenovanjem

na koji Rijaset treba da dâ saglasnost. Osim toga, podnosilac zahtjeva se nije izjasnio da li je poštivana obaveza iz člana 94. Zakona o visokom obrazovanju u kojem je propisano da je "visokoškolska ustanova/organizaciona jedinica obavezna da na nastavnom predmetu/naučnoj oblasti, uz nastavnika sa navršenih 55 godina života ima izabranog asistenta/višeg asistenta, odnosno da uz nastavnika sa navršenih 65 godina života ima izabranog docenta".

11. Rijaset je u martu 2020. godine uputio obavezujuće uputstvo svim visokoškolskim ustanovama čiji je osnivač da "za nastavničku poziciju koja bude slobodna nakon završetka 65 godina starosti predmetnog nastavnika, a koji je ispunio uvjete za penziju, raspiše po predviđenim procedurama konkurs".

12. Rijaset podsjeća da je u članu 178. Zakona o visokom obrazovanju propisano da se odredbe ovog zakona odnose i na teološke fakultete, visoke teološke škole i teološke akademije a da se posebnosti u njihovom položaju uređuju ugovorom koji zaključuje Vlada Kantona sa njihovim osnivačima. Takvim ugovorom je predviđeno da Islamska zajednica zadržava osnivačka i upravljačka prava nad Fakultetom islamskih nauka.

13. Rijaset smatra da je podnosilac zahtjeva u pogledu zaštite svojih akademskih i prava iz radnog odnosa trebalo da se obrati nadležnim državnim organima i organima Univerziteta, a ne Rijasetu. Napominje da "Rijaset nije odbio mogućnost produženja radnog odnosa, niti sklapanja novog ugovora sa podnosiocem zahtjeva, već da je samo odbio predloženu formu odluke, te naložio raspisivanje konkursa kojim neće biti onemogućeno pravo podnosioca zahtjeva da se prijavi na navedeni konkurs, kao ni pravo da bude ponovo izabran pod određenim uvjetima".

14. Rijaset predlaže, ako Ustavni sud ne odbaci zahtjev kao nedopušten, da zakaže javnu raspravu u ovom predmetu i da zahtjev odbije kao neosnovan.

3. Relevantni propisi

Ustav Islamske zajednice u BiH

Član 4.

Prava i obaveze pripadnici i članovi Islamske zajednice ostvaruju u džematu, organima i ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 15.

Djelatnosti u Islamskoj zajednici podliježu načelima zakonitosti, javnosti i odgovornosti, a rukovodne dužnosti podliježu načelima izbornosti i ograničenog trajanja.

Član 57. stav 1. tačka 23. i tačka 24.

Rijaset Islamske zajednice:

*...potvrđuje izbor nastavnog osoblja Fakulteta islamskih nauka i drugih visokoškolskih ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini,
daje saglasnost za prijem nastavnog i odgojiteljskog osoblja u odgojno-obrazovnim ustanovama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini,...*

Pravilnik o organizaciji i radu Rijaseta

Član 17. stav 1. tačka 22.

*Rijaset kao najviši izvršni organ Islamske zajednice obavlja sljedeće poslove:
potvrđuje izbor akademskog osoblja Fakulteta islamskih nauka i drugih visokoškolskih ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini,...*

Član 29. stav 2.

Sabor Islamske zajednice i Rijaset su osnivači ili upravljaju ... institutima i drugim ustanovama Islamske zajednice kao što su: islamski fakulteti, medrese, islamske gimnazije ...

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta

Član 10.

U stavu 2. člana 29. riječi: „Sabor Islamske zajednice i Rijaset su osnivači i upravljaju“ zamjenjuju se riječima „Rijaset vrši osnivačka i upravljačka prava nad...“

**Zakon o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo
(„Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 33/17)**

Član 94. stav 1. tačka 6.

Visokoškolska ustanova/organizaciona jedinica je obavezna da na nastavnom predmetu/naučnoj oblasti uz nastavnika sa navršenih 55 godina života ima izabranog asistenta/višeg asistenta, odnosno da uz nastavnika sa navršenih 65 godina života ima izabranog docenta.

Član 119. st. 6. i 7.

(6) Član akademskog osoblja može ostati u radnom odnosu na visokoškolskoj ustanovi/organizacionoj jedinici do navršenih 65 godina života odnosno do isteka studijske godine ukoliko 65 godina života navršava u toku studijske godine.

(7) *Kada postoji nastavna potreba, za akademsko osoblje sa navršениh 65 godina u akademskom zvanju redovnog profesora je moguće produžiti radni odnos najduže za dvije studijske godine pod uvjetom da je redovni profesor u posljednje tri godine objavio najmanje tri naučna rada u relevantnim naučnim bazama podataka i da je vijeće donijelo odluku o potrebi produženja radnog odnosa.*

Član 178.

(Položaj teološkog fakulteta, visoke teološke škole i teološke akademije)

(1) *Odredbe ovog zakona se odnose i na teološke fakultete, visoke teološke škole i teološke akademije, osim u onim dijelovima čija bi primjena ugrozila specifičnosti ukupne društvene funkcije ovih ustanova.*

(2) *Položaj teoloških fakulteta punopravnih članica Univerziteta uređuje se posebnim ugovorom koji zaključuju Vlada Kantona Sarajevo i osnivači teoloških fakulteta, na sporazumni prijedlog Univerziteta i teoloških fakulteta.*

Statut Univerziteta u Sarajevu

Član 229. stav (2)

(2) *Članu akademskog osoblja u zvanju redovnog profesora, kada postoji nastavna potreba, može se produžiti radni odnos najduže za dvije studijske godine, pod uvjetom:*

a) *da je u posljednje tri godine objavio najmanje tri naučna rada u relevantnim naučnim bazama podataka.*

Ugovor o položaju i djelovanju Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu u sastavu Univerziteta u Sarajevu

Član 2.

(Osnivačka prava)

Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini zadržava osnivačka i upravljačka prava nad FIN-om u skladu sa odredbama Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 5/04).

Član 9.

(Izbor u akademska zvanja)

(1) *Izbor u akademska zvanja na FIN-u vrši se u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, Statutom Univerziteta i pravilima i općim aktima FIN-a.*

(2) *Odluku o izboru u akademska zvanja donosi Senat Univerziteta na prijedlog Naučno-nastavnog vijeća FIN-a.*

- (3) *U postupku izbora člana akademskog osoblja, FIN je dužan za kandidata predloženo za izbor pribaviti odobrenje (muraselu) od strane reisul-uleme Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, a što je u skladu sa Ustavom Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.*
- (4) *Reisul-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini može, zbog razloga koji se tiču vjere i morala, a na prijedlog Naučno-nastavnog vijeća FIN-a, članu akademskog osoblja uskratiti ili opozvati odobrenje (muraselu) čime taj član akademskog osoblja gubi mogućnost daljeg učestvovanja u nastavnom procesu na FIN-u.*

4. Vijećanje i odlučivanje Ustavnog suda

5. Prihvatljivost

15. Razmatrajući pitanja prihvatljivosti Ustavni sud je usvojio sljedeća staništa:

a – *Ovlaštenje za pokretanje postupka*

U članu 13. stav (1) alineja 7. Pravilnika Ustavnog suda je propisano da pravo pokretanja postupka pred Ustavnim sudom imaju, uz ostale subjekte, „pripadnici Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini čije je ustavno pravo povrijeđeno, protiv konačnih akata organa i ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini“. Pošto su osporene odluke konačni akti Rijasetu, a podnosilac zahtjeva tvrdi da mu je povrijeđeno ustavno pravo, Ustavni sud zaključuje da se ovaj zahtjev može smatrati ispunjenim.

Rijaset, međutim, smatra da podnosilac nema aktivnu legitimaciju i da bi zahtjev trebalo odbaciti kao nedopušten. Fakultet islamskih nauka je podnio zahtjev Rijasetu za davanje saglasnosti na odluku Nastavno-naučnog vijeća, kao i prigovor na odluku Rijasetu o odbijanju davanja takve saglasnosti, pa smatra da je Fakultet stranka u postupku pred Ustavnim sudom, a ne podnosilac.

Ustavni sud podsjeća da je osporenim odlukama povrijeđeno subjektivno pravo podnosioca i da je time on stekao pravo da podnese zahtjev za ocjenu njihove saglasnosti sa Ustavom.

b – *Blagovremenost*

Osporene odluke Rijasetu donesene su 20. marta 2020. i 21. maja 2020. godine, a podnosiocu zahtjeva su dostavljene 25. marta 2020. i 28. maja 2020. godine. Protiv ovih odluka moguće je uložiti zahtjev Ustavnom sudu. Članom 14. Pravilnika Ustavnog suda je propisano: „Zahtjev se smatra blagovremenim ako

je podnesen u roku od 3 (tri) mjeseca od saznanja o donošenju akta, a najdalje do 1 (jedne) godine od njegovog donošenja.“ Zahtjev je zaprimljen u Ustavnom sudu 20. jula 2020. godine. Iz navedenog proizlazi da je ispunjen uvjet u pogledu blagovremenosti zahtjeva.

c – Nadležnost Ustavnog suda

Članom 10. druga alineja Pravilnika Ustavnog suda propisano je da je Ustavni sud nadležan da „donosi odluke kojima utvrđuje povredu ustavnosti i nalaže njihovo otklanjanje“. Pošto je Sud utvrdio da su podnosiocu povrijeđena ustavna prava iz čl. 4, 15. i 57. alineja 23. Ustava IZ, konstatira se da je ispunjen zahtjev u pogledu nadležnosti Ustavnog suda.

Rijaset, međutim, pozivajući se na član 26. Ustava,² tvrdi da podnosiocu nisu povrijeđena ustavna prava, pa ocjenjuje *ratione materiae* da Ustavni sud nema stvarnu nadležnost da odlučuje o ovom zahtjevu.

Ustavni sud podsjeća da u citiranom članu Ustava nisu iscrpljena sva prava pripadnika Islamske zajednice, nego da su ona zajamčena i u nizu drugih odredaba Ustava, pa i u ovom članu Ustava odredba da je pravo pripadnika Islamske zajednice „da koristi ustanove Islamske zajednice u izvršavanju islamskih dužnosti“ podrazumijeva dužnost da se na fakultetu traga za naučnom istinom, što je Kur’anska obaveza pripadnika Islamske zajednice.

Podnosilac zahtjeva naglašava, kako se navodi u odgovoru Rijasetu, da su mu povrijeđena akademska i prava iz radnog odnosa o čemu Ustavni sud ne može odlučivati, a „tek paušalno navodi da se ‘također (se) krše moja prava člana Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini’“. Sud se nije ni upuštao u razmatranje eventualnih povreda radnih i akademskih prava podnosioca zahtjeva, jer je to nadležnost državnih i univerzitetskih organa, te je ostao striktno na ocjeni povrede ustavnosti.

d – Kompletnost zahtjeva

Članom 12. stav (3) Pravilnika Ustavnog suda propisani su uvjeti koje zahtjev treba da ispunjava da bi se smatrao kompletnim. Sud je ocijenio da zahtjev sadrži potrebne navode i dokaze i da ispunjava kriterij kompletnosti.

2. 1. Član 26. stav 5. Ustava glasi:

Prava pripadnika Islamske zajednice su:

- da slobodno izražava svoju pripadnost islamu i izvršava islamske dužnosti,
- da se islamski odgaja i obrazuje,
- da koristi ustanove Islamske zajednice u izvršavanju islamskih dužnosti,
- da sudjeluje u zajedničkim aktivnostima u džematu,
- da se obraća organima Islamske zajednice radi zaštite svojih vjerskih prava,
- da u okvirima odgovarajućih propisa koristi imovinu Islamske zajednice.

16. Zbog navedenih razloga, Ustavni sud nije mogao prihvatiti prijedlog Rijasetu da se zahtjev odbaci kao nedopušten.

6. Odlučivanje o meritumu

17. Ustavni sud podsjeća na svoje ranije usvojene stavove (naprimjer, u Odluci broj USI-11-972020) prema kojima se pitanje svodi na odnos proklamirane autonomije univerziteta i propisa kojima se štite specifična prava Islamske zajednice. U ovom kontekstu se postavlja pitanje pozicije udruženih članica, kao i individualnih prava članova akademske zajednice, posebno u slučaju islamskih visokoškolskih ustanova i njihovih zaposlenika.

18. Islamska zajednica je Ustavom propisala sadržaj i način ostvarivanja svojih interesa prema islamskim visokoškolskim ustanovama koje ostvaruje putem Rijasetu koji:

- Priprema strategiju i pravce razvoja i rada organa i ustanova Islamske zajednice, dakle i fakulteta – član 57. tačka 2;
- Vršiti nadzor nad radom izvršnih organa i ustanova Islamske zajednice³ – tačka 6;
- Postavlja i razrješava upravne odbore obrazovnih i odgojnih ustanova Islamske zajednice – tačka 8;
- Daje saglasnost na postavljanje i razrješenje dekana i direktora obrazovnih ustanova Islamske zajednice – tačka 9;
- Odobrava planove i programe vjerskih predmeta i udžbenika obrazovnih ustanova Islamske zajednice – tačka 10;
- Izdaje rješenja o upisu u registar islamskih odgojno-obrazovnih ustanova – tačka 20;
- Potvrđuje izbor nastavnog osoblja Fakulteta islamskih nauka i drugih visokoškolskih ustanova Islamske zajednice – tačka 23;
- Daje saglasnost na prijem nastavnog i odgojiteljskog osoblja u odgojno-obrazovnim ustanovama Islamske zajednice – tačka 24.

19. Osim ovih ingerencija, Islamska zajednica je Ugovorom o položaju i djelovanju Fakulteta islamskih nauka u sastavu Univerziteta u Sarajevu osigurala pravo da „reisul-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini može, zbog razloga koji se tiču vjere i morala, a na prijedlog Naučno-nastavnog vijeća FIN-a, članu akademskog osoblja uskratiti ili opozvati odobrenje (muraselu), čime taj član akademskog osoblja gubi mogućnost daljeg učestvovanja u nastavnom procesu na FIN-u“.

3 U članu 32. stav 2. Pravilnika o ustanovama Islamske zajednice propisano je: „U vršenju nadzora nad radom osnivač ima pravo i dužnost da obustavi od izvršenja opći akt ustanove za koji smatra da nije usaglašen sa Ustavom Islamske zajednice, zakonom i drugim općim aktom višeg ranga.“

20. Zakon o visokom obrazovanju, Statut Univerziteta, pa i navedeni ugovor propisuju da se o svim akademskim, radnopravnim i drugim pitanjima odlučuje u okviru akademske zajednice i u skladu sa ovim propisima. Prema tome, o produžavanju ugovora o radu nakon navršenih 65 godina života odlučuje isključivo naučno-nastavno vijeće visokoškolske ustanove. Treba podsjetiti na to da na takvu odluku vijeća ne mogu utjecati drugi organi fakulteta i Univerziteta.

21. Zahtjev Rijasetu da se raspisuju konkursi za izbor u sva zvanja kako bi se otvorile mogućnosti za izbor i napredovanje mladih kadrova i kako bi se suzbijala raširena praksa autarhičnosti fakulteta i otvarale mogućnosti prijeko potrebne konkurencije u znanju i izvrsnosti je legitiman i društveno značajan. Također, o ovome bi trebalo da brinu fakulteti i da time potvrđuju pravi sadržaj autonomije akademske zajednice. To, međutim, podrazumijeva i reformu pravnog okvira djelovanja visokoškolskih ustanova i univerziteta.

Na osnovu izloženog Ustavni sud je ocijenio da Rijaset nije imao ustavni osnov za donošenje osporenih odluka i donio je odluku kao u dispozitivu.

Ustavni sud podsjeća na odredbe člana 73. Ustava prema kojima: „Odluke Ustavnog suda Islamske zajednice su obavezujuće za sve organe i ustanove Islamske zajednice.

Za izvršenje odluka Ustavnog suda Islamske zajednice odgovoran je Rijaset Islamske zajednice.“

**Predsjednik Ustavnog suda IZ u BiH
Prof. dr. Fikret Karčić**

Vijeće muftija

Broj: 04-1-129-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442.h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Travnik da može izvršiti transformaciju vakufske imovine označene kao k.č. broj kao k.č. broj 1622/4, u površini od 185 m², k.č. broj 1622/6 u površini od 20 m² i k.č. broj 1622/7 u površini od 9 m², upisane u ZK uložak broj 5266, KO NP Travnik, u ukupnoj površini od 1214 m² na način da iste ustupi u korist Grada Travnik uz naknadu u iznosu od 51.595,00 KM uz uslov da Konfekcija Borac svoj dio sredstava u istom iznosu uplati Medžlisu IZ Travnik na ime duga koji Konfekcija Borac ima prema Medžlisu IZ Travnik.

Obaveza plaćanja naknade u ugovoru mora biti definirana kroz klauzulu izvršenja.

S obzirom da Medžlis IZ Travnik nema adekvatne nekretnine koja bi se kupila za novčana sredstva te uzimajući u obzir Zaključak Vijeća muftija broj 03-2-28/20 od dana 17. marta 2020. godine, Vakufska direkcija će biti supotpisnik ugovora a sredstva od transformacije vakufske imovine bit će uplaćena direktno na račun Vakufske direkcije.

Nakon što Medžlis IZ Travnik nađe adekvatnu nekretninu, Vakufska direkcija će sredstva uplatiti na račun Medžlisa kako bi isti mogao kupiti adekvatnu nekretninu i uknjižiti je na istoimeni vakuf.

Za provođenje ovog zaključka obavezuju se Medžlis IZ Travnik i Vakufska direkcija.

Obavezuje se Medžlis IZ Travnik da dobijena sredstva uplati na račun Vakufske direkcije

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-130-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost na prijedlog Sporazuma o regulisanju imovinsko-pravnih odnosa između Medžlisa IZ Sarajevo, firmi „Crni vrh“ d.o.o. Sarajevo, „Top one“ d.o.o. Sarajevo i Vakufske direkcije,

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Sarajevo da može poduzeti radnje definirane Sporazumom o regulisanju imovinsko-pravnih odnosa.

Daje se saglasnost da se može izvršiti transformacija/zamjena dijela vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 64 Mahala LIV u površini od 4.300 m² za nekretninu u vlasništvu firme Top one d.o.o. označene kao k.č. broj 659/10 površine 1247 m² upisane u ZK uložak broj 10892 K.O. SP Koševo i k.č. broj 589/42, 589/43Ai k.č. broj 589/44A ukupne površine 3.809 m² upisane u ZK uložak broj 7533 KO SP Koševo kada se steknu zakonski uvjeti za transformaciju/zamjenu kako je definirano prijedlogom Sporazuma.

Zadužuje se Medžlis IZ Sarajevo da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne transformacije.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuju se Medžlis IZ Sarajevo i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-131-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost Medžlisu IZ Maglaj da može izvršiti transformaciju/zamjenu vakufske nekretnine označene kao k.č. broj 2405, u površini od 188m², upisane u ZK uložak broj 2295 KO Maglaj, Vakuf Mustajbega Uzeirovića, za dio nekretnine u vlasništvu Općine Maglaj upisane kao k.č. broj 1547/2 i 1546 KO Maglaj u površini od 165 m².

Obavezuje se Medžlis IZ Maglaj da nekretninu koja se dobija u zamjeni upiše na ime istoimenog vakufa Mustajbega Uzeirovića.

Zadužuje se Medžlis IZ Maglaj da Vakufskoj direkciji dostavi izvještaj nakon realizacije predmetne zamjene.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Maglaj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-132-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Ćeman Jakub, sin Jusufa iz Tešnja može, za potrebe džamije Miljanovci, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 136/1 zv. „Podkosnica“, njiva 5. klase ukupne površine 4069 m² upisane u pl. br. 1184 K.O. Miljanovci Donji, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džamije Miljanovci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-133-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Omerbašić Muharem, sin Seada iz Tešnja može, za potrebe ukopa umrlih muslimana džamije Miljanovci, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 54 zv. „Klijen“, njiva 5. klase ukupne površine 604 m² upisane u pl. br. 461 K.O. Miljanovci Gornji, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džamije Miljanovci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-134-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Hasanbašić Nezet, sin Rame iz Tešnja može, za potrebe ukopa umrlih muslimana džamije Trepče, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 881 zv. „Ogvanje“, groblje/mezarje ukupne površine 295 m² upisane u pl. br. 725 K.O. Trepče, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džamije Trepče.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-135-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Spahić Nurija, kći Mehmeda iz Tešnja može, za potrebe džamije Čaglići, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1524/2 zv. „Bašča“, voćnjak 4. klase ukupne površine 1038 m² upisane u pl. br. 1108 K.O. Jablanica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džamije Čaglići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-136-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kondžić Mirsad, sin Alije iz Tešnja može, za potrebe džamije Jelah Polje, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 313 zv. „Okrugline“, oranica/njiva 2. klase i oranica/njiva 1. klase ukupne površine 3306 m2 upisane u pl. br. 317 K.O. Miljanovci Donji, uz uvjet da ostane u posjedu parcele do preseljenja na ahiret. Predmetna nekretnina ima se uknjižiti na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj– Vakuf džamije Jelah Polje.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-137-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Dubošlić Zlata i Rahmanović Enisa iz Tešnja mogu, za potrebe proširenja vakufskog mezarja „Lanište“ na Krndiji vakuf Harman džamije, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoje suvlasničke dijelove u udjelu 1/2 na zemljišnoj parceli označenoj kao k.č. br. 690/5 zv. „Turkova“, groblje/mezarje ukupne površine 242 m2 upisane u pl. br. 284 K.O. Tešanj I, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf Harman džamije.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifima izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-138-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Mević Zula, kći Huseina, iz Kaloševića može, za potrebe džamije Kalošević, Medžlis IZ Tešanj, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 814/1 zv. „Rabovac“, oranica/njiva 2. klase ukupne površine 3295 m2 upisane u pl. br. 571 K.O. Kalošević, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Tešanj – Vakuf džamije Kalošević.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Tešanj i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-139-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Čomor Vejsil, sin Ahmeta iz Konjica može, za potrebe džamije u džematu Lukomir, Medžlis IZ Konjic, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 268 zv. „Pogled“, pašnjak 5. klase ukupne površine 626 m2 upisane u zk. ul. br. 18 K.O. Lukomir, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Konjic – Vakuf džamije u džematu Lukomir.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Konjic i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-140-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kurić Almira, kći Azemine iz Novog Grada može, za potrebe džemata Grad-Vidorija, Medžlis IZ Bosanski Novi, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 1762 zv. „Strana“, njiva 5. klase ukupne površine 1105 m2 upisane u pl. br. 2933 K.O. Novi Grad 1, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bosanski Novi – Vakuf džemata Grad - Vidorija.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Bosanski Novi i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-141-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Junuzović Ševalija, sin Muje iz Srebrenika može, za potrebe proširenja harema džamije i mezarja uz harem džamije u džematu Zahirovići, Medžlis IZ Srebrenik, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 376/3 zv. „Bašča“, voćnjak 2. klase ukupne površine 213 m² upisane u pl. br. 82 K.O. Zahirovići, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Srebrenik– Vakuf džemata Zahirovići.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Srebrenik i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-142-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Muminović Izet, sin Šaćira iz Goražda može, za potrebe džemata Kopači, Medžlis IZ Goražde, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2180 zv. „Krčevina“, njiva 7. klase ukupne površine 1319 m² upisane u pl. br. 234/2 K.O. Hladila, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Goražde – Vakuf džemata Kopači.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Goražde i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-144-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se naknadna saglasnost da Suljić Fuad, sin Osmana iz Sarajeva može, za potrebe izgradnje spomen obilježja u naselju Mihaljevići džemat Bratunac, Medžlis IZ Bratunac, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 147/13 zv. „Repače“, njiva 2. klase ukupne površine 81 m² upisane pl. br. 2530 K.O. Bratunac, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bratunac – Vakuf džemata Bratunac.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Bratunac i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-145-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Selimović Hasreta, kći Jusufa iz Njuha može, za potrebe mezarja u mjestu Njuhe, Medžlis IZ Ustikolina, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 2009/2 zv. „Njiva“, oranica/njiva 4. klase ukupne površine 186m² upisane u pl. br. 325 K.O. Njuhe, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Ustikolina – Vakuf Medžlisa IZ Ustikolina.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Ustikolina i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-146-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Muminović Safet, sin Šerifa iz Goražda može, za potrebe džemata Kopači, Medžlis IZ Goražde, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2163 zv. „Brežje“, njiva 7. klase ukupne površine 990 m², k.č. br. 2167 zv. „Brežje“, livada 6. klase ukupne površine 325 m² i k.č. br. 2179 zv. „Breza“, njiva 7. klase ukupne površine 1629 m² upisanih u pl. br. 429/o K.O. Hladila, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Goražde – Vakuf džemata Kopači.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Goražde i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-147-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Ridžal Hajra, kći Saliha iz Žepča može, za potrebe mezarja džemata Lug-Vrbica, Medžlis IZ Zavidovići, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 261/5 zv. „Selišće“, voćnjak 3. klase ukupne površine 2298 m² upisane u pl. br. 118 K.O. Vrbica, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Zavidovići – Vakuf džemata Lug -Vrbica.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Zavidovići i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-148-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Fejzić Mirsad, sin Avde iz Sarajeva može, za potrebe Medžlisa IZ Višegrad, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 633 zv. „Kuta“, njiva 3. klase ukupne površine 520 m² upisane u pl. br. 325 K.O. Njuhe, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Višegrad – Vakuf Medžlisa IZ Višegrad.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Višegrad i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-149-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Pezić Muhamed, sin Rame iz Kalesije može, za potrebe džemata Miljanovci, Medžlis IZ Kalesija, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 1553/2 zv. „Podkojnica“, prilazni put ukupne površine 180 m², k.č. br. 1558 zv. „Podkojnica“, kuća i zgrada površine 64 m², dvorište površine 500 m² i oranica/njiva 6. klase površine 290 m² i k.č. br. 1559/1 zv. „Podkojnica“, oranica/njiva 6. klase ukupne površine 876 m², upisane u pl. br. 596 K.O. Miljanovac, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Kalesija – Vakuf džemata Miljanovci.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Kalesija i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-150-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Kozić Junuz, sin Adema iz Konjica može, za potrebe džemata Jasenik, Medžlis IZ Konjic, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 2388 zv. „Vino“, pašnjak 4. klase ukupne površine 1793m² i k.č.

br. 2387, zv. „Vino“, šuma 4. klase ukupne površine 3143 m² upisane u zk. ul. br.138 K.O. Bare, uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Konjic – Vakuf džemata Jasenik.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Konjic i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-151-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Osmić Zekerijah, sin Mevludina iz Brčkog može, za potrebe Medžlisa IZ Brčko, uvakufiti svoju zemljišnu parcelu označenu kao k.č. br. 34/3 zv. „Zaimovac“, njiva 6. klase ukupne površine 3,145 m² upisane u zk.ul. br. 251 K.O. Lukavac uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Brčko – Vakuf Medžlisa IZ Brčko.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifu izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Brčko i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 04-1-152-2/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je na svojoj dvadeset šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442. h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, na prijedlog Vakufske direkcije, donijelo sljedeći

ZAKLJUČAK

Daje se saglasnost da Junuzović Sadeta, kći Islama, iz Bijeljine može, pred dušu rahmetli oca Islam Junuzovića i majke Muška Selimović, za potrebe Medžlisa IZ Bijeljina, uvakufiti svoje zemljišne parcele označene kao k.č. br. 4301/4 zv. „Kaltinovića“, nekategorisani put ukupne površine 40 m² i njiva 4. klase ukupne površine 960 m² upisane u zk.ul. br. 5297 K.O. Bijeljina 1 uz uvjet da se predmetna nekretnina uknjiži na ime: Islamska zajednica u BiH - Medžlis Islamske zajednice Bijeljina– Vakuf Medžlisa IZ Bijeljina.

Nakon dobivene saglasnosti Vijeća muftija za predmetno uvakufljenje i provedbe pravnih radnji u zemljišnim knjigama i katastarskom operatu, Vakufska direkcija će vakifi izdati vakufnamu.

Za provođenje ovoga zaključka zadužuje se Medžlis IZ Bijeljina i Vakufska direkcija Sarajevo.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-2-157/20

Datum: 1. safer 1442. h. g.

18. septembar 2020. godine

Na osnovu člana 10. i člana 33. Poslovnika o radu Vijeća muftija, Vijeće muftija Islamske zajednice u BiH je na svojoj dvadeset i šestoj redovnoj sjednici održanoj u Banja Luci dana 1. safera 1442.h.g., odnosno 18. septembra 2020. godine, razmatrajući prijedlog muftije Hadis-ef. Pašalića donijelo je sljedeći

ZAKLJUČAK

Zaključci Vijeća muftija o uvakufljenju i transformaciji vakufske imovine objavljuivat će se u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Aktivnosti Rijaseta

Broj: 02-08-2-1174-5/20

Datum: 07. zu-l-hidže 1441. h.g.

28. juli 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 25. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. zu-l-hidžeta 1441. h.g., odnosno 28. jula 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset daje odobrenje za korištenje udžbenika Tefsira za četvrti razred medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini autora muftije dr. Ahmed-ef. Adilovića.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-2560-2/20

Datum: 07. zu-l-hidže 1441. h.g.

28. juli 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 25. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. zu-l-hidžeta 1441. h.g., odnosno 28. jula 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

Formira se Komisija za ocjenu podesnosti sadržaja za distribuciju i promociju u prostorima i objektima Islamske zajednice, u sljedećem sastavu:

Dr. Enes Ljevaković, zamjenik reisu-l-uleme, predsjednik,

Dr. Nedžad Grabus, član,

Dr. Adnan Silajdžić, član,

Dr. Džemal Latić, član,

Dr. Muharem Štulanović, član,

Dr. Zuhdija Adilović, član,

Dr. Ekrem Tucaković, član.

Član 2.

Komisija radi prema odredbama Pravilnika o distribuciji i promociji printanih i drugih izdanja u prostorima i objektima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

Komisija radi od najmanje tri člana po svakom zaprimljenom predmetu.

Član 4.

Implementirajući član 9. Pravilnika o distribuciji i promociji printanih i drugih izdanja u prostorima i objektima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, kojim se predviđa taksa kao naknada koju uplaćuje izdavač ili distributer za rad Komisije, određuje se taksa po sljedećim kategorijama:

Prva kategorija su posebna izdanja, autorska ili umjetnička djela za koja Komisija u pravilu traži mišljenje nadležnih organa i ustanova (instituta, fakulteta, akademija, drugih komisija i slično). Iznos takse za ovu kategoriju izdanja je 800,00 KM.

Druga kategorija su autorska izdanja ili prijevodi koji sadrže preko 300 stranica teksta. Iznos takse za ovu kategoriju je 600,00 KM.

Treća kategorija su izdanja koja sadrže od 200 do 300 stranica teksta. Iznos takse za ova izdanja je 500,00 KM.

Četvrta kategorija su izdanja koja sadrže od 100 do 200 stranica teksta. Iznos takse za ova izdanja je 400,00 KM.

Peta kategorija su izdanja do 100 stranica teksta. Iznos takse za ova izdanja je 300,00 KM.

Član 5.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-1-3105-2/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 34. stav 3. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, a u skladu sa odredbom člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftijstva zeničkog i Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU

o formiranju džemata Orašje-Čaire

Član 1.

Ovom Odlukom formira se džemat Orašje-Čaire u Medžlisu Islamske zajednice Doboju, koji nastaje spajanjem džemata Orašje i džemata Čaire.

Član 2.

Džemat Orašje-Čaire obuhvata granice dosadašnjeg džemata Orašje i džemata Čaire.

Član 3.

Danom stupanja na snagu ove Odluke džemat Orašje i džemat Čaire prestaju da funkcioniraju kao samostalne organizacione jedinice, te u skladu s tim mandat džematskih odbora ovih džemata prestaje.

Medžlis IZ Doboju će u skladu sa ovom odlukom u saradnji sa nadležnim izbornim organima Islamske zajednice provesti izbore i imenovati džematski odbor džemata Orašje-Čaire, te provesti druge aktivnosti neophodne za implementaciju ove odluke.

Član 4.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3257-2/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Formira se Savjet za monitoring nastavnog i odgojnog rada u medresama koji sačinjavaju sljedeći profesori po predmetima i oblastima:

1. prof. dr. Mejra Softić, Arapski jezik,
2. prof. dr. Dina Sijamhodžić-Nadarević, odgojni rad,
3. dr. Mensur Malkić, Kiraet,
4. dr. Rifet Šahinović, Akaid,
5. doc. dr. Senad Ćeman, Fikh,
6. prof. dr. Kenan Musić, Hadis,
7. prof. dr. Almir Fatić, Tefsir,
8. prof. Halim Husić, Povijest islama,
9. mr. Dževad Pleh, Ahlak,
10. Seid Eminović, koordinator Savjeta.

II

Savjet se formira za period od dvije školske godine.

III

Zadužuje se Uprava za obrazovanje i nauku da organizira i podrži rad Savjeta.

IV

Odluka stupa na snagu danom donošenja

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-1-3105-5/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 34. stav 3. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, a u skladu sa odredbom člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftijstva zeničkog i Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU o formiranju džemata Plane-Alibegovci

Član 1.

Ovom Odlukom formira se džemat Plane-Alibegovci u Medžlisu Islamske zajednice Doboj, koji nastaje spajanjem džemata Plane i džemata Alibegovci.

Član 2.

Džemat Plane-Alibegovci obuhvata granice dosadašnjeg džemata Plane i džemata Alibegovci.

Član 3.

Danom stupanja na snagu ove Odluke džemat Plane i džemat Alibegovci prestaju da funkcioniraju kao samostalne organizacione jedinice, te u skladu s tim mandat džematskih odbora ovih džemata prestaje.

Medžlis IZ Doboj će u skladu sa ovom odlukom u saradnji sa nadležnim izbornim organima Islamske zajednice provesti izbore i imenovati džematski odbor džemata Plane-Alibegovci, te provesti druge aktivnosti neophodne za implementaciju ove odluke.

Član 4.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-1-3105-4/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.
03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 34. stav 3. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, a u skladu sa odredbom člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftijstva zeničkog i Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeći:

O D L U K U o formiranju džemata Sjenina Rijeka-Bešići

Član 1.

Ovom Odlukom formira se džemat Sjenina Rijeka-Bešići u Medžlisu Islamske zajednice Doboj, koji nastaje spajanjem džemata Sjenina Rijeka i džemata Bešići.

Član 2.

Džemat Sjenina Rijeka-Bešići obuhvata granice dosadašnjeg džemata Sjenina Rijeka i džemata Bešići.

Član 3.

Danom stupanja na snagu ove Odluke džemat Sjenina Rijeka i džemat Bešići prestaju da funkcioniraju kao samostalne organizacione jedinice, te u skladu s tim mandat džematskih odbora ovih džemata prestaje.

Medžlis IZ Doboj će u skladu sa ovom odlukom u saradnji sa nadležnim izbornim organima Islamske zajednice provesti izbore i imenovati džematski odbor džemata Sjenina Rijeka-Bešići, te provesti druge aktivnosti neophodne za implementaciju ove odluke.

Član 4.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-1-3105-3/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 34. stav 3. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini - prečišćeni tekst, a u skladu sa odredbom člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftijstva zeničkog i Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU **o formiranju džemata Svjetliča-Suho Polje**

Član 1.

Ovom Odlukom formira se džemat Svjetliča-Suho Polje u Medžlisu Islamske zajednice Doboj, koji nastaje spajanjem džemata Svjetliča i džemata Suho Polje.

Član 2.

Džemat Svjetliča-Suho Polje obuhvata granice dosadašnjeg džemata Svjetliča i džemata Suho Polje.

Član 3.

Danom stupanja na snagu ove Odluke džemat Svjetliča i džemat Suho Polje prestaju da funkcioniraju kao samostalne organizacione jedinice, te u skladu s tim mandat džematskih odbora ovih džemata prestaje.

Medžlis IZ Doboj će u skladu sa ovom odlukom u saradnji sa nadležnim izbornim organima Islamske zajednice provesti izbore i imenovati džematski odbor džemata Svjetliča-Suho Polje, te provesti druge aktivnosti neophodne za implementaciju ove odluke.

Član 4.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-848-3/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

Imenuje se Upravni odbor Centra za dijalog – Vesatijja u sljedećem sastavu:

Dr. Mustafa Cerić, predsjednik,

Mutlak R. Al-Qarawi, potpredsjednik,

Dr. Ismet Bušatlić, član,

Dr. Mustafa Prljača, član,

Dr. Amrudin Hajrić, član,

Ismet Veladžić, član,

Dr. Senaid Zajimović, član.

Član 2.

Upravni odbor iz člana 1. ove Odluke imenuje se na mandat od četiri godine.

Član 3.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3258-3/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, a u skladu s članom 77. Pravila medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeći:

PROTOKOL
o postupanju u medresama u kriznim situacijama
prouzrokovanim koronavirusom

(Organizacija i realizacija nastave, odgojnog rada i boravka učenika u medresama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u vrijeme pojave i širenja koronavirusa - COVID-19)

Član 1.

(Opće odredbe)

(1) Ovim Protokolom uređuje se organizacija i realizacija odgojno-obrazovnog rada u školi i učeničkom domu u medresama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini: Gazi Husrev-begovoj medresi, Behram-begovoj medresi, Elči Ibrahim-pašinoj medresi, Medresi „Reis Džemaludin-ef. Čaušević“, Karadoz-begovoj medresi, Medresi „Osman-ef. Redžović“, Medresi „Reis Ibrahim-ef. Maglajlić“ i Medresi „Gazi Isa-beg“ u Novom Pazaru.

(2) Protokol se uspostavlja u svrhu optimalne organizacije i realizacije odgojno-obrazovnog procesa u medresama i prevencije i kontrolisanja infekcije SARS-COV-2 virusom radnika i učenika medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

(3) Odluke, naredbe, uputstva, smjernice i drugi akti koje donose organi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini i nadležni entitetski/kantonalni organi u vezi sa infekcijom koronavirusom obavezujući su i za medrese.

Član 2.

(Sadržaj Protokola)

Protokol sadrži:

- a. Upute za formiranje tima
- b. Organizacija rada u medresi,
- c. Pripreme za početak školske/nastavne godine,
- d. Preporuke za realizaciju nastave i odgojnog rada,
- e. Ulazak u objekte medrese,
- f. Mjerenje temperature i praćenje pojave simptoma kod zaposlenika i učenika,
- g. Higijena ruku i fizička distanca,
- h. Provjetravanje, čišćenje i dezinfekcija prostora,
- i. Dezbarijere,
- j. Rad i boravak u zajedničkim prostorijama,
- k. Rad zajedničkih prostorija,
- l. Uputa za učenike,
- m. Pojačana lična higijena učenika,

- n. Održavanje distance,
- o. Izvještavanje i komunikacija sa radnicima,
- p. Dodatne smjernice za postupanje,
- q. Donošenje specifičnih protokola i mjera u medresama, i
- r. Testiranje.

Član 3. **(Formiranje tima)**

(1) Školski/upravni odbor medrese imenuje tim koji je zadužen i odgovoran za praćenje i realizaciju Protokola o postupanju škole u kriznim situacijama.

(2) Tim se sastoji od pet osoba koje se imenuju iz reda menadžmenta i radnika medrese.

(3) Sve medrese obavezne su formirati tim za prevenciju i postupanje u kriznim situacijama u vezi sa pojavom i širenjem koronavirusa (COVID-19).

(4) Preporučuje se da sve medrese odrede, i po potrebi angažuju stručnog konsultanta, doktora medicine specijalistu za infektivne bolesti.

Član 4. **(Organizacija rada u medresi)**

(1) Medrese su obavezne da organiziraju odgojno-obrazovni proces, rad radnika i boravak učenika u školi i učeničkom domu u skladu sa aktuelnim epidemiološkim stanjem i preporukama nadležnih organa.

(2) Preporučuje se rad u manjim grupama, sa skraćenim trajanjem časova i vremena realizacije odgojnih sadržaja, u smjenama, kombinovano ili online, ovisno o epidemiološkoj situaciji, odlukama nadležnih organa i organa medrese.

(3) U slučaju pojave COVID-19 kod učenika ili radnika medrese organizacija rada se prilagođava epidemiološkoj situaciji shodno uputama epidemiologa i nadležnih organa i ustanova.

Član 5. **(Pripreme za početak školske/nastavne godine)**

Prije početka odgojno-obrazovnog rada u medresama neophodno je:

- a. Izvršiti čišćenje i dezinfekciju svih objekata, površina i predmeta u kompleksu medrese.
- b. Obezbijediti dostatnu količinu adekvatne zaštitne opreme, sredstava za čišćenje i dezinfekciju.
- c. Postaviti dezinfekcijske barijere (gazišta za obuću) na svim ulazima u objekat.

- d. Osigurati ulazak što manjeg broja osoba u ustanovu.
- e. Prilikom dolaska/odlaska učenika uspostaviti proceduru kontrolisanog ulaska/izlaska kako se ne bi stvarala gužva i kako bi se obezbijedila preporučena fizička distanca od najmanje 1,5 metra.
- f. Organizovati prihvrat učenika na ulazu u unaprijed dogovorenim intervalima, u skladu sa mogućnostima.
- g. Edukovati radnike u školama o obavezi praćenja sopstvenog zdravstvenog stanja i zdravstvenog stanja učenika, kao i pridržavanja i provođenja postupaka, u skladu sa preporukama vezanim za prevenciju pojave i širenja bolesti COVID-19.
- h. Edukovati i/li obavijestiti roditelje o važnosti ostajanja kod kuće učenika sa simptomima bolesti – respiratorne, crijevne infekcije, povišena tjelesna temperatura i sl. ili sa sumnjom na početak bolesti (malaksalost, kašalj, gubitak čula mirisa i okusa i sl.)

Član 6.

(Preporuke za realizaciju nastave i odgojnog rada)

- (1) Opće preporuke za realizaciju nastave i odgojnog rada:
 - a. Prijem za učenike prvih razreda medresa organizirati će se 1. septembra 2020. godine, po odjeljenjima, u amfiteatrima, fiskulturnim salama, u dvorištu ili holu škole, a prema planu prijema, koji će pripremiti svaka medresa, uz poštivanje aktuelnih epidemioloških mjera. Preporučuje se školama da prijem učenika organizuju tako da svako odjeljenje ima poseban termin prijema.
 - b. Preporučuje se izvođenje nastava i odgojnih aktivnosti za učenike u grupama od maksimalno 15 učenika, uz trajanje časa i aktivnosti od 30 minuta, sa odmorima od 5 minuta i bez velikog odmora.
 - c. Nastava i odgojni rad realiziraju se uz obavezno poštovanje aktuelnih epidemioloških mjera.
 - d. Radnici međusobno trebaju poštovati fizičku distancu od najmanje 1,5 metra, a navedeni fizički razmak preporučljivo je održavati kada je god moguće između radnika i učenika.
 - e. Nastavnici trebaju učenike konstantno podsticati na redovno i pravilno pranje ruku. Učenici peru ruke prije ulaska u učionice, prije i nakon jela, prije i nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon kašljanja, kihanja, čišćenja nosa, kao i uvijek kada ruke izgledaju prljavo.
 - f. Pokušati osigurati i stalno poticati u što većoj mjeri fizički razmak između učenika.
 - g. Izbjegavati fizički kontakt (bliski kontakt) između učenika različitih grupa/odjeljenja.

- h. Provoditi edukativne aktivnosti sa učenicima, a sa ciljem njihovog lakšeg usvajanja i razumijevanja pravila postupanja.
- (2) Na vidnim mjestima postaviti edukativne postere sa preporukama o preventivnim aktivnostima.

Član 7.

(Ulazak u objekte medrese)

- (1) Ulaz u objekte medrese nije dozvoljen nenajavljenim licima u toku trajanja opasnosti od širenja koronavirusa.
- (2) Ulazak roditelja/staratelja u školu potrebno je svesti na minimum.
- (3) Roditelji/staratelji učenike dovode i odvođe na način da, ako je ikako moguće, ne ulaze u ustanovu, već dolaze do ulaza pri čemu poštuju fizičku distancu od najmanje 1,5 metra u odnosu na druge roditelje/staratelje, radnike i učenike.
- (4) Na ulazu u prostore škole i internata postaviti dozatore s dezinficijansom za dezinfekciju ruku (posebno na ulazu u muški i ženski internat, školsku zgradu, toaletima, ulazu u školski restoran).
- (5) Ulaz je dozvoljen dostavi za potrebe škole, serviserima i ostalim službama čije usluge su neodgodive, uz obaveznu dezinfekciju ruku i nošenje zaštitne maske i zamjenske obuće.
- (6) Ulaz je dozvoljen uz navedene mjere roditeljima i najavljenim gostima.
- (7) Ukoliko učenik ima povišenu tjelesnu temperaturu i/ili neki od simptoma respiratorne i crijevne infekcije, ili roditelj posumnja na početak bolesti (malaksalost, kašalj, gubitak čula mirisa i okusa i sl.) ne dovoditi ga u školu, već konsultovati nadležnog ljekara.
- (8) Svi radnici i učenici dužni su u zatvorenom prostoru i zajedničkim prostorijama nositi zaštitne maske.
- (9) Učenici nisu obavezni nositi masku tokom boravaka u sobi u učeničkom domu.

Član 8.

(Mjerenje temperature i praćenje pojave simptoma kod radnika i učenika)

- (1) Radnicima se beskontaktnim toplomjerom mjeri tjelesna temperatura i utvrđuje imaju li respiratornih simptoma svakodnevno kod dolaska na posao.
- (2) Kod osobe s povišenom temperaturom (37,2°C i veća) mjeri se temperatura i standardnim toplomjerom pod pazuhom, te se zaključak donosi na temelju rezultata mjerenja temperature pod pazuhom.
- (3) U slučaju povišene tjelesne temperature ili bilo kog respiratornog simptoma, isti se vraćaju kući i javljaju izabranom ljekaru porodične medicine.
- (4) Radniku koji ima povišenu temperaturu nije dozvoljeno raditi.

(5) Svaki put dezinfikovati termometar koji se koristi za aksilarno mjerenje temperature.

(6) Temperaturu mjeri portir ili drugo lice zaduženo za mjerenje i evidentiranje temperature i respiratornih simptoma kod radnika i posjetilaca medresa.

(7) Evidenciju o vrijednostima izmjerene tjelesne temperature i eventualnom postojanju respiratornih simptoma upisuje se u zasebnu evidencijsku knjigu.

(8) Svaki zaposlenik koji tokom radnog vremena posumnja ili utvrdi da ima povišenu temperaturu ili bilo kakve respiratorne ili druge simptome bolesti obavezno ih mora prijaviti menadžmentu koji je obavezan udaljiti radnika sa radnog mjesta i uputiti ga da se javi nadležnom ljekaru porodične medicine.

(9) U slučaju sumnje na kontakt sa zaraženim ili oboljelim od COVID-19, radnik se telefonom odmah mora javiti nadležnom epidemiologu ili u COVID ambulantu na pripadajućoj općini te nadležnom ljekaru porodične medicine.

(10) U slučaju saznanja za mogućeg prenositelja/mogući izvor infekcije svaki radnik dužan je odmah obavijestiti menadžment medrese.

Član 9.

(Higijena ruku i fizička distanca)

(1) Sve osobe koje ulaze u objekte medrese (radnik, učenik, dostavljač, ili bilo koja druga osoba kojoj je dozvoljen ulazak) dužne su dezinficirati ruke sredstvom za dezinfekciju odmah po ulasku i mora im se izmjeriti tjelesna temperatura na isti način kao i zaposlenicima.

(2) Za poštivanje te mjere odgovorna je osoba zadužena na ulazu u školski prostor koja je u slučaju nepoštivanja dužna zabraniti ulaz i obavijestiti o tome neposredno nadređenog.

(3) Svi radnici, učenici i posjetioci moraju se pridržavati mjera fizičke udaljenosti i ukoliko borave u zajedničkim prostorijama moraju poštovati mjeru razmaka od 2 metra.

Član 10.

(Provjetravanje, čišćenje i dezinfekcija prostora)

(1) Zajedničke prostore obavezno je provjetravati najmanje dva puta dnevno po pola sata, uz nadzor ulaznih vrata, kako bi se spriječio nekontrolisani ulazak u objekte medrese.

(2) Prije dolaska učenika obavezno je prozračiti prostorije u trajanju od pola sata. Istu proceduru ponoviti i nakon odlaska učenika.

(3) Sobe u internatu također se trebaju redovno provjetravati dva puta dnevno u trajanju od minimalno pola sata u skladu s vremenskim prilikama.

(4) Za provjetravanje prostorija odgovorne su dežurne osobe (dežurni profesori, odgajatelji, učenici i portiri).

(5) Obavezno je očistiti i dezinfikovati sve površine i predmete koje upotrebljava više osoba nakon odlaska učenika iz škole, a posebno: kvake na vratima, prozorima, radne površine, slavine u toaletima i kuhinjama, ručke vodokotlića, ručke ormarića, daljinske upravljače, prekidače za struju, zvona na vratima, stolove, stolice, i slično.

(6) Sve dodirne površine neophodno je dezinfikovati na kraju svake smjene i čistiti ih više puta u toku dana po potrebi.

(7) Svakodnevne procedure čišćenja i dezinfekcije odnose se i na objekte i predmete koji se nalaze i upotrebljavaju u dvorištu.

(8) Svakodnevno se vrši dezinfekcija tehničke opreme i nastavnih pomagala, posebno onih koje se prenose i koriste u različitim prostorijama.

(9) Redovno se vrši dezinfekcija kupaonica i toaleta.

(10) Pribor i sredstva za čišćenje i dezinfekciju moraju se držati van domašaja učenika i ne smiju se primjenjivati u neposrednoj blizini učenika, kako bi se izbjeglo udisanje eventualnih isparenja.

(11) Čišćenje se provodi u vrijeme kada su učenici odsutni iz učionica/učeničkog doma.

(12) Za provedbu ovih mjere zaduženi su higijeničari u smjeni koji vrše evidenciju čišćenja, uz potpis i naznaku vremena u svesci/listi za evidenciju.

Član 11. (Dezbarijere)

(1) Pred ulaze u sve zgrade kompleksa medrese postavljaju se dezinfekcijske barijere (dezbarijere). Dezbarijere su posebno pripremljene površine (posude, spužve i sl.) preko kojih moraju proći osobe prije ulaska u ustanovu s ciljem sprječavanja unosa mikroorganizama u unutarnji prostor.

(2) Dezbarijere moraju biti postavljene tako da se ne mogu zaobići ili preskočiti, a debljine najmanje 6 cm do 8 cm. Kao dezbarijere za dezinfekciju obuće ljudi najbolje je postaviti sintetske spužve prelivene otopinom dezinficijensa.

(3) Dezinficijensi koji se koriste za dezbarijeru trebaju biti agresivniji, pa su prikladne hlorne otopine jače koncentracije npr. 0,5 % Nahipoklorita (izbjeljivač koji se može naći u domaćinstvu razrijeđen 1:10).

(4) Dezbarijeru svakih 3 sata prati i ponovo natapati s dezinfekcijskom otopinom ili u skladu sa dinamikom ulazaka unutar školskog prostora. Ako dezbarijere nisu smještene ispod natkrivenog prostora, nakon svake kiše moraju se prelići novom količinom otopine.

(5) Za održavanje dezbarijera zaduženi su higijeničari.

Član 12.

(Rad i boravak u zajedničkim prostorijama - učionica, čitaonica, restoran, mesdžid i slično)

(1) Svi radnici i učenici dužni su se pridržavati mjera fizičke distance tokom boravka u učionici, mesdžidu, čitaonici, restoranu i drugim zajedničkim prostorima namijenjenim za kolektivno korištenje.

(2) U prostorijama zajedničkog korištenja mora se držati razmak od 2 metra.

(3) Korisnici su dužni dezinficirati ruke prije svakog obroka tako što će ruke prati sapunom prije ulaska u restoran (u školskom restoranu je potrebno osigurati poštivanje fizičke distance tokom obroka).

(4) Osobe koje rade na pripremi i distribuciji hrane moraju nositi maske i rukavice i sprovesti mjere pojačane lične higijene, posebno učestalog pranja ruku i mjere pojačane opšte higijene.

(5) Masku su obavezni nositi svi koji se kreću u zajedničkim zatvorenim prostorijama: u učionici, kabinetu, mesdžidu/džamiji, biblioteci, restoranu (prije početka uzimanja obroka) hodnicima i sličnim prostorijama.

(6) U džamiji se može obavljati zajednički namaz uz striktno pridržavanje propisanih mjera organa Islamske zajednice koje se odnose na džamijske prostore.

(7) U biblioteku može ulaziti samo po jedan učenik radi zaduživanja/razduživanja bibliotečkih jedinica.

(8) U svim prostorijama namijenjenim za kolektivno korištenje bit će vidljivo istaknuti posteri sa informacijama o načinu ponašanja i mjerama koje je potrebno poštivati tokom boravaka u istim.

(9) Medrese mogu dodatno reducirati izlazak i boravak učenika u gradu, u skladu sa aktuelnim stanjem.

Član 13.

(Upute za učenike)

(1) Prilikom dolaska učenika u medresu i smještaja u internat, svaki učenik će ispuniti obrazac (izjavu) u kojoj se navodi da je osoba zdrava, bez simptoma, da nije u samoizolaciji i da nije imala kontakt koji može biti rizičan, da niko u užoj porodici nije zahvaćen nekim simptomima koji bi mogli ukazivati na COVID-19.

(2) Ako učenik posumnja ili utvrdi da ima povišenu temperaturu ili bilo kakve respiratorne ili druge simptome bolesti, obavezno ih mora prijaviti dežurnom profesoru i razredniku.

(3) Dežurni profesor uputit će učenika u školsku prostoriju za izolaciju te obavijestiti dežurnog ljekara.

(4) Kada se utvrde simptomi COVID-19 učenik se odmah stavlja u školsku prostoriju za izolaciju.

(5) U prostoriji za izolaciju učenik boravi najduže do dolaska roditelja/staratelja koji ga preuzima, odvodi kući i brine se o njegovom liječenju.

(6) Medresa će obezbijediti jednu prostoriju za potrebe izolacije učenika do dolaska zdravstvenih radnika koji će utvrditi, poduzeti i preporučiti neophodne aktivnosti za liječenje učenika i prevenciju širenja koronavirusa.

Član 14.

(Pojačana lična higijena učenika)

Neohodno je uspostaviti i poticati pojačane mjere lične higijene i izgrađivanja higijenskih navika učenika, a posebno:

- a. Izbjegavati dodirivanje usta, nosa, očiju i lica,
- b. Redovno i pravilno prati ruke prije ulaska u školski prostor i prostor internata, prije i nakon pripreme hrane, prije jela, nakon korištenja toaleta, nakon dolaska izvana, nakon čišćenja nosa i uvijek kada ruke izgledaju prljavo. Za pranje ruku treba koristiti tekuću vodu i sapun.
- c. Kod pranja ruku pridržavati se uputa za pravilno pranje ruku,
- d. Nakon pranja ruku sapunom i vodom, za sušenje ruku neophodno je koristiti papirnate ručnike za jednokratnu upotrebu koje nakon korištenja treba baciti u kantu za otpad s poklopcem,
- e. Kod kašljanja i kihanja prekrivaju se usta i nos laktom ili papirnatom maramicom koju poslije treba baciti u kantu za otpad s poklopcem, te oprati ruke,
- f. Pri kašljanju i kihanju treba okrenuti lice od drugih osoba,
- g. Izbjegavati dijeljenje čaša, šoljica, posuđa i pribora za jelo s drugim osobama kao i odjevnih predmeta.
- h. Zabranjuje se ulazak u učionice drugih odjeljenja kao i sobe u inernatu.
- i. U internatu isključivo koristiti vlastiti krevet i posteljinu.
- j. U učionici sjediti isključivo za svojim stolom i na svojoj stolici.
- k. Svi učenici su obavezni da posjeduju minimalno pet (5) zaštitnih maski za svaki dan boravka na nastavi (učenici su obavezni da zaštitne maske koje su koristili operu i dezinfikuju prije naredne upotrebe).

Član 15.

(Održavanje distance - fizičke udaljenosti)

(1) Neophodno je poticati učenike da održavaju minimalni međusobni razmak od 1,5 m kada god je moguće.

(2) Učenici sa hroničnim bolestima (respiratornim, kardiovaskularnim, dijabetesom, malignim bolestima, imunodefijencijama, korisnicima s većim tjelesnim/motoričkim oštećenjima) koje mogu predstavljati rizik za razvoj komplikacija bolesti COVID-19, će se uputiti kući te za iste organizirati instruktivna nastava na daljinu.

(3) U svim zajedničkim prostorijama, koje nisu nužne za osnovne djelatnosti kao što su biblioteke, sportska igrališta i slično, preporučuje se ograničavanje pristupa na način da razmak između svih prisutnih u svim smjerovima iznosi najmanje 1,5 metra, odnosno u skladu sa preporukama za navedene prostore.

Član 16.

(Izvjestavanje i komunikacija sa radnicima)

Preporučuje se održavanje sastanka sa svim radnicima i razgovor o sljedećem:

- a. Naglasiti važnost tačnih i pravovremenih informacija o virusu i bolesti, kao što su informacije od strane ministarstava, zavoda za javno zdravstvo, Svjetske zdravstvene organizacije i slično.
- b. Naglasiti da je širenje neprovjerenih i netačnih informacija i mitova o virusu štetno.
- c. Podsjetiti radnike na važnosti higijene i dezinfekciju ruku. Podsjetiti radnike na mjere higijene i upute koje se provode u ustanovi.
- d. Naglasiti i podsjetiti na nužnost higijene u pripremi hrane.
- e. Obavijestiti radnike koje mjere smanjenja rizika će se primjenjivati u ustanovi (npr. veća dostupnost sapuna i dezinficijensa, pojačane mjere dezinfekcije zajedničkih prostorija i sanitarnih čvorova i slično).
- f. Prenijeti postupke koje trebaju pratiti ukoliko neko od učenika ili radnika prijavi pojavu simptoma (javljanje menadžmentu, izolacija korisnika u sobi, javljanje nadležnom ljekaru...).
- g. Medrese će učenike i roditelje upoznati sa svim poduzetim mjerama i preventivnim aktivnostima u vezi sa COVID-19.

Član 17.

(Dodatne smjernice za postupanje)

Opće smjernice i preporuke za postupanje:

- a. Ne provoditi organizovane grupne aktivnosti u školi (realizacija prigodnih programa i sl.), kao ni organizovane posjete mjestima gdje se očekuje okupljanje većeg broja ljudi (muzeji, pozorišta i sl.), izlete, ekskurzije itd. ukoliko se ne mogu ispoštovati važeće epidemiološke mjere.

- b. Broj učenika u učionicama i sobama u učeničkom domu treba da bude u skladu sa preporukama koje donose nadležni organi, a u pravilu 50% manji od redovnog.
- c. Trijaža učenika vrši se dva puta dnevno, prije početka nastave i prije večerja.
- d. Ukoliko neki učenik izostaje sa nastave potrebno je kontaktirati roditelje i interesirati se za razloge izostanka.
- e. Potrebno je učenicima koji dolaze iz inostranstva ili udaljenih sredina osigurati stalni boravak i praćenje nastave.
- f. Učenici koji imaju hronična oboljenja potrebno je osigurati online dostupnost nastavnih sadržaja.

Član 18.

(Donošenje specifičnih protokola i mjera u medresama)

Mjere u vezi sa organizacijom odgojno-obrazovnog rada u školi i učeničkom domu, načinom održavanja, brojem učenika u učionicama i drugim prostorijama za realizaciju odgojno-obrazovnog rada donijet će svaka odgojno-obrazovna ustanova na osnovu preporuka nadležnih organa i raspoloživih kapaciteta medrese.

Član 19.

(Testiranje)

Testiranje na SARS-COV-2 se vrši isključivo po medicinsko-epidemiološkim indikacijama po Protokolu testiranja na COVID-19 / SARS-CoV-2, tako da radnici i dolazak učenika u Medresu ne zahtijevaju testiranje.

Član 20.

(Završne odredbe)

- (1) Ovaj protokol stupa na snagu danom donošenja.
- (2) Protokol se objavljuje na oglasnoj ploči medrese i/ili web stranici medrese.
- (3) Medresa će upoznati sve učenike odgojno-obrazovnog procesa sa sadržajem Protokola prije početka školske/nastavne godine.
- (4) Protokol će biti na snazi do donošenja odluke nadležnih organa o prestanku opasnosti od širenja koronavirusa na području koje je u ingerenciji Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3265-3/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeći:

R J E Š E N J E

o imenovanju člana Upravnog odbora

Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli

Imenuje se dr. Ekrem Tucaković, za člana Upravnog odbora Instituta za društvena i religijska istraživanja u Tuzli.

Imenovani će obavljati dužnost u skladu sa Pravilima Instituta, i drugim normativnim aktima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te pozitivno-pravnim propisima do isteka mandata aktuelnog Upravnog odbora Instituta.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja.

O b r a z l o ž e n j e

Pravilima Instituta propisano je da Upravni odbor Instituta ima pet članova koje imenuje Osnivač.

Budući da je Muhamed Jusić razriješen dužnosti člana Upravnog odbora, jer je izabran izvanrednim i opunomoćenim ambasadorom Bosne i Hercegovine u Kraljevini Saudijskoj Arabiji, Uprava za obrazovanje i nauku je predložila Rijasetu da za novog člana Upravnog odbora imenuje dr. Ekrema Tucakovića.

Rijaset je cijeneći navedene okolnosti prihvatio prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, te saglasno svojim nadležnostima iz člana 17. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, riješio kao u dispozitivu.

Pouka o pravnom lijeku: U slučaju da je nezadovoljan ovim rješenjem, imenovani može uložiti prigovor Rijasetu u roku od 8 dana od dana preuzimanja rješenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3403-2/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 25. i člana 26. Statuta Media centra broj: 03-2-39/17 od 28. oktobra 2017. godine, a u skladu s članom 43. Statuta, Rijaset Islamske zajednice u BiH kao Skupština Media centra na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, razmatrajući inicijativu Nadzornog odbora za dopunu Statuta Media centra, donio je sljedeći:

ODLUKU

o dopuni Statuta Društva Media centra d.o.o. Sarajevo

Član 1.

U članu 7. Statuta Društva Media centra d.o.o. Sarajevo, broj: 03-2-39/17 od 28. oktobra 2017. godine, dopunjen Odlukom o dopuni Statuta Društva Media centra d.o.o. Sarajevo broj: 02-03-2-499-2/20 od 06. februara 2020. godine, dodaju se nove djelatnosti koje glase:

- 35.11 Proizvodnja električne energije,
- 35.14 Trgovina električnom energijom,
- 46.43 Trgovina na veliko električnim aparatima za domaćinstvo,
- 47.91 Trgovina na malo putem pošte ili interneta,
- 73.11 Agencije za promociju (reklamu i propagandu),
- 77.39 Iznajmljivanje i davanje u zakup (leasing) ostalih mašina, opreme i materijalnih dobara, d.n.

Član 2.

Odluka stupa na snagu danom donošenja, a primjenjivat će se danom upisa u nadležni sudski registar.

Član 3.

Ovom Odlukom stavlja se van snage Odluka o dopuni Statuta Društva Media centra d.o.o. Sarajevo broj: 02-03-2-2308-2/20 od 02. jula 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3417-2/20

Datum: 15. muharrem 1442. h.g.

03. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 26. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 15. muharrema 1442. h.g., odnosno 03. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za vjerske poslove, donio je:

P R A V I L N I K

o izmjeni Pravilnika o mektebu i mektebskoj pouci

Član 1.

U Pravilniku o mektebu i mektebskoj pouci broj: 02-03-2-2068-2/20 od 28. ramazan 1441. god. po H., odnosno 21. maja 2020. godine, u članu 27. stav (2) mijenja se i glasi:

„Dnevnik rada i matična evidencija polaznika mektebske pouke vodi se na obrascu kojeg propisuje Uprava za vjerske poslove Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.“

Član 2.

U članu 28. stav (3) mijenja se i glasi:

„Registar polaznika mektebske pouke upisanih u Dnevnik rada i matičnu evidenciju polaznika mektebske pouke vodi se u svesci abecede na obrascu kojeg propisuje Uprava za vjerske poslove Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.“

Član 3.

Pravilnik stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3519-2/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeći:

ZAKLJUČAK

Obavezuju se visokoškolske i srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini da u sadržaju konkursa za izbor u nastavna zvanja i prijem nastavnog i odgajateljskog osoblja naglase da se konkursna procedura za izbor i prijem osoblja završava dobivanjem saglasnosti Osnivača.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3564-2/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za pravne i administrativne poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

Rijaset daje saglasnost Medžlisu Islamske zajednice Foča na Pravilnik o upravljanju mezarjima u Medžlisu IZ Foča usvojen na 19. redovnoj sjednici Izvršnog odbora Medžlisa održanoj 16.11.2019. godine, uz obavezu Medžlisa da izvrši korekciju predmetnog Pravilnika kako slijedi:

Član 2. i 3. objediniti u jedan član tako da glasi:

„(1) *Mezaristanom/grobljem smatra se zemljište koje je uvakufljeno za tu namjenu, kupljeno ili koje je odredio Izvršni odbor Medžlisa Islamske zajednice Foča.*

(2) *Inicijativu za proglašenje zemljišta iz stava (1) ovog člana mezarjem podnosi Medžlis, a odluku o proglašenju zemljišta mezarjem, na prijedlog Vakufske direkcije donosi Vijeće muftija.“*

(3) *Mezarja iz stava 2. ovog člana imaju karakter vakufa.*

(4) *Mezaristanom/grobljem u upotrebi smatra se zemljište koje se koristi za ukop umrlih muslimana i muslimanki kojima je prethodno klanjana dženaza od strane imama-službenika Islamske zajednice.“*

U članu 12. brisati riječi „a epitafi mogu biti ispisani na arapskom ili staroturskom (osmanskim) jeziku.“

U članu 17. u stavu (1) i (2) umjesto tačke staviti zarez i dodati riječi „o čemu odluku donosi Vijeće muftija na prijedlog Vakufske direkcije, a na inicijativu Medžlisa.“

Obavezuje se Medžlis IZ Foča da korigirani Pravilnik potpisan dostavi Rijasetu.

Član 2.

Pravilnik iz člana 1. ove odluke zadovoljava norme propisane općim normativnim aktima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3565-2/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za pravne i administrativne poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU

Član 1.

Rijaset daje saglasnost Medžlisu Islamske zajednice Visoko na Pravilnik o upravljanju i raspolaganju mezarjima na području Medžlisa IZ Visoko usvojen na 8. redovnoj sjednici održanoj 22.01.2020. godine.

Član 2.

Pravilnik iz člana 1. ove odluke zadovoljava norme propisane općim normativnim aktima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Član 3.

Obavezuje se Medžlis IZ Visoko da potpisan i ovjeren primjerak Pravilnika dostavi Rijasetu.

Član 4.

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3575-3/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, a u skladu sa članom 79. Pravila medresa Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je:

ODLUKU

o imenovanju Školskog odbora

Medrese „Reis Ibrahim-ef. Maglajlić“ u Banjoj Luci

Član 1.

Imenuje se Školski odbor Medrese „Reis Ibrahim-ef. Maglajlić“ u Banjoj Luci u sastavu:

Muftija mr. Nusret-ef. Abdibegović, predsjednik;

Seid Eminović, član;

hafiz Muamer Okanović, član;

Ermin Vučkić, član i

Nermin Mujkanović, član.

Imenovani odbor je dužan svoju dužnost obavljati u skladu sa Pravilima Medrese, normativnim aktima Islamske zajednice u BiH i drugim pozitivno-pravnim propisima.

Član 2.

Školski odbor se imenuje na mandatni period od četiri godine.

Član 3.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3580-2/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Uprave za obrazovanje i nauku, donio je sljedeću:

ODLUKU

o izmjeni Odluke o dodjeli stipendija za učenike generacije srednjoškolskih ustanova Islamske zajednice u BiH

Član 1.

U Odluci o dodjeli stipendija za učenike generacije srednjoškolskih ustanova Islamske zajednice u BiH broj: 05-08-2-4181/16 od 6. oktobra 2016. godine, član 3. mijenja se i glasi:

„Ovom Odlukom dodjeljuje se stipendija za učenike generacije svih srednjoškolskih ustanova Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.“

Član 2.

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3601-3/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaset, a u skladu s članom 11. Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u BiH, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftije sarajevskog, donio je sljedeće:

RJEŠENJE

I

Dr. Ahmed Purdić imenuje se za rukovodioca Službe za vjerske poslove i obrazovanje u Muftijstvu sarajevskom na mandat od četiri godine.

Mandat imenovanog počinje 01.10.2020. godine.

Imenovanjem za rukovodioca imenovani postaje član Muftijstva.

II

Imenovani će svoju dužnost obavljati u skladu sa Ustavom, Pravilnikom o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u BiH i drugim propisima Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

III

Rješenje stupa na snagu danom donošenja i biće objavljeno u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3601-2/20

Datum: 07. safer 1442. h.g.

24. septembar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijaseta, a u skladu s članom 11. Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u BiH, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 27. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 07. safera 1442. h.g., odnosno 24. septembra 2020. godine, na prijedlog Muftije sarajevskog, donio je sljedeći:

R J E Š E N J E

I

Dr. Abdulgafar Velić razrješava se dužnosti rukovodioca Službe za vjerske poslove i obrazovanje u Muftijstvu sarajevskom, zbog imenovanja na mjesto glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo..

II

Rješenje stupa na snagu danom donošenja i biće objavljeno u *Glasniku* Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

O b r a z l o ž e n j e

Rješenjem Rijaseta broj: 05-03-2-1018/18 od 20. februara 2018. godine Dr. Abdulgafar Velić imenovan je na mjesto rukovodioca Službe za vjerske poslove i obrazovanje u Muftijstvu sarajevskom.

Budući da je Dr. Abdulgafar Velić imenovan na mjesto glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo, Muftija sarajevski je saglasno nadležnostima iz člana 11. Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u BiH,

predložio Rijasetu da imenovanog razriješi dužnosti rukovodioca Službe za vjerske poslove i obrazovanje u Muftijstvu sarajevskom.

Na temelju navedenog riješeno je kao u dispozitivu.

Pouka o pravnom lijeku: Protiv ovog Rješenja može se izjaviti prigovor Rijasetu u roku od 8 dana od dana preuzimanja rješenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-03-2-3787-3/20

Datum: 28. safer 1442. h.g.

15. oktobar 2020. godine

Na temelju odredbe člana 17. i člana 34. Pravilnika o organizaciji i radu Rijasetu, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 28. redovnoj sjednici, održanoj u Sarajevu dana 28. safera 1442. h.g., odnosno 15. oktobra 2020. godine, na prijedlog Uprave za vjerske poslove, donio je sljedeću:

ODLUKU

I

Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini daje saglasnost na Pravilnik o plaćama, naknadama i drugim primanjima radnika JU Centar za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama (JU CROPS), broj: 01-03-361/20 od 5. augusta 2020. godine.

II

Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Na temelju odredbi člana 56. i 57. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svojoj 28. redovnoj sjednici održanoj dana 15. oktobra 2020. godine / 28. safera 1442. h.g. usvojio je sljedeći:

**PRAVILNIK
O NAČINU PRIPREME PLANA RADA I IZVJEŠTAJA O RADU I IZVJEŠTA-
VANJA ORGANIZACIONIH JEDINICA, ORGANA, USTANOVA I DRUGIH
PRAVNIH LICA ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI**

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

- (1) Ovim Pravilnikom se propisuje oblik i sadržaj planova o radu i izvještaja o radu svih organizacionih jedinica, organa, ustanova i drugih pravnih lica Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: organizacione jedinice), razdoblja za koja se planovi i izvještaji sastavljaju te obaveze i rokovi u pogledu njihovog podnošenja.
- (2) Pravilnikom se propisuje i način donošenja i dostavljanja planova rada organizacionih jedinica, kao i izrada obrazaca izvještavanja.
- (3) Ovim se Pravilnikom određuju i odgovorne osobe za podnošenje planova i izvještaja o radu.

DIO DRUGI - NAČIN PODNOŠENJA PLANOVA I IZVJEŠTAJA

Član 2.

- (1) Planovi rada i izvještaji o radu podnose se na obrascima u skladu sa ovim Pravilnikom.
- (2) Uz plan rada i izvještaj o radu organizacione jedinice dostavljaju propratni akt na memorandumu organizacione jedinice kojeg potpisuje lice ovlašteno za zastupanje i isti se ovjerava pečatom organizacione jedinice.
- (3) Planovi rada i izvještaji o radu se dostavljaju u štampanoj i elektronskoj formi.
- (4) Obrasci iz stava 1. ovoga člana nalaze se u prilogu ovoga Pravilnika i njegov su sastavni dio.

Član 3.

- (1) Sve organizacione jedinice dužne su dostaviti plan rada za narednu godinu.

- (2) Izvještaji organizacionih jedinica Islamske zajednice podnose se: godišnje, periodično i na zahtjev organa nadležnog za nadzor nad radom organizacione jedinice.
- (3) Način podnošenja planova rada i izvještaja o radu organizacionih jedinica odredit će se ovim Pravilnikom zavisno od opisa radnih zadataka i obaveza organizacione jedinice.

DIO TREĆI - METODOLOGIJA PLANIRANJA I IZVJEŠTAVANJA

Član 4.

- (1) Plan rada organizacione jedinice podnosi se u pisanoj formi i na propisanom obrascu.
- (2) Izvještaji o radu se podnose u pisanoj formi, putem određenih obrazaca, statističkih podataka ili usmeno u slučajevima koji zahtijevaju hitnost djelovanja.

Član 5.

- (1) Obasce planiranja i izvještavanja donosi Rijaset Islamske zajednice u BiH (u daljem tekstu: Rijaset) na prijedlog uprava Rijaseta.
- (2) Obaveza uprava je da sačine obrasce planiranja i izvještavanja u saradnji sa organizacionim jedinicama koje su u nadležnosti određene uprave.
- (3) Obaveza Rijaseta je da na vrijeme dostavi svim organizacionim jedinicama propisane obrasce planova rada i izvještaja o radu.

Član 6.

- (1) Ukoliko se izvještaji o radu podnose putem davanja statističkih podataka izvještaj mora sadržavati tačne podatke dobivene na osnovu pribavljenih potrebnih istinitih podataka.
- (2) Statističke podatke obrađuje organizaciona jedinica zadužena za podnošenje izvještaja.

Član 7.

- (1) U slučajevima koji iziskuju hitno djelovanje organizacione jedinice, od rukovodioca te jedinice može se zahtijevati davanje usmenog izvještaja o nekom događaju ili pojavi.
- (2) Usmeni izvještaj će se evidentirati na zapisnik sa naznakom da je hitne naravi.
- (3) Jedan primjerak zapisnika dostavit će se rukovodiocu organizacione jedinice od koje je tražen takav izvještaj.
- (4) O stepenu hitnosti odlučuje organ koji zahtijeva takav izvještaj.

- (5) Prilikom zahtijevanja hitnog usmenog izvještaja organ koji zahtijeva takav izvještaj dužan je voditi računa o objektivnim mogućnostima davanja takvog izvještaja.

Član 8.

Prilikom izrade plana rada organizacione jedinice, plan će sadržavati sljedeće:

- Planirane aktivnosti u okviru propisanih obaveza i nadležnosti rada organizacione jedinice;
- Metodologiju u realizaciji planiranih aktivnosti;
- Učesnike u realizaciji planiranih aktivnosti;
- Vrijeme realizacije planirane aktivnosti;

DIO ČETVRTI - ODGOVORNA OSOBA ZA DOSTAVU PLANOVA I IZVJEŠTAJA

Član 9.

- (1) Za pripremu plana rada i sastavljanje izvještaja odgovorna je osoba koja rukovodi organizacionom jedinicom.
- (2) Odgovorna osoba potpisuje planove i izvještaje i odgovorna je za njihovu vjerodostojnost i blagovremenu dostavu.
- (3) Odgovorna osoba koja ne dostavi izvještaje u propisanom roku i propisanoj formi odgovarat će shodno propisima o odgovornosti odgovorne osobe u toj organizacionoj jedinici.

DIO PETI – ORGANIZACIONE JEDINICE

Član 10.

Organizacione jedinice na koje se odnose obaveze planiranja i izvještavanja iz ovog Pravilnika su:

- Reisu-l-ulema;
- Vijeće muftija;
- Rijaset;
- Uprave i druge organizacione jedinice Rijaseta;
- Muftijstva i Mešihati;
- Organi Islamske zajednice u BiH u dijaspori;
- Medžlisi Islamske zajednice;
- Džemati;
- Ustanove;
- Privredna društva;
- Upravni, školski i nadzorni odbori;
- Komisije.

DIO ŠESTI – REISU-L-ULEMA

Član 11.

Reisu-l-ulema priprema i podnosi plan rada Saboru Islamske zajednice u BiH na usvajanje (u daljem tekstu: Sabor) najkasnije do 20.12. tekuće godine za narednu godinu.

Član 12.

Reisu-l-ulema priprema i dostavlja izvještaj o radu Saboru na usvajanje najkasnije do 15.04. tekuće godine za prethodnu godinu.

DIO SEDMI – VIJEĆE MUFTIJA

Član 13.

- (1) Vijeće muftija priprema i podnosi plan rada Saboru na usvajanje najkasnije do 20.12. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Reisu-l-ulema je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada Vijeća muftija.

Član 14.

- (1) Vijeće muftija podnosi izvještaj o radu Saboru na usvajanje najkasnije do 15.04. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Reisu-l-ulema je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu Vijeća muftija.

DIO OSMI – RIJASET

Član 15.

- (1) Rijaset priprema i podnosi plan rada Saboru na usvajanje najkasnije do 20.12. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Plan rada Rijaseta sastoji se od planova rada uprava i drugih organizacionih jedinica Rijaseta.
- (3) Reisu-l-ulema je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada Rijaseta.

Član 16.

- (1) Rijaset sastavlja i podnosi izvještaj o svome radu Saboru na usvajanje najkasnije do 15.04. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Izvještaj o radu Rijaseta sastoji se od izvještaja o radu uprava i drugih organizacionih jedinica Rijaseta.

- (3) Reisu-l-ulema je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu Rijaseta.

DIO DEVETI – UPRAVE I DRUGE ORGANIZACIONE JEDINICE RIJASETA

Član 17.

- (1) Uprave podnose plan rada Rijasetu najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Plan rada uprave sastoji se od planova rada odjela uprave.
- (3) Odjeli su obavezni dostaviti plan rada odjela direktoru uprave najkasnije do 01.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (4) Šef odjela je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada odjela.
- (5) Direktor uprave je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada uprave.

Član 18.

- (1) Uredi i druge organizacione jedinice Rijaseta dostavljaju plan rada Rijasetu putem uprave Rijaseta koja vrši nadzor nad radom te organizacione jedinice, najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Rukovodilac ureda ili druge organizacione jedinice je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada ureda ili druge organizacione jedinice.

Član 19.

- (1) Uprave Rijaseta najmanje jedanput godišnje podnose Rijasetu izvještaj o radu uprave.
- (2) Izvještaji se podnose najkasnije do 28.02. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (3) Izvještaj o radu uprave sastoji se od izvještaja odjela uprave.
- (4) Uprave podnose izvještaj u pisanoj formi, putem obrazaca i statističkih podataka.
- (5) Direktor uprave je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu Uprave.

Član 20.

Uprave Rijaseta koje u okviru svojih nadležnosti vrše određene aktivnosti i akcije u određeno vrijeme, obavezne su nakon provedenih aktivnosti i akcija podnijeti izvještaj Rijasetu o istim u roku od mjesec dana nakon završetka akcije.

Član 21.

Uprava za ekonomske i finansijske poslove je obavezna pored redovnog godišnjeg plana za narednu godinu, podnijeti Rijasetu i poseban detaljan plan o akciji kurbana i kurbanskih kožica za narednu godinu.

Član 22.

Uprava za ekonomske i finansijske poslove obavezna je pored godišnjeg izvještaja o radu podnijeti Rijasetu i izvještaj o akciji kurbana i kurbanskih kožica mjesec dana nakon kurban bajrama.

Član 23.

Odjeli su dužni dostaviti izvještaj o radu odjela direktoru uprave najkasnije do 31.01. tekuće godine za prethodnu godinu.

Šef odjela je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu odjela.

Član 24.

- (1) Uredi i druge organizacione jedinice obavezni su da najmanje jedanput godišnje podnose izvještaj o radu Rijasetu i to najkasnije do 28.02. tekuće godine za prethodnu godinu. Izvještaj o radu podnose putem uprave Rijasetu koja vrši nadzor nad radom te organizacione jedinice.
- (2) Obaveza ureda je da podnese i periodične izvještaje o radu kao i izvještaje nakon završenih određenih aktivnosti i akcija.
- (3) Rijaset može tražiti od ureda izvještaj o radu tokom cijele godine i obaveza ureda je da isti dostavi u roku predviđenom od strane Rijasetu.
- (4) Rukovodilac ureda ili druge organizacione jedinice je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu ureda ili druge organizacione jedinice.

Član 25.

- (1) Ured za zekat je obavezan pored redovnog godišnjeg plana za narednu godinu, podnijeti Rijasetu i poseban detaljan plan o akciji zekata i sade-katu-l-fitra, najkasnije dva mjeseca prije ramazana.
- (2) Ured za zekat plan iz prethodnog stava podnosi putem uprave koja vrši nadzor nad radom ureda.
- (3) Za podnošenje plana rada iz stava 1. ovog člana odgovoran je rukovodilac Ureda za zekat.

Član 26.

- (1) Ured za zekat obavezan je pored godišnjeg izvještaja o radu podnijeti Rijasetu i izvještaj o akciji zekata i sadekatu-l-fitra najkasnije mjesec dana nakon ramazana.
- (2) Izvještaj Ureda za zekat podnosi se narativno ističući osnovne karakteristike rada ureda i tabelarno sa uporednim pokazateljima o akciji zekata i sadekatu-l-fitra.
- (3) Izvještaj iz stava 1. ovog člana podnosi se putem uprave koja vrši nadzor nad radom ureda.
- (4) Za podnošenje izvještaja iz stava 1. ovog člana odgovoran je rukovodilac Ureda za zekat.

Član 27.

- (1) Ured za hadž i umru je obavezan pored redovnog godišnjeg plana za narednu godinu, podnijeti Rijasetu i poseban detaljan plan o organizaciji hadža i umre za narednu godinu.
- (2) Ured za hadž i umru plan iz prethodnog stava podnosi putem uprave koja vrši nadzor nad radom ureda.
- (3) Za podnošenje plana iz stava 1. ovog člana odgovoran je rukovodilac Ureda za hadž i umru.

Član 28.

- (1) Ured za hadž i umru obavezan je pored godišnjeg izvještaja o radu podnijeti i izvještaj o organizaciji hadža i umre mjesec dana nakon završene organizacije hadža, odnosno umre.
- (2) Izvještaj iz prethodnog stava, Ured za hadž i umru podnosi narativno ističući osnovne karakteristike rada ureda i organizacije hadža i umre.
- (3) Poseban izvještaj o finansijskim troškovima organizacije hadža i umre, Ured za hadž i umru podnosi Rijasetu mjesec dana nakon završene organizacije hadža, odnosno umre.
- (4) Ured za hadž i umru izvještaje podnosi Rijasetu putem uprave koja vrši nadzor nad radom ureda.
- (5) Za podnošenje izvještaja iz ovog člana odgovoran je rukovodilac Ureda za hadž i umru.

Član 29.

- (1) Ured za društvenu brigu obavezan je pored godišnjeg izvještaja o radu podnijeti i izvještaj o provedenoj određenoj akciji.
- (2) Izvještaj se podnosi u pisanoj formi elaborirajući osnovne karakteristike provedene akcije.

- (3) Ured za društvenu brigu izvještaj podnosi putem uprave koja vrši nadzor nad radom ureda.
- (4) Za podnošenje izvještaja iz stava 1. ovog člana odgovoran je rukovodilac Ureda za društvenu brigu.

DIO DESETI – MUFTIJSTVA I MEŠIHATI

Član 30.

- (1) Godišnji plan rada i izvještaj o radu muftijstvo kao organizaciona jedinica Islamske zajednice podnosi Rijasetu i Vijeću muftija.
- (2) Plan rada i izvještaj o radu muftijstva sastoje se od poslova: muftijstva kao upravnog organa, muftije kao vjerskog autoriteta, službi muftijstva, savjeta muftijstva i dijelova planova rada i izvještaja o radu međžlisa i džemata s područja muftiluka koji su od značaja za muftijstvo.

Član 31.

Muftijstvo kao organizaciona jedinica Islamske zajednice ima jedan godišnji plan, kao dokument, i jedan godišnji izvještaj koji obuhvataju sve sadržaje iz člana 30. stav 2. ovog Pravilnika, a koje potpisuje nadležni muftija.

Član 32.

- (1) Muftija je odgovoran za blagovremeno dostavljanje plana rada i izvještaja o radu Rijasetu i Vijeću muftija.
- (2) Plan rada muftijstva dostavlja se Rijasetu i Vijeću muftija najkasnije do 25.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (3) Izvještaji o radu muftijstva se dostavljaju Rijasetu i Vijeću muftija najkasnije do 31.03. tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 33.

- (1) Plan rada i izvještaj o radu muftijstva, muftija i rukovodioci službi predstavljaju Savjetu za vjerska pitanja i Savjetu za administrativna pitanja na području muftiluka.
- (2) Finansijski izvještaj o radu muftijstva se podnosi na osnovu obrazaca na temelju kontnog plana Rijasetu i isti predstavlja sastavni dio izvještaja muftijstva.
- (3) Plan rada i izvještaj o radu muftijstva Rijaset razmatra i donosi odluku u okviru svoje nadležnosti.

Član 34.

- (1) Mešihat priprema i podnosi plan rada mešihata Vijeću muftija i Rijasetu najkasnije do 25.11. tekuće godine za narednu godinu.

- (2) Mešihat priprema i podnosi izvještaj o radu mešihata Vijeću muftija i Rijasetu najkasnije do 31.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (3) Plan rada i izvještaj se podnose na propisanim obrascima.
- (4) Predsjednik mešihata je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada i izvještaja o radu mešihata.

DIO JEDANAESTI – ORGANI ISLAMSKJE ZAJEDNICE U BIH U DIJASPORI

Član 35.

- (1) Izvršni odbor krovne organizacije utvrđuje plan rada krovne organizacije i isti dostavlja skupštini krovne organizacije na usvajanje najkasnije do 01.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Nakon što skupština krovne organizacije usvoji plan rada, izvršni odbor je dužan isti dostaviti Rijasetu Islamske zajednice najkasnije do 15.11. tekuće godine.
- (3) Plan rada se dostavlja putem Uprave za vanjske poslove i dijasporu.

Član 36.

- (1) Izvršni odbor krovne organizacije priprema izvještaj o radu krovne organizacije i isti dostavlja skupštini krovne organizacije na usvajanje najkasnije do 28.02. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Nakon što skupština krovne organizacije usvoji izvještaj o radu, izvršni odbor je dužan isti dostaviti Rijasetu Islamske zajednice najkasnije do 31.03 tekuće godine za prethodnu godinu.
- (3) Izvještaj o radu se dostavlja putem Uprave za vanjske poslove i dijasporu.
- (4) Za pripremu i podnošenje plana rada i izvještaja o radu krovne organizacije odgovoran je predsjednik izvršnog odbora krovne organizacije.
- (5) Plan rada i izvještaj o radu podnose se na obrascima koje utvrdi Rijaset Islamske zajednice.

DIO DVANAESTI – MEDŽLISI ISLAMSKJE ZAJEDNICE

Član 37.

- (1) Izvršni odbor medžlisa utvrđuje plan rada medžlisa i isti dostavlja muftijstvu najkasnije do 10.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Izvršni odbor medžlisa utvrđeni plan rada medžlisa dostavlja skupštini medžlisa na usvajanje najkasnije do 20.02. za tekuću godinu.
- (3) Plan rada medžlisa obuhvata plan rada službi medžlisa i plan rada izvršnog odbora kao organa.

- (4) Nakon što skupština medžlisa usvoji plan rada, izvršni odbor je dužan usvojeni plan rada dostaviti nadležnom muftijstvu najkasnije do 01.03. za tekuću godinu.
- (5) Za pripremu i podnošenje plana rada medžlisa odgovoran je predsjednik izvršnog odbora.

Član 38.

Rukovodioci službi medžlisa pripremaju i podnose planove rada službi izvršnom odboru najkasnije do 01.11. za narednu godinu.

Planovi rada službi medžlisa predstavljaju sastavni dio plana rada medžlisa.

Član 39.

- (1) Izvještaje medžlisa Islamske zajednice po službama sastavljaju i podnose rukovodioci službi u pisanoj formi i propisanim obrascima izvršnom odboru medžlisa najkasnije do 05.02. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Izvršni odbor medžlisa utvrđuje zbirni izvještaj o svome radu koji se sastoji od izvještaja službi medžlisa i izvještaja izvršnog odbora kao organa i isti se dostavlja skupštini medžlisa na usvajanje najkasnije do 20.02. tekuće godine za prethodnu godinu.

Član 40.

- (1) Na zahtjev nadležnog muftijstva, mešihata i Rijaseta medžlisi su dužni da podnose izvještaje periodično ili o nekom stanju ili događaju na području medžlisa.
- (2) Izvještaji iz prethodnog stava se podnose u roku određenom od organa koji je tražio izvještaj.
- (3) Izuzetno određeni izvještaji koji se odnose na događaje hitne naravi mogu se podnositi odmah usmeno ili pisanim putem.

Član 41.

- (1) Usvojene izvještaje o radu medžlisi dostavljaju nadležnom muftijstvu na razmatranje, najkasnije do 01.03. tekuće godine.
- (2) Nakon što muftijstvo kao upravni organ razmotri izvještaje medžlisa, te se o istim očituje, dostavlja ih Rijasetu najkasnije do 31.03. tekuće godine.

Član 42.

Rijaset usvojene planove i izvještaje razmatra, te sačinjava analizu o radu medžlisa i istu dostavlja Saboru u vidu informacije.

Član 43.

- (1) Džematski odbor podnosi godišnji izvještaj o radu džematskog odbora džematskoj skupštini na početku kalendarske godine za proteklu godinu.
- (2) Džematski odbor je dužan sazvati skupštinu džemata najdalje do 15.01. tekuće godine i na istoj skupštini podnijeti izvještaj o radu džematskog odbora za proteklu godinu.
- (3) Izvještaj džematskog odbora sadrži pisani narativni dio i tabelarni finansijski dio uz pisano obrazloženje finansijskog izvještaja.
- (4) U narativnom dijelu pisanog izvještaja džematski odbor izvještava o urađenim aktivnostima u protekloj godini.
- (5) U tabelarnom finansijskom dijelu izvještaja džematski odbor podnosi izvještaj o prihodima i rashodima džemata u protekloj godini kao i finansijskoj situaciji džemata na dan 31.12. protekle godine.
- (6) Narativni izvještaj o radu džematskog odbora i tabelarni finansijski izvještaj prije podnošenja skupštini džemata, na sjednici džematskog odbora, utvrđuje džematski odbor a isti potpisuje predsjednik džematskog odbora.
- (7) Nakon što skupština usvoji izvještaj džematski odbor izvještaj dostavlja izvršnom odboru međžlisa najkasnije u roku od 5 dana od usvajanja.
- (8) Izvještaji se dostavljaju u istoj formi u kojoj su i podneseni skupštini džemata i u kojoj su i usvojeni na skupštini džemata.

DIO TRINAESTI – USTANOVE

Član 44.

Pod ustanovama Islamske zajednice podrazumijevaju se medrese, gimnazije, fakulteti, studentski domovi, centri, vrtići, biblioteke, instituti, akademije, vakufi sa svojstvom pravnog lica i druge ustanove kao i fondacije, fondovi i udruženja čiji je osnivač ili suosnivač Islamska zajednica u BiH.

Član 45.

Ustanove Islamske zajednice pripremaju i podnose svoje planove rada osnivaču najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.

Rukovodilac ustanove je odgovoran za dostavljanje plana rada osnivaču.

Član 46.

- (1) Ustanove Islamske zajednice sastavljaju svoje izvještaje o radu koje podnose osnivaču najkasnije do 15.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Rukovodilac ustanove odgovoran je za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu.

- (3) Izvještaji se podnose na propisanim obrascima i formi određenoj od strane Rijaseta.
- (4) Pored redovnih godišnjih izvještaja o radu, ustanove su obavezne dostaviti periodične izvještaje na zahtjev osnivača.
- (5) Izvještaj o radu ustanove podnosi se osnivaču nakon usvajanja od strane upravnog, odnosno školskog odbora.

Član 47.

- (1) Izvještaj o finansijskom poslovanju ustanove podnosi se osnivaču nakon usvajanja od strane upravnog, odnosno školskog odbora.
- (2) Finansijski izvještaj iz prethodnog stava podnosi se najkasnije do 15.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (3) Finansijski izvještaji se podnose na obrascima propisanim od strane Rijaseta.

DIO ČETRNAESTI - KOMISIJE

Član 48.

Organizacione jedinice imaju stalne i privremene komisije.

Član 49.

- (1) Obaveza svih stalnih komisija je da pripreme i podnesu plan rada nadležnom tijelu od kojeg su imenovane najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Predsjednik komisije je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada.

Član 50.

- (1) Obaveza svih stalnih komisija Islamske zajednice je da pripreme i podnesu izvještaj o radu nadležnom tijelu od kojeg su imenovane najkasnije do 15.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Predsjednik komisije je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu.

Član 51.

- (1) Privremene komisije pripremaju i dostavljaju izvještaj o svome radu nadležnom tijelu od kojeg su imenovane u roku ostavljenom od nadležnog tijela.
- (2) Izvještaj se podnosi narativno sa jasnim opisom obavljenih poslova i zadataka kao i zaključcima i preporukama komisije.

- (3) Finansijski izvještaj privremene komisije podnose nadležnom tijelu koje je imenovalo komisiju.

DIO PETNAESTI – UPRAVNI, ŠKOLSKI I NADZORNI ODBORI

Član 52.

- (1) Svi imenovani upravni, školski i nadzorni odbori ustanova čiji je osnivač organizaciona jedinica pripremaju i podnose plan rada osnivaču najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (2) Predsjednik odbora je odgovoran za blagovremeno i tačno podnošenje plana rada.

Član 53.

- (1) Svi imenovani upravni, školski i nadzorni odbori ustanova čiji je osnivač organizaciona jedinica Islamske zajednice pripremaju i dostavljaju izvještaj o radu osnivaču najkasnije do 15.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Predsjednik odbora je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu.
- (3) Izvještaj se dostavlja na obrascu uz obavezno navođenje o broju održanih sjednica, donesenim odlukama i zaključcima kao i usvojenim aktima iz svoje nadležnosti.

DIO ŠESNAESTI – PRIVREDNA DRUŠTVA

Član 54.

- (1) Pod privrednim društvima podrazumijevaju se svi oblici privrednih društava čiji je osnivač organizaciona jedinica Islamske zajednice.
- (2) Privredna društva podnose plan rada osnivaču najkasnije do 15.11. tekuće godine za narednu godinu.
- (3) Rukovodilac privrednog društva je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje plana rada.

Član 55.

- (1) Privredna društva podnose izvještaj o radu osnivaču najkasnije do 15.03. tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Izvještaj se dostavlja u pismenoj formi sa analizom rada privrednog društva u protekloj godini.
- (3) Izvještaj se podnosi na propisanom obrascu.
- (4) Rukovodilac privrednog društva je odgovoran za blagovremeno i tačno dostavljanje izvještaja o radu.

DIO SEDAMNAESTI – PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 56.

- (1) Ovaj Pravilnik stupa na snagu danom usvajanja i isti će se primjenjivati u svim organizacionim jedinicama Islamske zajednice u BiH.
- (2) Nadzor nad primjenom ovog Pravilnika vršit će Rijaset.

DIO OSAMNAESTI – OBRASCI

1. Obrasci za plan rada:

- PR-1 OBRAZAC:
- Kancelarija reisu-l-uleme;
- Vijeće muftija;
- Rijaset Islamske zajednice /uprave Rijaseta
- Muftijstva;
- Mešihati;
- Krovne organizacije IZ u BiH u dijaspori;
- Medžlisi;
- Džemati;
- Ustanove (fakulteti, medrese, gimnazije, vrtići, instituti, agencije, direkcije, centri i dr. ustanove);
- Upravni i nadzorni odbori;
- Privredna društva.

2. Obrasci za izvještaj o radu:

- IR-1 OBRAZAC:
- Kancelarija reisu-l-uleme;
- Vijeće muftija;
- Rijaset Islamske zajednice/uprave Rijaseta;
- Upravni i nadzorni odbori;
- GHB Vakuf;
- Vakufska direkcija;
- Privredna društva;
- vrtići, instituti, agencije, direkcije, centri i druge ustanove ranije nerazvrstane.

IR-2 OBRAZAC

- Muftijstva;
- Mešihati;

IR-3 OBRAZAC:

- Krovne organizacije IZ u BiH u dijaspori;

IR-4 OBRAZAC:

- Medžlisi;

IR-5 OBRAZAC:

- Džematski odbori;

IR-6 OBRAZAC:

- Fakulteti;

IR-7 OBRAZAC:

- Medrese
- Gimnazije

3. Obrasci za finansijski izvještaj:

FI-1 OBRAZAC

- Bilans stanja ustanove

FI-2 OBRAZAC

- Račun prihoda i rashoda ustanove

FI-3 OBRAZAC

- Posebni podaci o platama i broju zaposlenih ustanove

FI-4 OBRAZAC

- Budžet medžlisi

FI-5 OBRAZAC

- Račun prihoda i rashoda medžlisi

FI-6 OBRAZAC

- Bilans stanja medžlisi

FI-7 OBRAZAC

- Obračun hardžimuhasebe medžlisi

FI-8 OBRAZAC

- Posebni podaci o platama i broju zaposlenih medžlisi

FI-9 OBRAZAC

- Statistički obrazac sa posebnim podacima o platama imama

FI-10 OBRAZAC

- Budžet muftijstva

FI-11 OBRAZAC

- Račun prihoda i rashoda muftijstva

FI-12 OBRAZAC

- Bilans stanja muftijstva

FI-13 OBRAZAC

- Posebni podaci o platama i broju zaposlenih muftijstva

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema
Broj: 02-03-2-3852-3/20

Broj: 03-07-1-3386-2/20

Datum: 16. muharrem 1442. god. po H.

4. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać broj: 02-07-239/2020 od 19. augusta 2020. godine, i mišljenja Muftije bihaćkog broj: 01-07-1-251-1/20 od 27. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Vinica, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Tričić (Sulejman) Abdullah, diplomirani profesor islamske teologije, rođen 16. decembra 1993. godine u Velikoj Kladuši, premješta se iz džemata Kulen Vakuf u džemat Vinica, u svojstvu pripravnika, Medžlis Islamske zajednice Bihać, počevši od 1. septembra 2020. godine do 31. decembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bihać i Abdullah Tričić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. septembra 2020. do 31. decembra 2020. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravničkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine i važi do 31. decembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3808-2/20

Datum: 27. safer 1442. god. po H.

14. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vitez broj: 01-02-289/20 od 1. oktobra 2020. godine, i mišljenja Muftije travničkog broj: 01-07-1-360/20 od 04. oktobra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama pripravnika u džemat Preočica, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama pripravnika

Ljevaković (Nedžad) Edin, bakalaureat/bachelor teologije, rođen 17. maja 1997. godine u Tešnju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Preočica, Medžlis Islamske zajednice Vitez, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Vitez i Ljevaković Edin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. oktobra 2020. do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijaseta.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3901-2/20

Datum: 29. safer 1442. god. po H.

16. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać broj: 02-07-282/2020 od 30. septembra 2020. godine, i mišljenja Muftije bihaćkog broj: 01-07-1-296-1/20 od 12. oktobra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama

pripravnika u džemat Kulen Vakuf, shodno odredbi člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. god. po H., odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T

o postavljenju imama pripravnika

Dizdarević (Sejad) Sabahudin, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 02. marta 1996. godine u Bužimu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u svojstvu pripravnika u džemat Kulen Vakuf, Medžlis Islamske zajednice Bihać, počevši od 1. novembra 2020. godine do 31. oktobra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bihać i Dizdarević Sabahudin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama pripravnika u vremenu od 1. novembra 2020. do 31. oktobra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Imenovani je dužan po okončanju pripravnčkog staža pristupiti polaganju stručnog ispita za imama, hatiba i muallima pred ispitnom komisijom Rijasetu.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3061-2/20

Datum: 22. zu-l-hidže 1441. god. po H.
12. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gračanica br. 02-07-1-189/20 od 16. jula 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br: 05-2-07-1-794-1/20 od 30. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Drndić (Ahmet) Mustafa, diplomirani imam, hatib i muallim, rođen 20. augusta 1980. godine u Gračanici, općina Gračanica do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Prijeko Brdo, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 15. augustom 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Stjepan Polje Centar, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, počevši od 16. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Gračanica i Drndić Mustafa će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 16. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2935-2/20

Datum: 22. zu-l-hidže 1441. god. po H.
12. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Gračanica br. 02-07-1-182/20 od 13. jula 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-783-1/20 od 17. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Husić (Sead) Abdulah, magistar islamskih nauka, rođen 15. januara 1985. godine u Gračanici, općina Gračanica do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Stjepan Polje Centar, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 15. augustom 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bijeje džamije, Medžlis Islamske zajednice Gračanica, počevši od 16. augusta 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Gračanica i Husić Abdulah će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 16. augusta 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3335-2/20

Datum: 14. muharrem 1442. god. po H.
2. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bugojno br. 01-07-184/20 od 25. augusta 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije travničkog br: 01-10-320/20 od 25. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Kulaš (Numo) Meho, rođen 25. august 1964. godine u mjestu Prusac, općina Donji Vakuf do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Rajnovac, Medžlis Islamske zajednice Velika Kladuša, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. augustom 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Odžak, Medžlis Islamske zajednice Bugojno, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bugojno i Meho Kulaš će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3456-2/20

Datum: 4. safer 1442. god. po H.

21. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kalesija br. 03-03-1-563/20 od 1. septembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br: 05-2-07-1-899-1/20 od 8. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Burić (Kemal) Muhamed, profesor islamske teologije, rođen 20. maja 1991. godine u Bijeljini, do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Ostrožac, Medžlis Islamske zajednice Jablanica, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. decembrom 2019. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Dubnica, Medžlis Islamske zajednice Kalesija, počevši od 1. januara 2019. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kalesija i Burnić Muhamed će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. januara 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3681-2/20

Datum: 15. safer 1442. god. po H.

2. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 02-09-1781/20 od 24. augusta 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 01-02-1-513-1/20 od 28. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj

sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Drkić (Mirsad) Memfad, profesor islamske teologije, rođen 05. aprila 1985. godine u Sarajevu, do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Binježevo, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. augustom 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Dobrinja I i C5, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Drkić Memfad će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3682-2/20

Datum: 15. safer 1442. god. po H.
2. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo br. 02-09-1782/20 od 24. augusta 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije sarajevskog br. 01-02-1-513-2/20 od 28. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Lepić (Enver) Sakib, profesor islamske teologije, rođen 02. aprila 1993. godine u Visokom, do sada raspoređen na dužnosti imama u džematu Srednje,

Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. augustom 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Binježevo, Medžlis Islamske zajednice Sarajevo, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sarajevo i Lepić Sakib će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3599-2/20

Datum: 26. safer 1442. god. po H.

13. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Banja Luka br. 02-02-1-325/20 od 09. septembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije banjalučkog br. 01-07-1-2-350/20 od 11. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Crnkić (Nurfet) Ajdin, profesor islamske teologije, rođen 26. 08. 1988. godine u Bosanskoj Krupi, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Kalata, Medžlis Islamske zajednice Kozarac, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. 08. 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Novoselija, Medžlis Islamske zajednice Banja Luka, počevši od 01. 09. 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Banja Luka i Ajdin Crnkić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 09. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3763-2/20

Datum: 27. safer 1442. god. po H.

14. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Foča broj: 01-07-1-61/20 od 21. augusta 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije gorazhdanskog broj: 01-02-1-110-02/20 od 02. oktobra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Arifović (Faruk) Fadil, rođen 27. 03. 1986. godine u Loznici, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Jeleč, Medžlis Islamske zajednice Foča, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. 08. 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Foča (Aladža džamija), Medžlis Islamske zajednice Foča, počevši od 01. 09. 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Foča i Fadil Arifović će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 09. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3761-2/20

Datum: 27. safer 1442. god. po H.

14. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Foča broj: 01-07-1-62/20 od 11. septembra 2020. godine, te na osnovu mišljenja Muftije gorazdan-skog broj: 01-02-1-110-03/20 od 02. oktobra 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.) donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 05. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Hodžić (Juso) Miralem, rođen 29. 08. 1983. godine u Travniku, do sada raspoređen na dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Sutjeska, Medžlis Islamske zajednice Foča, razrješava se navedene dužnosti zaključno sa 31. 08. 2020. godine i raspoređuje na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Foča (Careva i Atik Ali-pašina džamija), Medžlis Islamske zajednice Foča, počevši od 01. 09. 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Foča i Miralem Hodžić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 09. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2986-2/20

Datum: 22. zu-l-hidže 1441. god. po H.

12. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Vitez br. 01-02-191/20 od 27. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Herce-

govini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Kurdić (Šefik) Osman, rođen 10. decembra 1985. godine u Zenici, imam, hatib i muallim u džematu Preočica, Medžlis Islamske zajednice Vitez, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Preočica, zaključno sa 31. 07. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3127-2/20

Datum: 23. zu-l-hidže 1441. god. po H.
13. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mostar br. 07-1-714/19 od 6. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Delić (Sead) Amir, rođen 2. januara 1984. godine u Gornjem Vakufu, imam, hatib i muallim u džematu Carina-Musala, Medžlis Islamske zajednice Mostar, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Carina-Musala, zaključno sa 06. 09. 2018. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3130-2/20

Datum: 23. zu-l-hidže 1441. god. po H.
13. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mostar br. 07-1-712/19 od 6. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), done-

senom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Gosto (Halil) Adis, rođen 4. januara 1985. godine u Mostaru, imam, hatib i muallim u džematu Cernica, Medžlis Islamske zajednice Mostar, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Cernica, zaključno sa 19. 11. 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3145-2/20

Datum: 23. zu-l-hidže 1441. god. po H.
13. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Doboj br. 07-1-183/20 od 11. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o razrješenju dužnosti imama

Ibrišević (Nurije) Mevludin, rođen 6. decembra 1954. godine u Gradačcu, imam, hatib i muallim u džematu Sjenina Stara, Medžlis Islamske zajednice Doboj, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Sjenina Stara, zaključno sa 31. 08. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3322-2/20

Datum: 12. muharemu 1442. god. po H.
31. august 2020. godine

Shodno odredbi člana 52 stav 6 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske

zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 19. Pravilnika o organizaciji Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o razrješenju dužnosti glavnog imama

Kozlić (Derviš) dr. Osman, doktor islamskih nauka (oblast fikha), rođen 14. augusta 1966. godine u mjestu Vukotići, općina Zenica, glavni imam Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, razrješava se dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, zaključno sa 31. augustom 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3314-2/20

Datum: 14. muharrem 1442. god. po H.

2. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Prijedor br. 446-AV-2020 od 27. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o razrješenju dužnosti imama

Jušić (Hasan) Ale, rođen 6. novembra 1979. godine u Cazinu, imam, hatib i muallim u džematu Gomjenica, Medžlis Islamske zajednice Prijedor, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Gomjenica, zaključno sa 31. 05. 2020. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3781-2/20

Datum: 26. safer 1442. god. po H.

13. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Prijedor br. 520-AV-2020 od 05. oktobra 2020. godine, shodno odredbi člana 40 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o razrješenju dužnosti imama

Hodžić (Besim) Muhjiddin, rođen 19. marta 1977. godine u Banja Luci, imam, hatib i muallim u džematu Ljubija, Medžlis Islamske zajednice Prijedor, razrješava se dužnosti imama, hatiba i muallima u džematu Ljubija, zaključno sa 30. 06. 2019. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2940-2/20

Datum: 22. zu-l-hidže 1441. god. po H.

12. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihačkog br. 01-07-1-213-1/20 od 21. jula 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Bihać br. 02-07-217/20 od 17. jula 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Veliki Lug, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Mujagić (Sakib) Omar, rođen 12. augusta 1999. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Veliki Lug, Medžlis Islamske zajednice Bihać, počevši od 1. augusta 2020. godine do 31. jula 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Bihać i Omar Mujagić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. augusta 2020. godine do 31. jula 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. augusta 2020. godine do 31. jula 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3120-2/20

Datum: 23. zu-l-hidže 1441. god. po H.

13. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Mostar br. 07-1-682/20 od 27. jula 2020. godine, a na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 07-1-418-1/20, od 5. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, te člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), donesenom na petoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu dana 28. rebiu-l-evvela 1429. h.g. odnosno 5. aprila 2008. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Hujdur (Sulejman) mr. Enes, magistar islamske teologije, rođen 19. marta 1989. godine u Prozoru, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Cernica-Ričina, Medžlis Islamske zajednice Mostar, počevši od 27. marta 2020 do 26. marta 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Mostar i mr. Enes Hujdur će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 27. marta 2020. do 26. marta 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove imama, hatiba i muallima obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 27. marta 2020. godine i važi do 26. marta 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3106-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-2/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-10/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Pridražići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čelenka (Omer) Muamer, rođen 16. juna 1992. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Pridražići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. maja 2020. godine do 30. aprila 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Čelenka Muamer će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. maja 2020. godine do 30. aprila 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. maja 2020. godine do 30. aprila 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3108-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-3/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-9/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gorica, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održa-

noj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Pašalić (Senad) Nermin, rođen 06. aprila 1990. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gorica, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Pašalić Nermin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3110-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-4/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-8/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Radinovići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Karalić (Islam) Mahmut, rođen 22. jula 1986. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Radinovići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Karalić Mahmut će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugo-

vor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3112-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.
14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-5/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-7/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Jastrebac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Muharemović (Ibrahim) Edin, rođen 20. juna 1987. godine u mjestu Jastrebac, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Jastrebac, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Muharemović Edin će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3113-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-6/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-6/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Vrselje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Dizdarević (Hidajet) Nedim, rođen 18. februara 1986. godine u mjestu Vrselje, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Vrselje, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Dizdarević Nedim će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3114-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-7/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-5/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Puhovac, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održa-

noj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Šušnjević (Salih) Osman, rođen 8. oktobra 1989. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Puhovac, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Šušnjević Osman će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3115-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-8/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-4/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Vukotići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Kozlić (Mirzet) Mirzad, rođen 18. jula 1994. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Vukotići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Kozlić Mirzad će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugo-

vor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3116-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-9/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-3/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bistrica, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imama donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju imama

Kozlić (Nermin) Samed, rođen 28. oktobra 1993. godine u mjestu Vukotići, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bistrica, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Kozlić Samed će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3117-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-10/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-2/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Sopotnica-Modrinje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Garanović (Fehim) Ibro, rođen 4. aprila 1990. godine u mjestu Šerići, općina Zenica, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Sopotnica-Modrinje, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Garanović Ibro će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3118-2/20

Datum: 24. zu-l-hidže 1441. god. po H.

14. august 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-353-11/20 od 13. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 02-07-1-239-1/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gladovići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice,

održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Karalić (Muhamed) Umejr, rođen 12. jula 1987. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gladovići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Karalić Umejr će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. februara 2020. godine do 31. januara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3269-2/20

Datum: 15. muharrem 1442. god. po H.
3. septembar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije gorazdanskog br. 01-02-1-97-02/20 od 24. augusta 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Goražde br. 01-03-1-76-01/20 od 24. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Bogušići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Imamović (Ahmed) Kerim, rođen 30. aprila 1999. godine u Goraždu, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Bogušići, Medžlis Islamske zajednice Goražde, počevši od 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Goražde i Imamović Kerim će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3457-2/20

Datum: 4. safer 1442. god. po H.

21. septembar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-898-1/20 od 8. septembra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Kalesija br. 03-03-1-564/20 od 1. septembra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Tojšići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Muhamedbegović (Nusret) Sulejman, bakalaureat/bachelor islamske teologije, rođen 4. januara 1996. godine u Tuzli, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Tojšići, Medžlis Islamske zajednice Kalesija, počevši od 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Kalesija i Muhamedbegović Sulejman će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine do 31. augusta 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3568-2/20

Datum: 5. safer 1442. god. po H.

22. septembar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-387-1/2020 od 17. septembra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tešanj br. 02-07-373-1/20 od 7. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Jevadžije, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Mulić (Salih) hfz. Anes, rođen 8. decembra 1997. godine u Tešnju, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Jevadžije, Medžlis Islamske zajednice Tešanj, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Tešanj i Mulić Anes će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine, u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3742-2/20

Datum: 19. safer 1442. god. po H.

06. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-281-1/2020 od 01. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Sanski Most br. 01-02-1-99-2/20 od 10. juna 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Čirkići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imami-

ma donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Mehmedović (Mihnet) Ahmed, rođen 11. maja 1990. godine u Travniku, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Čirkići, Medžlis Islamske zajednice Sanski Most, počevši od 1. marta 2020. do 28. februara 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Sanski Most i Ahmed Mehmedović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. marta 2020. godine do 28. februara 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. marta 2020. godine i važi do 28. februara 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3740-2/20

Datum: 19. safer 1442. god. po H.

06. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije bihaćkog br. 01-07-1-287-1/2020 od 01. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Prijedor br. 424-AV-2020 od 06. augusta 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gomjenica, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Mulalić (Ismet) Amir, rođen 03. maja 2001. godine u Bihaću, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gomjenica, Medžlis Islamske zajednice Prijedor, počevši od 01. oktobra 2020. do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Prijedor i Amir Mulačić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 01. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3668-2/20

Datum: 19. safer 1442. god. po H.

06. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije tuzlanskog br. 05-2-07-1-967-1/20 od 28. septembra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Banovići br. 02-03-2-194/20 od 22. septembra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Omazići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Smajlović (Rifet) Nedim, rođen 3. novembra 1989. godine u mjestu Ribnica, općina Banovići, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Omazići, Medžlis Islamske zajednice Banovići, počevši od 1. oktobar 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Banovići i Nedim Smajlović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3791-2/20

Datum: 28. safer 1442. god. po H.
15. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-401-2/2020 od 05. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zavidovići br. 01-07-457/20 od 21. septembra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Krivaja, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Karajbić (Nedžad) Nihad, rođen 21. februara 1997. godine u Zenici postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Krivaja, Medžlis Islamske zajednice Zavidovići, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zavidovići i Nihad Karajbić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3793-2/20

Datum: 28. safer 1442. god. po H.
15. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-402-2/2020 od 05. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zavidovići br. 01-07-459/20 od 21. septembra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Lijevča - Mahoje, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravil-

nika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Mešić (Selman) Jasmin, rođen 16. jula 1992. godine u Zenici postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Liječva - Mahoje, Medžlis Islamske zajednice Zavidovići, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zavidovići i Jasmin Mešić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3812-2/20

Datum: 28. safer 1442. god. po H.

15. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije mostarskog br. 07-1-513-2/20 od 07. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Tomislavgrad br. 290/2020 od 5. oktobra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Tomislavgrad, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Smajilović (Avdo) Omar, rođen 19. februara 1999. godine u Konjicu postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Tomislavgrad, Medžlis

Islamske zajednice Tomislavgrad, počevši od 1. augusta 2020. godine do 31. jula 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Tomislavgrad i Omar Smajilović će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. augusta 2020. godine do 31. jula 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. augusta 2020. godine i važi do 31. jula 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4000-2/20

Datum: 2. rebiu-l-evvel 1442. god. po H.
19. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-408-2/2020 od 13. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 01-07-1-308/20 od 07. oktobra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Babići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T o postavljenju imama

Ibreljić (Muhamed) Ismail, rođen 8. novembra 1995. godine u Zenici postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Babići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Ismail Ibreljić će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3998-2/20

Datum: 2. rebiu-l-evvel 1442. god. po H.
19. oktobar 2020. godine

Na osnovu mišljenja Muftije zeničkog br. 01-07-1-410-2/2020 od 13. oktobra 2020. godine, rješavajući po zahtjevu Medžlisa Islamske zajednice Zenica br. 01-07-1-308-3/20 od 07. oktobra 2020. godine, u predmetu postavljenja imama u džemat Gladovići, shodno odredbi člana 17 Pravilnika o organizaciji i radu muftijstava, člana 8 i člana 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2008.), te člana 8 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice, održanoj u Sarajevu dana 26. rebiu-l-ahira 1431. h.g. odnosno 11. aprila 2010. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Jusić (Edhem) hfz. Abdulvahid, rođen 26. mart 1995. godine u Zenici postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gladovići, Medžlis Islamske zajednice Zenica, počevši od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Zenica i Jusić Abdulvahid će, u skladu sa odredbama člana 16 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i imama u vremenu od 1. oktobra 2020. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2020. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3238-2/20

Datum: 9. muharrem 1442. god. po H.
28. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije goraždanskog br. 01-03-2-96-01/20 od 21. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Hodžić (Juso) Miralem, rođen 29. augusta 1983. godine u Travniku, postavlja se za v.d. dužnosti glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Foča na period od jedne (1) godine, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Foča i Miralem Hodžić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine i važi do 31. augusta 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3237-2/20

Datum: 9. muharrem 1442. god. po H.
28. august 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije goraždanskog br. 01-03-2-96-02/20 od 21. augusta 2020. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Her-

cegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Grabus (Mensur) Esad, rođen 27. aprila 1985. godine u Travniku, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Višegrad na period od četiri (4) godine, počevši od 1. septembra 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Višegrad i Esad Grabus će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim Ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. septembra 2020. godine i važi do 31. augusta 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3464-2/20

Datum: 28. muharrem 1442. god. po H.

16. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije zeničkog br. 01-07-1-374/20 od 9. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju glavnog imama

Čamdžić (Began) Izet, profesor islamske teologije, rođen 12. 03. 1969. godine u Junuzovićima - Zavidovići, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Zavidovići na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 01. 09. 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. septembra 2020. godine i važi do 31. augusta 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3598-2/20

Datum: 8. safer 1442. god. po H.

25. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije bihačkog br. 01-07-1-272/20. od 22. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v. d. glavnog imama

Velić (Hasib) Husein, rođen 30. januara 1983. godine u Jezerskom, općina Bosanska Krupa, postavlja se na dužnost v. d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Prijedor, počevši od 1. juna 2020. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Prijedor i Husein Velić će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i v. d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Prijedor u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove v. d. glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. juna 2020. godine i važi do 31. maja 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 02-07-1-3597-2/20

Datum: 8. safer 1442. god. po H.

25. septembar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije bihačkog br. 01-07-1-271/20. od 22. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Muzaferović (Dževad) Hazim, rođen 03. 11. 1978. godine u Jezerskom – Bosanska Krupa, postavlja se za v.d. glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Bosanska Krupa na period od jedne (1) godine, počevši od 01. 06. 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. 06. 2020. godine i važi do 31. 05. 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3721-2/20

Datum: 18. safer 1442. god. po H.

5. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije mostarskog br. 07-1-519/20 od 29. septembra 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju v.d. glavnog imama

Čopelj (Dervo) Mehmed, rođen 25. maja 1961. godine u mjestu Presjeka, općina Nevesinje, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Nevesinje na period od jedne (1) godine, počevši od 22. augusta 2020. godine do 21. augusta 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Medžlis Islamske zajednice Nevesinje i Mehmed Čopelj će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Medžlisa i glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Nevesinje u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 22. augusta 2020. godine i važi do 21. augusta 2021. godine

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3833-2/20

Datum: 28. safer 1442. god. po H.
15. oktobar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Muftije tuzlanskog br. 01-07-1-1038/20 od 8. oktobra 2020. godine, shodno odredbi člana 42 i 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 17 tačka f) Pravilnika o organizaciji i radu muftijstva Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, te člana 46 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju glavnog imama

Mešanović (Habib) Muharem, profesor islamske teologije, rođen 25. 09. 1968. godine u Gornjim Vukovijama, općina Kalesija, postavlja se na dužnost glavnog imama Medžlisa Islamske zajednice Kalesija na mandatni period od četiri (4) godine, počevši od 01. 11. 2020. godine.

Stupanjem u službu imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 01. novembra 2020. godine i važi do 31. oktobra 2024. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-3322/20

Datum: 12. muharrem 1442. god. po H.
31. august 2020. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

D E K R E T

o razrješenju dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj

Član 1.

Kozlić (Derviš) dr. Osman, rođen 14. augusta 1966. godine, u mjestu Vukotići, općina Zenica, glavni imam Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj razrješava se dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj zaključno sa 31. augustom 2020. godine.

Član 2.

Ovim dekretom stavlja se van snage dekret broj: 01-07-1-29-3/19 od 18. januara 2019. godine.

O b r a z l o ž e n j e

Dr. Osman-ef. Kozlić je imenovan na dužnost glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj dekretom Reisu-l-uleme broj: 01-07-1-29-3/19 od 18. januara 2019. godine.

Prije imenovanja na dužnost glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj, Osman-ef. Kozlić je obavljao dužnost Muftije banjalučkog u periodu od 2014. do 2019. godine.

Nakon iskazane sumnje da postoje određene nepravilnosti u poslovanju Medžlisa Islamske zajednice Banja Luka i Muftijstva banjalučkog u pogledu

upravljanja i raspolaganja vakufskom imovinom na području Banja Luke, Rijaset Islamske zajednice imenovao je Komisiju koja je zadužena da uradi analizu finansijskog poslovanja Medžlisa IZ Banja Luka i Muftijstva banjalučkog, te da provjeri navode vezano za uzurpaciju vakufske imovine.

Nakon višemjesečne analize, rada i činjenica koje su utvrđene od strane Komisije osnovano se može zaključiti da je djelovanje Muftije banjalučkog, Osman-ef. Kozlića u pojedinim segmentima njegove nadležnosti suprotno propisima i odlukama organa Islamske zajednice, kao i neizvršavanje osnovnih obaveza na mjestu na koje je imenovan.

Navedeno djelovanje se naročito ogleda u sljedećem: nepoduzimanje mjera od strane muftije Osman-ef. Kozlića radi provođenja zaključaka Vijeća muftija broj: 03-04-1-23-1/15, od 06. aprila 2015. godine; potpisivanje ugovora sa trećim licima bez provođenja propisanih procedura i saglasnosti viših organa Islamske zajednice uslijed čega je došlo do materijalne štete na imovini Islamske zajednice; zanemarivanje dužnosti muftije i nesprječavanje štetnog djelovanja drugih lica u Muftijstvu banjalučkom i Medžlisu Islamske zajednice Banja Luka uslijed čega je došlo do materijalne štete na imovini Islamske zajednice i štete po ugled Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Pored navedenog, Osman-ef. Kozlić je izbivao sa radnog mjesta glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj duži vremenski period (više od 90 dana) bez traženja dopuštenja od Reisu-l-uleme što se također može smatrati neizvršavanjem osnovnih obaveza na mjestu za koje je nosilac dužnosti u Islamskoj zajednici imenovan.

Zbog svega navedenog a u skladu sa svojim nadležnostima, Reisu-l-ulema kao vrhovni poglavar i vrhovni muftija Islamske zajednice odlučio je kao u dispozitivu.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4032/20.

Datum: 3. rebiu-l-evvel 1442. god. po H.

20. oktobar 2020. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i

pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

DEKRET

o postavljenju v.d. glavnog imama

Alibašić (Mujo) Halim, rođen 25. marta 1957. godine u Foči, postavlja se za vršioca dužnosti glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj na period od šest (6) mjeseci, počevši od 24. oktobra 2020. godine do 23. aprila 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Alibašić Halim će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i v.d. glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani je dužan poslove glavnog imama obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. oktobra 2020. godine i važi do 23. aprila 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4023-3/20

Datum: 3. rebiu-l-evvel 1442. god. po H.

20. oktobar 2020. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (Sl. Glasnik BiH 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

DEKRET

o postavljenju pomoćnika v.d. glavnog imama

Jelovac (Alija) Asim, profesor islamske teologije, rođen 25. jula 1977. godine u Mostaru, postavlja se za pomoćnika glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj na period od šest (6) mjeseci, počevši od 24. oktobra 2020. godine do 23. aprila 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Asim Jelovac će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i pomoćnika glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani će pomagati u obavljanju poslova vršiocu dužnosti glavnog imama, te poslove koje vršilac dužnosti glavnog imama prenese na njega obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. oktobra 2020. godine i važi do 23. aprila 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-4032-2/20

Datum: 3. rebiu-l-evvel 1442. god. po H.
20. oktobar 2020. godine

Na temelju odredbi člana 42., 61. i 82. Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst, odredbi člana 4. Pravilnika o reisu-l-ulemi Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, odredbi člana 19. Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, odredbe člana 46. Pravilnika o imamima a sve u vezi sa članom 11. Zakona o slobodi vjere i pravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini (*Sl. Glasnik BiH* 05/04), reisu-l-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini donosi:

D E K R E T

o postavljenju pomoćnika v.d. glavnog imama

Pintol (Zejnil) Hamid, rođen 10. maja 1970. godine u Trnovu, postavlja se za pomoćnika glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj na period od šest (6) mjeseci, počevši od 24. oktobra 2020. godine do 23. aprila 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj i Hamid Pintol će, u skladu sa odredbama člana 11 Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj i pomoćnika glavnog imama u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Imenovani će pomagati u obavljanju poslova vršiocu dužnosti glavnog imama, te poslove koje vršilac dužnosti glavnog imama prenese na njega obavljati u skladu sa odredbama Pravilnika o imamima.

Dekret stupa na snagu 24. oktobra 2020. godine i važi do 23. aprila 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1139-3/18

Datum: 3. redžeb 1441. god. po H.
27. februar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br: 03-07-1-1139-2/20, i saglasnosti Muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-1139-2/20 od 7. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

DEKRET o postavljenju imama

Čolaković (Ramo) Sulejman, rođen 2. jula 1991. godine u Zenici, postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Ikre München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 26. juna 2020. do 25. juna 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Ikre München i Sulejman Čolaković će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Ikre München i imama u vremenu od 26. juna 2020. godine do 25. juna 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 26. juna 2020. godine i važi do 25. juna 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-1138-3/18

Datum: 3. redžeb 1441. god. po H.

27. februar 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br: 03-07-1-1138-2/20, i saglasnosti Muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-1138-2/20 od 7. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana 5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima („*Glasnik Rijaseta IZ u BiH*“, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T

o postavljenju imama

Hodžić (Ismet) Nusret, rođen 25. augusta 1972. godine u mjestu Noćajevići, općina Kladanj postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Hidaje-München, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 26. juna 2020. do 25. juna 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Hidaje-München i Nusret Hodžić će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Hidaje-München i imama u vremenu od 26. juna 2020. godine do 25. juna 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 26. juna 2020. godine i važi do 25. juna 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović

Reisu-l-ulema

Broj: 03-07-1-2804-3/20

Datum: 3. zu-l-hidže 1441. god. po H.

24. juli 2020. godine

Rješavajući po zahtjevu Islamske zajednice Bošnjaka u Njemačkoj br: 03-07-1-2804-2/20, i saglasnosti Muftije za Zapadnu Evropu br. 03-07-1-2804-2/20 od 7. jula 2020. godine, shodno odredbi člana 52 Ustava Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, člana 36 stav (g) Pravilnika o organiziranju Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u dijaspori, te člana 8 i 12 Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijaseta Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, br. 5-6/2008.), i člana

5 Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o imamima (*Glasnik Rijasetu IZ u BiH*, br. 5-6/2014.) donesenom na devetoj redovnoj sjednici Sabora Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, održanoj u Sarajevu 26. džumade-l-uhra 1435. h.g., odnosno 26. aprila 2014. godine, Reisu-l-ulema donosi

D E K R E T
o postavljenju imama

Kazija (Alija) Ramiz, rođen 8. septembra 1976. godine u mjestu Selići, općina Travnik postavlja se na dužnost imama, hatiba i muallima u džemat Gaggenau, Islamska zajednica Bošnjaka u Njemačkoj, počevši od 1. oktobra 2017. do 30. septembra 2021. godine.

Na temelju ovoga dekreta džemat Gaggenau i Kazija Ramiz će, u skladu sa odredbama člana 11. Pravilnika o imamima, zaključiti Ugovor na određeno vrijeme. Tim ugovorom će se regulisati međusobna prava i obaveze između džemata Gaggenau i imama u vremenu od 1. oktobra 2017. godine do 30. septembra 2021. godine u skladu sa Pravilnikom o imamima.

Dekret stupa na snagu 1. oktobra 2017. godine i važi do 30. septembra 2021. godine.

Husein-ef. Kavazović
Reisu-l-ulema

Napomene saradnicima

Glasnik je zvanično glasilo Rijaseta Islamske zajednice BiH. Izlazi dvomjesečno. Objavljuje akademske članke, istraživačke i stručne radove, prevedene tekstove, prikaze knjiga iz oblasti vjerskih disciplina i islamske/bošnjačke kulturne baštine kao i službena akta organa Rijaseta Islamske zajednice u BiH. Objavljuje i radove iz drugih oblasti po odluci urednika. Glasnik nastoji popularizirati naučna istraživanja iz oblasti islamskih nauka i kulturne baštine Bošnjaka te informirati čitaoce o radu službi i institucija Rijaseta IZ-e.

Svi objavljeni radovi odobreni su od strane urednika. Akademska, pravna i jezička odgovornost je na autorima radova. Osnovni jezik Glasnika je bosanski. Prilikom pisanja radova primjenjuje se norma Pravopisa bosanskog jezika sa fonetskom transkripcijom dok se naučna tran-

skripcija primjenjuje u uskostručnim tekstovima. Vrstu naučne transkripcije bira autor. Radovi mogu sadržavati arapski, turski, perzijski kao i druge jezike u transkripciji. Dostavljeni radovi su predmet provjere urednika u smislu akademskih i tehničkih kriterija. Autori prihvataju redakcijske intervencije u tekstu.

Radovi se mogu poslati putem maila glasnik_riz@yahoo.com ili na adresu: Gazi Husrev-begova 56a, 71000 Sarajevo. Rad mora biti u Microsoft Wordu ne veći od 10 stranica formata A4, font Times New Roman. Slike i svi drugi prilozi moraju biti priloženi odvojeno.

Sva prava zadržana. Nijedan dio Glasnika ne može biti umnožavan, pohranjivan u sisteme za umnožavanje bez prethodnog dopuštenja Uredništva i autora tekstova, izuzev kratkih navoda u naučne svrhe.

ISSN 1512-6609, ISSN 2233-095X (Online)

Izdavač: RIJASET ISLAMSKE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI. Urednik: MUSTAFA PRLJAČA; tehnički urednik: SUAD PAŠIĆ; lektura: AIDA KRZIĆ; dizajn korice: TARIK JESENKOVIĆ; prijevod na arapski jezik: NURKO KARAMAN; prijevod na engleski jezik: IFET MUSTAFIĆ. DTP: El-Kalem. Štampa: Štamparija BLICDRUK, d.o.o. - Sarajevo; Uredništvo i administracija: 71000 Sarajevo, Gazi Husrev-begova br. 56A, telefon: 033/532-255, fax: 033/441-800, e-mail: glasnik_riz@yahoo.com. Glasnik izlazi dvomjesečno. Rukopise slati na adresu Uredništva. Rukopisi se ne vraćaju. Štampani tiraž 2000 primjeraka. Cijena Glasnika iznosi 10 KM. Uplata u KM na žiro-račun 1602005500015065 kod VAKUFSKE BANKE DD Sarajevo - uz naznaku za Glasnik. Glasnik je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta pod brojem 446 od 27. 08. 1994. godine.